

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Filozofická fakulta

Diplomová práce

2006

Ivana JELÍNKOVÁ

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ČESKÉHO JAZYKA A TEORIE KOMUNIKACE

**Vliv syntaktické stavby (spojek) na mluvenou řeč
(promluvvový úsek, intonaci, pauzy)**
Poslechové analýzy

**The Influence of Syntactic Structure (Conjunctions) on
Spoken Language (Tone Unit, Intonation, Pauses)**
Auditory Analyses

Diplomová práce

Autor diplomové práce: Ivana Jelínková

Studijní obor: Český jazyk a literatura

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Lucie Saicová Římalová, Ph.D.

2006

**Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala
samostatně a že jsem uvedla všechny použité prameny a
literaturu.**

V Praze dne 15. prosince 2006

.....

**Děkuji vedoucí mé diplomové práce PhDr. Lucii Saicové Římalové, Ph.D.,
za cenné rady a připomínky. Dále děkuji Mgr. Janě Janouškové za technickou a
odbornou pomoc.**

Obsah

1 ÚVOD	- 1 -
2 TEORETICKÁ ČÁST	- 3 -
2.1 TEORETICKÁ ČÁST SYNTAKTICKÁ	- 3 -
2.1.1 Souvětí	- 3 -
2.1.2 Spojky	- 4 -
2.2 TEORETICKÁ ČÁST FONOLOGICKÁ	- 7 -
2.2.1 Přízvukový takt	- 7 -
2.2.2 Promluvový úsek	- 9 -
2.2.3 Větná intonace	- 10 -
2.2.4 Pauza	- 12 -
3 POPIS VÝZKUMU	- 15 -
3.1 Předmět výzkumu	- 15 -
3.2 Zvolené projevy, pořady	- 15 -
3.3 Nahrávky	- 16 -
3.4 Mluvčí	- 18 -
3.5 Kritéria výzkumu	- 18 -
3.6 Struktura a metoda výzkumu	- 20 -
3.6.1 Přízvukový takt	- 20 -
3.6.2 Promluvový úsek	- 20 -
3.6.3 Větná intonace	- 21 -
3.6.4 Pauza	- 21 -
3.6.5 Poznámka k transkripci	- 21 -
4 PŘÍZVUKOVÝ TAKT	- 22 -
4.1 METODA	- 22 -
4.2 JEDNOSLABIČNÉ SPOJKY	- 23 -
4.2.1 Spojka „A“	- 23 -
4.2.1.1 Projevy čtené	- 23 -
4.2.1.2 Projevy připravené nečtené	- 24 -
4.2.2 Spojka „ŽE“	- 25 -
4.2.2.1 Projevy čtené	- 25 -
4.2.2.2 Projevy připravené nečtené	- 26 -

4.2.3. Srovnání projevů čtených a připravených nečtených	- 27 -
4.3 VÍCESLABIČNÉ SPOJKY	- 30 -
4.3.1 Spojka „ABY“	- 30 -
4.3.1.1 Projevy čtené.....	- 30 -
4.3.1.2 Projevy připravené nečtené.....	- 31 -
4.3.2 Spojka „PROTOŽE“	- 32 -
4.3.2.1 Projevy čtené.....	- 32 -
4.3.2.2 Projevy připravené nečtené.....	- 33 -
4.3.3 Spojka „ALE“	- 34 -
4.3.3.1 Projevy čtené.....	- 34 -
4.3.3.2 Projevy připravené nečtené.....	- 35 -
4.3.4 Srovnání projevů čtených a připravených nečtených	- 36 -
4.4 SHRUTÍ	- 37 -
5 PROMLUVOVÝ ÚSEK.....	- 38 -
5.1 METODA	- 38 -
5.2 JEDNOTLIVÉ SPOJKY.....	- 38 -
5.2.1 Spojka „A“	- 38 -
5.2.1.1 Projevy čtené.....	- 38 -
5.2.1.2 Projevy připravené nečtené.....	- 39 -
5.2.1.3 Srovnání projevů čtených a připravených nečtených	- 40 -
5.2.2 Spojka „ŽE“	- 41 -
5.2.2.1 Projevy čtené.....	- 41 -
5.2.2.2 Projevy připravené nečtené.....	- 41 -
5.2.2.3 Srovnání projevů čtených a připravených nečtených	- 42 -
5.2.3 Spojka „ABY“	- 43 -
5.2.3.1 Projevy čtené.....	- 43 -
5.2.3.2 Projevy připravené nečtené.....	- 44 -
5.2.3.3 Srovnání projevů čtených a připravených nečtených	- 44 -
5.2.4 Spojka „PROTOŽE“	- 45 -
5.2.4.1 Projevy čtené.....	- 45 -
5.2.4.2 Projevy připravené nečtené.....	- 46 -
5.2.4.3 Srovnání projevů čtených a připravených nečtených	- 46 -
5.2.5 Spojka „ALE“	- 47 -
5.2.5.1 Projevy čtené.....	- 47 -

5.2.5.2	Projevy připravené nečtené.....	- 48 -
5.2.5.3	Srovnání projevů čtených a připravených nečtených	- 49 -
5.2.6	Shrnutí.....	- 49 -
5.3	POROVNÁNÍ JEDNOSLABIČNÝCH A VÍCESLABIČNÝCH SPOJEK.....	- 50 -
5.3.1	Spojky jednoslabičné	- 50 -
5.3.2	Spojky víceslabičné	- 51 -
5.3.3	Srovnání jednoslabičných a víceslabičných spojek.....	- 52 -
5.4	OBECNÉ ZÁVĚRY PRO SKUPINU VŠECH ZKOUMANÝCH SPOJEK...-	52 -
5.4.1	Srovnání projevů čtených a připravených nečtených	- 53 -
5.5	SHRUTÍ.....	- 54 -
6	VĚTNÁ INTONACE	- 55 -
6.1	METODA	- 55 -
6.2	JEDNOTLIVÉ SPOJKY.....	- 56 -
6.2.1	Spojka „A“	- 56 -
6.2.1.1	Projevy čtené.....	- 56 -
6.2.1.2	Projevy připravené nečtené.....	- 56 -
6.2.1.3	Srovnání projevů čtených a projevů připravených nečtených	- 57 -
6.2.2	Spojka „ŽE“	- 58 -
6.2.2.1	Projevy čtené.....	- 58 -
6.2.2.2	Projevy připravené nečtené.....	- 58 -
6.2.2.3	Srovnání projevů čtených a projevů připravených nečtených	- 59 -
6.2.3	Spojka „ABY“	- 60 -
6.2.3.1	Projevy čtené.....	- 60 -
6.2.3.2	Projevy připravené nečtené.....	- 61 -
6.2.3.3	Srovnání projevů čtených a projevů připravených nečtených	- 61 -
6.2.4	Spojka „PROTOŽE“	- 62 -
6.2.4.1	Projevy čtené.....	- 62 -
6.2.4.2	Projevy připravené nečtené.....	- 63 -
6.2.4.3	Srovnání projevů čtených a projevů připravených nečtených	- 63 -
6.2.5	Spojka „ALE“	- 64 -
6.2.5.1	Projevy čtené.....	- 64 -
6.2.5.2	Projevy připravené nečtené.....	- 65 -
6.2.5.3	Srovnání projevů čtených a projevů připravených nečtených	- 66 -
6.2.6	Shrnutí.....	- 66 -

6.3 POROVNÁNÍ JEDNOSLABIČNÝCH A VÍCESLABIČNÝCH SPOJEK.....	- 68 -
6.3.1 Spojky jednoslabičné	- 68 -
6.3.2 Spojky víceslabičné	- 68 -
6.3.3 Srovnání jednoslabičných a víceslabičných spojek	- 69 -
6.4 OBECNÉ ZÁVĚRY PRO SKUPINU VŠECH ZKOUMANÝCH SPOJEK...	- 69 -
6.4.1 Srovnání projevů čtených a připravených nečtených	- 70 -
6.5 SHRUTÍ	- 71 -
7 PAUZA	- 72 -
7.1 METODA	- 72 -
7.2 JEDNOTLIVÉ SPOJKY	- 73 -
7.2.1 Spojka „A“	- 73 -
7.2.1.1 Projevy čtené.....	- 73 -
7.2.1.2 Projevy připravené nečtené.....	- 73 -
7.2.1.3 Srovnání projevů čtených a připravených nečtených	- 74 -
7.2.2 Spojka „ŽE“	- 74 -
7.2.2.1 Projevy čtené.....	- 74 -
7.2.2.2 Projevy připravené nečtené.....	- 74 -
7.2.2.3 Srovnání projevů čtených a připravených nečtených	- 75 -
7.2.3 Spojka „ABY“	- 75 -
7.2.3.1 Projevy čtené.....	- 75 -
7.2.3.2 Projevy připravené nečtené.....	- 75 -
7.2.3.3 Srovnání projevů čtených a připravených nečtených	- 76 -
7.2.4 Spojka „PROTOŽE“	- 76 -
7.2.4.1 Projevy čtené.....	- 76 -
7.2.4.2 Projevy připravené nečtené.....	- 77 -
7.2.4.3 Srovnání projevů čtených a připravených nečtených	- 77 -
7.2.5 Spojka „ALE“	- 78 -
7.2.5.1 Projevy čtené.....	- 78 -
7.2.5.2 Projevy připravené nečtené.....	- 78 -
7.2.5.3 Srovnání projevů čtených a připravených nečtených	- 79 -
7.2.6 Shrnutí.....	- 79 -
7.3 OBECNÉ ZÁVĚRY PRO SKUPINU VŠECH ZKOUMANÝCH SPOJEK...	- 79 -
7.3.1 Srovnání projevů čtených a připravených nečtených	- 80 -
7.4 SHRUTÍ	- 81 -

8 ZÁVĚR	- 82 -
9 RESUMÉ	- 89 -
10 SUMMARY	- 90 -
11 LITERATURA	- 91 -
12 PŘÍLOHY	- 94 -

1 ÚVOD

Diplomová práce se týká vlivu syntaktické stavby na mluvenou řeč. Konkrétně se budeme věnovat spojkám uprostřed přesně daných větných struktur. Zkoumáme jejich vliv na suprasegmentální jednotky zvukové stránky jazyka, a to na promluvový úsek, větnou intonaci a také na pozici pauz v bezprostřední blízkosti zvolených spojek. Výzkum je založen na poslechové, nikoli instrumentální analýze.

Z celé škály různých typů projevů jsme zvolili projevy veřejné; výzkum jsme založili na srovnání veřejných projevů čtených a připravených nečtených. Jako vhodné příklady posloužily pořady z televizních stanic ČT1, Nova, Prima. Pro projevy čtené jsme pořídili nahrávky zpravodajských relací, pro projevy připravené nečtené pak nahrávky různých pořadů zábavných a diskusních a zpravodajských reportáží (viz kap.3.2).

Z relativně obsáhlé skupiny spojek jsme na základě frekvence výskytu v nahrávkách a podle počtu slabik vybrali celkem pět spojek, na kterých provedeme jednotlivé analýzy. Jedná se o spojky **A**, **ŽE**, **ABY**, **PROTOŽE**, **ALE**. Příklady obsahující tyto spojky musí dále splňovat kritéria výzkumu (viz kap. 3.5). Výzkum není založen na opozici spojek podřadicích a souřadicích, ale z části vychází z různé délky spojek, z různého počtu slabik. V tomto smyslu pracujeme se dvěma skupinami spojek: jednoslabičnými a víceslabičnými (viz kap. 3.2).

Dříve než přistoupíme k jednotlivým analýzám, provedeme segmentaci zvukového materiálu do přízvukových taktů. Podoby přízvukových taktů obsahující spojky a přízvukové takty v jejich blízkosti budou zásadní pro další postupy (viz kap. 4).

Samotný výzkum rozdělíme do tří částí podle jednotlivých zkoumaných oblastí a suprasegmentálních jednotek.

V kapitole 5 *Promluvový úsek* vycházíme z hypotézy, že spojkou by měl začínat nový promluvový úsek. Spojka je signálem nové výpovědi či rozšíření výpovědi původní, naznačuje jistý významový předěl, který by se měl projevit také ve zvukové rovině. Tato část výzkumu se tedy týká hranic promluvových úseků a jejich vztahu k hranicím sémantickým a syntaktickým.

Kapitola 6 *Větná intonace* se věnuje melodickému průběhu v přízvukovém taktu před spojkou. Vyznívá směr této melodie častěji stoupavě, či klesavě? Existují v tomto ohledu nějaké tendence?

Kapitola 7 *Pauza* volně navazuje na předpoklad kapitoly 5. Promluvo­vý úsek může být někdy zvýrazněn pauzou. Pokud se tedy pauza v okolí spojky vyskytne, mělo by to být právě před ní, respektive před přízvukovým takt­em obsahujícím spojku, na hypotetické hranici promluvo­vého úseku. Orientačně a pro zajímavost uvedeme nejen pozice pauz, ale také jejich délku a typ (viz kap. 7.1).

V kapitole 5, 6 i 7 budeme postupovat od menších jednotek ke všeobecnějším závěrům, tzn. že daný jev budeme analyzovat nejprve na jednotlivých spojkách, dále srovnáme spojky jednoslabičné s víceslabičnými a nakonec vytvoříme jednu skupinu všech spojek a uvedeme shrnující závěry.

Nahrávky s příklady z projevů čtených a z projevů připravených nečtených jsou součástí přílohové části práce (viz kap. 12), stejně tak i jejich seznam v písemné podobě, ve kterém dále uvádíme, zda se jedná o repliky žen, či mužů. Zaznamenáváme, jestli je daný příklad doprovázen nějakým zvukovým efektem.

2 TEORETICKÁ ČÁST

Zkoumáme jevy systémového popisu zvukové formy jazyka na suprasegmentální rovině, a to na strukturní úrovni slova (přízvukový takt) a na strukturní úrovni věty (promluvový úsek, větná intonace), ve vztahu k syntaktické stavbě jazyka, konkrétně ve vztahu k souvětí, zejména k spojkám. Dále věnujeme pozornost pauzám v souvětí, respektive tomu, jakým způsobem jsou pauzy kladeny bezprostředně kolem spojek.

V následujících kapitolách proto shrneme ty teoretické poznatky z odborné literatury, které jsou pro náš výzkum relevantní. Pozornost věnujeme souvětí (kap. 2.2.1), spojkám (kap. 2.1.2), přízvukovému taktu (2.2.1), promluvovému úseku (2.2.2), větné intonaci (2.2.3) a pauzám (2.2.4).

2.1 TEORETICKÁ ČÁST SYNTAKTICKÁ

2.1.1 Souvětí

Ve shodě s dalšími autory, viz např. Grepl, Karlík, Šmilauer, Hrbáček, chápeme souvětí jako spojení minimálně dvou vět/klauzí, přičemž souvětí, které obsahuje více jak dvě věty, označujeme jako souvětí složité.

Věty v souvětí můžeme spojit buď asyndeticky, tzn. v mluveném projevu pomocí intonace (melodém neukončující), v psaném projevu pomocí čárky, nebo může být prostředkem spojení lexikální prostředek (spojka, relativa).

Př.:¹ Přijede později, po cestě bloudil.

Přijede později, protože po cestě bloudil.

Souvětí se klasicky dělí podle závislosti dílčích vět na souvětí souřadné, které obsahuje minimálně dvě hlavní nezávislé věty, a na souvětí podřadné, které obsahuje jednu větu hlavní a libovolný počet vět vedlejších, závislých.

¹ V kapitole 2 *Teoretická část* uvádíme pouze vlastní příklady.

2.1.2 Spojky

Spojky (konjunkce) patří mezi slovní druhy neohebné synsémantické.² Jejich skupina je tvořena uzavřeným kruhem výrazů.

Hlavními funkcemi spojek jsou: ³

1) Spojovat

a) syntaktické skupiny/fráze

Př.: (spojení větných členů) *Moje nevlastní sestra a tvůj mladší bratr chodí do stejné třídy.*

b) věty/klauze

Př.: (spojení vět v souvětí) *Oba byli toho názoru, že podnikat další kroky by bylo zbytečné.*

2) Vyjadřovat syntaktické vztahy

Ve větě tradičně rozlišujeme syntaktické vztahy sémantické a formálně syntaktické.⁴ Mezi vztahy sémantické patří predikace (přisuzování), determinace (určování), koordinace (přiřadování), apozice (přístavkový vztah). Mezi vztahy formálně syntaktické patří hypotaxe (členská závislost, podřadnost), kongruence (shoda), rekce (řízení, silná závislost), adjunkce (slabá závislost).

Na základě syntaktických vztahů se spojky tradičně rozdělují do dvou základních skupin: spojky podřadicí a spojky souřadicí.⁵ Mezi spojky podřadicí patří např.: *že, protože, jestliže, když, tak, aby, pakliže...*; mezi spojky souřadicí patří např.: *a, i, ale, nebo, proto, dokonce...*

Spojky podřadicí se ve větě jednoduché nevyskytují příliš často, jsou zde bez závislostní funkce, pouze jako prostředky sémantického vztahu. V souvětí vyjadřují závislost jedné věty na jiné větě, příp. na slově v jiné větě.

Př.: podřadicí spojka mezi větnými členy: *drahé, protože kvalitní víno závislost jedné věty na jiné větě: Petr konstatoval, že pojedje na lodi s Marií.*

² Podle významové autonomie se slova dělí na autosémantická, plnovýznamová, a synsémantická, která jsou významově závislá a realizují se až ve spojení s plnovýznamovým slovem. Synsémantická slova mají především funkci gramatickou a lexikální.

³ Encyklopedický slovník češtiny (2002, s. 436; autoři hesla: Petr Karlík, Klára Osolsobě)

⁴ Čechová (2000, str. 267-272)

⁵ Čechová (2000, str. 281-282)

Spojky souřadící ve větě jednoduché vyjadřují vztah koordinace; v souvětí se objevují jako prostředky koordinace a determinace.

*Př.: vztah koordinace mezi větnými členy: Maminka **a** tatínek slaví 25. výročí svatby.*

*vztah koordinace mezi větami: Volal, že dorazí **a** bude u nás spát.*

*vztah determinace: Říkal, že asi přijede později, **neboť** tento vlak mívá zpoždění.*

3) Vyjadřovat různé sémantické momenty spojení výrazů

Tato funkce se realizuje zejména u spojek souřadících. V rámci této skupiny pak vydělujeme vztahy slučovací, stupňovací, odporovací, vylučovací, důvodové/příčinné a důsledkové.

*Př.: Zastavil před domem **a** rozhlédl se kolem sebe. (poměr slučovací)*

*Chtěl se umístit jako první, **dokonce** k tomu měl nejlepší předpoklady. (poměr stupňovací)*

*Snažil se vzpomenout si na její jméno, **ale** paměť zklamala. (poměr odporovací)*

*Můžeme čekat hodinu na autobus, **nebo** můžeme jít pěšky. (poměr vylučovací)*

*Rád zůstal poslední, **neboť** měl pak více času na přemýšlení. (poměr důvodový/příčinný)*

*Chtěl pomáhat lidem, **a proto** přišel do naší nadace. (poměr důsledkový)*

Spojky mohou mít několik podob, mohou se vyskytovat různě pospolu, nebo jednoduše samotné. V tomto smyslu rozlišujeme spojky:⁶

1) Jednoslovné

Jako jednoslovné chápeme spojky, které jsou tvořeny pouze jedním slovním tvarem.

*Př.: Báł se, **aby** na to jeho rodiče nepřišli.*

2) Spojkové výrazy

Mají stejnou spojovací funkci jako spojky jednoslovné, ale jsou významově bohatší, přispívají k jednoznačnosti, mohou být více konkrétní.

V rámci spojkových výrazů rozlišujeme:

⁶ Encyklopedický slovník češtiny (2002, s. 436, autoři hesla: Petr Karlík, Klára Osolsobě)

a) Spojková sousloví

Jde o spojení více slovních jednotek v jeden spojkový výraz, přičemž jednou jednotkou je spojka.

Př.: Podporovali ho, i když to nebyl jejich skutečný syn.

Začala být šťastná, teprve až když jí nabídli místo vedoucí.

b) Vícedílné spojky

Jde o spojení obvykle dvou částí spojky, z nichž každá stojí v jiné větě jednotce.

Př.: Náš obchod nabízí nejen výrobky ze skla a porcelánu, ale i široký sortiment domácích potřeb.

Bud' mi necháte volné pole působnosti, nebo podám výpověď.

c) Spojení spojky s korelátem/korelativem⁷

Jde o spojení, ve kterém odkazovací slovo a spojka stojí bezprostředně za sebou, korelát ukončuje jednu větu a spojka začíná větu následující. Pro náš výzkum bude důležité rozlišit případy, kdy je ve funkci korelátu jiná spojka a kdy je to jiný slovní druh.

Př.: Přišel pozdě proto, že mu nezvonil budík.

Navštívil nás za tím účelem, aby dostal větší podporu.

Spojka ve větě může stát na různých místech. Velice často se se spojkou setkáváme v pozici uprostřed větných členů/souvětí, může stát ale i na začátku věty, případně na jiné pozici ve větě. O postavení spojky rozhoduje mimo jiné typ výpovědi, situace a kontext, slovosled atd.

Př.: Zasadil se, aby kniha vyšla co nejdřív.

Protože stále trval stav ohrožení, nikdo nevycházel z domu.

Při nehodě nezemřel nikdo, zraněno ale bylo dvanáct lidí.

⁷ Korelát/korelativum je víceslovný diskretní souvztažný prostředek (Čermák 2001, s. 257).

2.2 TEORETICKÁ ČÁST FONOLOGICKÁ

2.2.1 Přízvukový takt

Přízvukový takt je elementární lineární rytmická jednotka. Pro její výklad jsou důležitými pojmy slovní přízvuk a slovo.

V češtině je **slovní přízvuk**⁸ pevný, váže se k první slabice ve slově. Má delimitativní funkci, tzn. že díky slovnímu přízvuku jsme schopni v proudu řeči rozeznat začátek slova. Slovní přízvuk je signálem mezislovní hranice. Značí se čárkou před přízvučnou slabikou (').

Přízvukový takt váže slabiku nesoucí přízvuk a určitý počet dalších nepřízvučných slabik. Případně může přízvukový takt tvořit jedna slabika přízvučná. Existuje však tendence, aby jednoslabičné takty nevznikaly. Jedná se spíše o tendenci rytmickou, tedy řečovou, než jazykovou.⁹

Přízvukový takt je těsně spojen se **slovem**. Často se setkáváme s případem, kdy jedno slovo odpovídá jednomu přízvukovému taktu. Není tomu však pokaždé. Zatímco hranice přízvukového taktu je zároveň hranicí slova, ne vždy je hranice slova hranicí přízvukového taktu. Jedná se o případy, kdy slovo ztrácí svůj přízvuk, a tedy i svou samostatnost, a spojuje se do přízvukového taktu s jiným sousedícím slovem. Proto se při popisu zvukové stránky jazyka pracuje s termíny přízvukový takt a slabika, nikoliv s termínem slovo.

V psaném textu budeme oddělovat přízvukové takty mezerou. Bude-li přízvukový takt tvořen více slovy, budeme tato slova psát bezprostředně za sebou. Mezerami vyznačujeme hranice taktů, nikoliv hranice slov.

Na základě vztahu mezi přízvukovým taktem a slovem rozlišujeme podle Palkové¹⁰ následující případy:

1) Řada víceslabičných slov odpovídá řadě přízvukových taktů.

Př.: 'Také 'zahraniční 'literatura 'užívá 'stejně 'pojmenování.

Tento případ nenabízí žádné další varianty, je jasný. Různé možnosti nabízejí až slova jednoslabičná, která si přízvuk mohou buď ponechat, nebo ho ztrácejí.

2) Jednoslabičné slovo nenese přízvuk a pojí se k taktu, který mu předchází.

⁸ Palková (1997, s. 277)

⁹ Palková (1997, s. 280)

¹⁰ Palková (1997, s. 280 – 281)

Př.: 'Neobsahuje 'žádnou 'informaci, 'kteráby 'nebyla 'pravdivá.

'Neviděliho 'dlouhá 'léta.

'Slyšeli jste 'projíždět 'auto?

Tento typ je velice frekventovaný; typický je pro příklonky. Zejména se tedy týká krátkých tvarů zájmen (mě, mně, mi, ti, tě, si, ho, mu) a také tvarů slovesa být (jsem, jsi, jsme, jste, bych, bys, by, bychom, byste).

Tímto způsobem se spojit v jeden takt může i více slov, nikoliv pouze dvě.

Př.: 'Vidělajsemho 'odcházet.

'Nedalabysis 'kávu?

3) Jednoslabičné slovo nenese přízvuk a pojí se k taktu, který po něm následuje.

Př.: 'Neslyšel a 'neviděl.

'Celou 'dobu 'tvrdil, že 'pouze 'zapomněl.

V tomto případě hovoříme o tzv. **taktové předrážce**. Nepřízvukná slabika předchází slabice přízvukné v rámci jednoho taktu. Předrážka, nebo též předtaktí, je typická hlavně pro takty, které začínají nový promluivový úsek.

4) Jednoslabičné slovo nese přízvuk, pojí se do taktu s dalším slovem/slovy, stojí na začátku tohoto taktu.

Př.: 'Dnesstojí 'naAndělíčku 'nová 'kaplička.

'Navštívil 'přátele, 'sektérymi 'nemluvil 'přesrok.

'Nežbyse 'rozhodl, 'trvalobyto 'hodiny.

'Toje 'pouze 'moje 'starost.

Příklady byly voleny účelně tak, abychom mohli vidět rozdílné podoby, ve kterých se tento případ realizuje. Můžeme spojit jednoslabičné slovo se slovem dvojslabičným, to je typické zejména pro jednoslabičné předložky, dále můžeme spojit dvě jednoslabičná slova nebo také více jednoslabičných slov v jeden takt.

5) Jednoslabičné slovo nese přízvuk a stojí samo, tvoří samostatný přízvukový takt.

Př.: 'Neměla 'volat 'dnes?

'Nemám 'vůbec 'čas 'něco 'podobného 'řešit.

'Postoupíme 'opárlet 'vpřed.

Tento případ se týká zejména jednoslabičných slov, které stojí na konci promluvového úseku.

Jednotlivé způsoby prolínání a střídání hranic mezi slovem a přízvukovým taktem lze různě kombinovat. Záleží na samotném mluvčím a na kontextu.

2.2.2 Promluvový úsek

Promluvový úsek je lineární zvuková jednotka vyšší než přízvukový takt, jejíž reálný základ je v řeči. Skládá se z minimálně jednoho přízvukového taktu; horní hranice v zásadě omezena není, ale nebývá to více než šest taktů.¹¹ Posluchačem je promluvový úsek vnímán daleko zřetelněji než přízvukový takt. Vyznívá jako jeden intonační celek. Někdy bývá zvýrazněn ještě pauzou.¹²

Pro utvoření promluvového úseku jsou důležité dva aspekty: aspekt rytmický a aspekt významový. Mluvčí dohromady váže přízvukové takty, aby tak vytvořil rytmicky pravidelné jednotky, a zároveň slučuje ty přízvukové takty, které spolu významově souvisejí.

„Soulad mezi úsekovým intonačním členěním, členěním významovým a syntaktickou větou výstavbou patří mezi kritéria správné výstavby textu v oblasti mluvené formy jazyka.“¹³

Promluvový úsek budeme označovat lomítkem (/).

V následujících příkladech je možné rozdělit věty na promluvové úseky například tímto způsobem:

Př.: Z různých odborných příruček a časopisů víme, / že vytvoření takového dojmu / není vůbec jednoduché.

Již na začátku listopadu / zasáhly naši zemi / sněhové kalamity.

Na prvním nástupišti / nastupujte do mezistátního rychlíku číslo 366 / ve směru / Rokycany, / Plzeň Hlavní nádraží, / Domažlice, / Furth im Wald / a München.

¹¹ Tento údaj je odvozený z příkladů našeho výzkumu (viz např. kap. 5.2.1.1, příklad č. 3.)

¹² Palková (1997, s. 288 a s. 290)

¹³ Citováno dle Palková (1997, s. 164)

Pro jazykovou výstavbu je promluvový úsek v podstatě jednotkou fakultativní, ale je-li ho v jazykovém projevu užito, stává se důležitým indikátorem významu výpovědi.¹⁴

Př.: Inspektor se ptal / na výsledky naší třídy. V tomto případě se inspektor ptal, jaké výsledky měla naše třída.

Inspektor se ptal na výsledky / naší třídy. V tomto případě se inspektor ptal naší třídy, jaké byly výsledky.

Pan Novák informoval o návštěvě / ředitele gymnázia. V tomto případě byl ředitel gymnázia informován o návštěvě.

Pan Novák informoval / o návštěvě ředitele gymnázia. V tomto případě pan Novák informuje o návštěvě v podobě ředitele gymnázia.

2.2.3 Větná intonace

Úvodem rozlišíme termíny intonace a melodie, které bývají v některých teoriích zaměňovány či používány jako synonyma.

Intonací chápeme komplexní zvukovou kvalitu, která zahrnuje hlavně tónovou a silovou modulaci. **Melodie** znamená průběh výšky tzv. základního tónu F_0 ,¹⁵ který je vytvářen hlasivkami. V tomto smyslu je melodie součástí intonace.¹⁶

Intonace slouží k vyjadřování gramatických syntaktických funkcí.¹⁷ Díky melodické změně hlasu jsme schopni vymezit a odlišit od sebe různé typy vět, zejména z komunikačního hlediska.

Př.: Přijeli spolu? ↑ X Přijeli spolu. ↓

V psaném textu rozlišujeme typy vět na základě grafických znamének (interpunkce), v mluveném projevu na základě průběhu melodie.

Pro popis intonace jsou důležitými termíny melodém a kadence. **Melodém** chápeme jako základní typ melodického průběhu, který je určený gramatickou funkcí.

¹⁴ Palková (1997, s. 288)

¹⁵ Encyklopedický slovník češtiny (2002, s. 185, autor hesla: Zdena Palková)

¹⁶ Palková (1997, s. 161)

¹⁷ Palková (1997, s. 160)

Melodém je v tomto smyslu tedy souborem melodických schémat, která jsou v jazyce společná stejnému typu vět.

V češtině máme tři základní typy melodémů:¹⁸

1) Melodém ukončující klesavý

Nejfrekventovanější melodém, zahrnuje velké množství kadencí, je základním pro vyjádření vět oznamovacích, rozkazovacích a doplňovacích otázek.

2) Melodém ukončující stoupavý

Základní forma pro vyjádření zjišťovacích otázek.

3) Melodém neukončující

Realizuje se hlavně uvnitř větných celků, na konci jednotlivých vět či samostatných větných členů.

Kadencí rozumíme samotné melodické schéma intonačního průběhu. Pro její začátek je zásadní přízvukový takt, který jako poslední ve větě (případ melodému ukončujícího klesavého a stoupavého), nebo v nekoncovém promluvovém úseku (případ melodému neukončujícího) může nést větný přízvuk.¹⁹

Větný přízvuk je termín pro zvukové zvýraznění některých slov. Patří mezi problematické a stále otevřené otázky větné fonetiky, a to z toho důvodu, že ta samá zvuková prominence se může v proudu řeči vyskytovat z různých příčin a také s různými účinky.²⁰ Nejčastěji bývá větný přízvuk realizován na posledním přízvukovém taktu promluvového úseku. V případě melodému ukončujícího klesavého a stoupavého to je na posledním přízvukovém taktu výpovědi, v případě melodému neukončujícího to je na posledním přízvukovém taktu nekoncového promluvového úseku.²¹

Pro náš výzkum je zásadní melodický průběh uprostřed souvětí mezi jednotlivými větami. Uprostřed větného celku se většinou setkáváme s melodémem

¹⁸ Palková (1997, s. 307)

¹⁹ Palková (1997, s. 308)

²⁰ Encyklopedický slovník češtiny (2002, s. 362, autor hesla: Zdena Palková)

²¹ Palková (1997, s. 308)

neukončujícím, který nám naznačuje, že výpověď (věta)²² bude pokračovat. Tak tomu je ale většinou v případě, že jednotlivé věty jsou dostatečně dlouhé. Pokud je souvětí tvořené pouze z velmi krátkých vět, a tudíž z malého počtu přízvukových taktů, může splynout v jednu intonační jednotku.

Kadence melodému neukončujícího jsou více problematické a méně stabilní než kadence melodému ukončujícího klesavého a stoupavého. Problém je nejen ve vymezení jednotlivých kadencí melodému neukončujícího mezi sebou, ale i ve vymezení ke kadencím ostatních melodémů.²³

2.2.4 Pauza

Pauza patří mezi prostředky, které člení promluvu na jednotlivé úseky. Pauza je tedy prostředkem jazykovým. Pauzu v mluveném textu lze nejjednodušeji vymežit jako jisté přerušování proudu řeči u mluvčího identifikovatelné posluchačem.²⁴

Existují celkem dva základní druhy pauz, a to pauza **nezaplněná** nebo též **tichá**, při níž dochází k poklesu intenzity řečového signálu během časového úseku.²⁵ Druhým typem pauz je pauza **zaplněná** nebo také **plná**, která obsahuje různé hezitační zvuky nebo je vyplněná nádechem, výdechem, kašlem, mlasknutím, polknutím, smíchem či jiným „vnějším“ ruchem.

Jedním z rozměrů pauzy je trvání. Existuje spousta druhů pauz, pokud jde o jejich rozsah, nulovou pauzou počínaje a velmi výraznou pauzou konče. Na základě tohoto aspektu jasně vidíme, že pauza nesporně souvisí s tempem řeči. Délka pauzy závisí na celkovém tempu promluvy. Při volném tempu jsou pauzy značně delší a také častější než při tempu rychlejší.²⁶ Frekvence pauz pak souvisí s individualitou mluvčího a také s objektivními okolnostmi projevu.

Zajímavá je také úloha pauz v dialogu. Pokud se jedná o krátkou pauzu v místě, kde se mluvčí střídají ve svých replikách, je její motivace spíše technická. Pokud je delší, můžeme ji chápat jako prostor, který mluvčí potřebuje k tomu, aby se rozmyslel a

²² V případě, že se bude jednat o souvětí podřadné, můžeme říci, že bude pokračovat výpověď. V případě, že půjde o souvětí souřadné, jedná se už o dvě navazující výpovědi, proto budeme používat raději termínu věta.

²³ Palková (1997, s. 313)

²⁴ Müllerová, Nekvapil (1986, s. 106)

²⁵ Šrajero (2003)

²⁶ Romportl (1958, s. 84)

připravil si svou další repliku. Pokud se ale jedná o neúměrně dlouhou pauzu, je zřejmé, že mluvčí není schopný odpovědět nebo že nechce odpovědět, je nejistý.

Pauzami se zabývali například Romportl, Havlík, Müllerová, Nekvapil, Hoffmannová, Durdík, Dankovičová, Vosiková, Petřík, Vaňková. Podívejme se na teorie některých z nich.

např. Petřík²⁷ rozlišuje trojí typ pauzy:

- a) **psychologickou** (vzniká tam, kde rozkládáme rozsáhlý pojmový komplex obsáhlý v mysli na hlavní a vedlejší člen)
- b) **psychologicko-sémantickou** (vzniká z důvodů čistě psychologických, ale nenarušuje významové poměry jako pauza psychologická)
- c) **fonologicky funkční** (její přítomnost či nepřítomnost za spoluúčasti intonace vede ke změně smyslu)

Vosiková²⁸ dělí pauzy podle jejich délky do šesti skupin:

1. **nulové** (pouze dojem pauzy)
2. **krátké** (0,01-0,50 s)
3. **střední** (0,51-1,00 s)
4. **dlouhé** (1,01-1,50 s)
5. **delší** (1,51-2,00 s)
6. **velmi dlouhé** (2,01-2,50 s)

Dále Vosiková uvádí členění pauz na **významové** a **fyzilogické**; ty se dále člení podle funkce na:

- a) rozdělující (oddělují od sebe celky myšlenkově uzavřené)
- b) spojující (syntaktické, zdůrazňující, emfatické, pauzy rozpačitosti)

Müllerová a Nekvapil²⁹ hovoří o čtyřech základních typech pauz:

1. **syntaktické** (mezi syntaktickými jednotkami různé komplexnosti)
2. **formulační** (typické pro spontánní mluvené projevy; přestávky v řeči, které mluvčí užívají k promýšlení a formulování)
3. **důrazové** (doprovázejí zvukové zdůraznění určitých slov v textu)

²⁷ Petřík (1938, s. 95-103)

²⁸ Vosiková (1958), citováno dle Šrajjerová (2003)

²⁹ Müllerová, Nekvapil (1986, s. 108-112)

4. **kontaktové** (vyskytují se po přídatných výrazech „ano“, „že ano“, „že“ i po otázkách)

Směrodatné rozlišení pro náš výzkum vychází z kritéria trvání pauzy:

1. pauza kratší než 0,20 s – značíme ()
2. pauza delší než 0,20 s včetně - a) pauza nezaplňená (...)
 - b) pauza zaplněná hezitačním zvukem (H), nádechem (N), výdechem (V), mlasknutím (M), hudebním podtextem (hudba), smíchem (S) či jiným vnějším „ruchem (šum)“

3 POPIS VÝZKUMU

3.1 Předmět výzkumu

Cílem výzkumu bylo sledovat vliv spojek uprostřed souvětí na mluvenou řeč, konkrétně na rytmus a intonaci, a na podobu a pozice pauz v bezprostřední blízkosti spojek. Existuje nějaká tendence v rámci konkrétních spojek a je tato tendence u všech zkoumaných spojek stejná, a tedy aplikovatelná na spojky jako uzavřený slovní druh?

Nekladli jsme si za cíl popsat všechny spojky, ale vybrali jsme pouze několik zástupců. Tento výběr byl ovlivněn zejména frekvencí výskytu spojek v nahrávkách. Se spojkami jsme nepracovali primárně na základě opozice souřadící – podřadící, ale na základě slabičnosti, která má na rytmus a intonaci větší vliv. Spojky jsme tedy rozdělili na jednoslabičné a víceslabičné. Zda se podřadící a souřadící spojky v těchto aspektech nějak liší mohou ukázat výsledky výzkumu.

Výzkum jsme založili na srovnání veřejných projevů čtených a nečtených, ale připravených. Nečtené projevy jsme omezili na projevy připravené z toho důvodu, že jsou ucelenější a nabídnou více zkoumatelných a lépe uchopitelných příkladů.

Výzkum jsme prováděli na základě sluchového dojmu, nikoli instrumentální analýzou. Námětem pro případné další výzkumy by mohlo být srovnání poslechového výzkumu s instrumentálním.

Námi provedený poslech byl namátkově zkontrolován Mgr. Janou Janouškovou z Fonetického ústavu Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

3.2 Zvolené projevy, pořady

Pro čtené projevy jsme zvolili pořady zpravodajských relací z televizních stanic ČT1, Nova a Prima. Konkrétně jsme použili pořady Události, Televizní a Sportovní noviny, Zpravodajský deník (během pořizování nahrávek přejmenován na 1. Zprávy), Zprávy, pořad Právě teď a dílčí zprávy pořadu Snídaně s Novou. Předmětem výzkumu jsou jednak hlavní moderátoři těchto pořadů a jednak někteří reportéři, u kterých podle plynulosti, návaznosti, ucelenosti, stability a intonace jejich projevu předpokládáme, že text čtou.

Pro projevy připravené nečtené jsme použili stejné televizní stanice. Zvolili jsme mluvčí z následujících diskusních či zábavných pořadů: Otázky Václava Moravce,

Nedělní partie, Sama doma, Prima jízda, Snídaně s Novou; a dále mluvčí z reportáží zpravodajských relací. Použili jsme projevy nejen moderátorů a reportérů, ale i případných hostů, politiků apod. Za připravené pořady pokládáme ty, u nichž mluvčí předem zná probírané téma, přibližně ví, na co může být dotázán, o čem bude mluvit, a případně si může připravit koncept svého projevu.

3.3 Nahrávky

Zvolené pořady jsme nahráli na videokazety. Nahrávání probíhalo během února, srpna a září 2006. Celkem bylo pořízeno šest 240 minutových videokazet, z toho tři videokazety s projevy čtenými a s reportážemi a tři videokazety s projevy nečtenými, tj. přibližně dvanáct hodin nahrávek pro každý typ projevu. Nahrávky v této podobě jsme nechali ve Fonetickém ústavu digitalizovat na audio CD. Získali jsme tak dvacet čtyři hodin poslechového materiálu.³⁰

V nahraných projevech jsme nejprve hledali všechny věty, které obsahovaly jakékoli spojky stojící mezi větami. Výsledky byly překvapivé.

Nejfrekventovanější spojky, které se v projevech jak čtených, tak nečtených objevovaly, byly spojky **A** a **ŽE**. Relativně častý výskyt jsme zaznamenali ještě u spojky **ABY**. Ostatní spojky se zejména v projevech čtených vyskytovaly velice zřídka a bylo dost problematické získat dostatečný počet příkladů k výzkumu.

Tato nízká frekvence spojek v projevech čtených je zřejmě způsobena snahou moderátorů podat informaci co nejzajímavěji, snahou aktualizovat text. Proto mluvčí používají spíše kratší věty jednoduché než souvětí. Dále mají časově omezený prostor pro svůj projev; za relativně krátký časový úsek musí podat jasnou a ucelenou informaci.

U projevů nečtených byla pestrost spojek o něco vyšší a pro vybrané spojky většinou nebyl problém nalézt příklady. Abychom měli srovnatelný materiál, museli jsme se však řídit tím, co nám nabídly projevy čtené. Výběr se pak ještě zúžil stanovením kritérií výzkumu (viz níže). Proto jsme nakonec k výzkumu zvolili celkem pět spojek, a to za jednoslabičné **A**, **ŽE** a za víceslabičné **ABY**³¹, **PROTOŽE**, **ALE**.

³⁰ Tyto nahrávky obsahují i případné reklamy a některé úvodní znělky.

³¹ V rámci spojky **ABY** pracujeme pouze s touto její základní podobou; do výzkumu nezahrnujeme tvary jako např. abys, abych apod.

Vybrané věty jsme v programu CoolEdit96 vystříhali z celkových nahrávek a uložili do příslušných souborů. Vytvořili jsme tak dvě hlavní skupiny souborů – projevy čtené a projevy připravené nečtené. Do těchto souborů jsme ukládali další podsoubory nazvané podle jednotlivých spojek, které obsahovaly vybrané poslechové příklady (viz příloha).

Pro spojky **A**, **ŽE**, **ABY**, **ALE** jsme získali celkem dvacet příkladů pro projevy čtené a dvacet příkladů pro projevy připravené nečtené; pro spojku **PROTOŽE** pak patnáct příkladů pro projevy čtené a dvacet příkladů pro projevy připravené nečtené. Celkový počet příkladů projevů čtených je devadesát pět; celkový počet příkladů projevů připravených nečtených je sto.

Projevy s hudebním či jiným zvukovým podtextem jsme ponechávali v případě, že podkreslení nemělo vliv na zřetelnost projevu, nebránilo následnému výzkumu, ani ho nijak neomezovalo.

Některé věty, objevující se zejména v projevech připravených nečtených, obsahovaly více spojek splňujících kritéria výzkumu. Tyto věty jsme využili jako zdroj pro více příkladů a mohou se ve výzkumu objevit několikrát.

Diskuse:

Původně jsme zamýšleli nahrát pouze tři čtyřhodinové videokazety, jednu s projevy čtenými a dvě s projevy nečtenými. Automaticky jsme předpokládali, že tento materiál bude dostatečný a nabídne řadu příkladů.

Počítali jsme s tím, že komplikovanější bude nalézt vhodné věty k příkladům projevů připravených nečtených, kvůli neucelenosti, různým hezitačním zvukům apod. Výběr příkladů ale nebyl narušen projevy nečtenými, ale naopak projevy čtenými. Výskyt spojek v souvětí zde byl minimální.

Postupně jsme poslechové materiály přidávali, až jsme získali celkem dvacet čtyři hodin. Nutno dodat, že i v takto relativně časově rozsáhlém řečovém materiálu je výskyt spojek v projevech čtených velice malý. Proto jsme také u některých spojek museli omezit počet příkladů.

Materiál nenabídl možnost výběru mezi příklady, proto u většiny spojek (hlavně v projevech čtených) pracujeme se všemi případy, které se v nahrávkách objevily.

3.4 Mluvčí

Pracovali jsme s projevy dospělých mluvčích, a to moderátorů a reportérů výše zmíněných pořadů a s hosty těchto pořadů.

Ve výzkumu nerozlišujeme projevy mluvčích podle pohlaví. Zastoupeni jsou mluvčí ženy i muži; u jednotlivých spojek se střídají v různém počtu a v různém pořadí.

V rámci projevů čtených pracujeme celkem s dvaceti sedmi mluvčími, z toho je čtrnáct žen a třináct mužů.

V rámci projevů připravených nečtených je to celkem čtyřicet tři mluvčích, z toho patnáct žen a dvacet osm mužů.

Celkové projevy mluvčích, z nichž jsme čerpali příklady pro výzkum, jsou různě dlouhé v závislosti na povaze pořadu a na úloze mluvčího v konkrétním pořadu.

Liší se také počet příkladů od jednotlivých mluvčích. Od některých jsme použili příklad jeden, od některých příkladů více.

Diskuse:

V rámci projevů nečtených připravených jsme do výzkumu zahrnuli také ty mluvčí, kteří byli dotazováni reportérem a měli se vyjádřit k určitému problému nebo situaci. Tyto mluvčí jsme ale vybírali pouze v případě, že se jednalo např. o tiskového mluvčího, zástupce organizace apod., který znal danou problematiku, věděl, o čem má mluvit a že na toto téma může být tázán médii. Tyto mluvčí chápeme podobně jako hosty diskusních a zábavných pořadů.

3.5 Kritéria výzkumu

Aby byly jednotlivé příklady srovnatelné, nemohli jsme pracovat libovolně se všemi případy, ve kterých se spojky objevily. Museli jsme stanovit kritéria, podle kterých jsme věty se spojkami volili.

Určili jsme celkem šest kritérií:

1) Zkoumáme pouze souvětí.

Případy, kde spojky stojí pouze mezi větnými členy, necháváme stranou. Musí se jednat o spojení vět, volíme tedy pouze souvětí. Souvětí mohou být různě dlouhá, mohou mít libovolný počet vět hlavních a vět vedlejších, může se jednat tedy i o souvětí

složitá. Délku souvětí neomezujeme hlavně kvůli projevům připraveným nečteným, ve kterých se nachází velká míra dlouhých souvětí.

2) Zkoumáme pouze věty oznamovací.

V různých typech vět podle postoje mluvčího se intonace chová jinak. Abychom získali homogenní materiál, museli jsme se omezit pouze na jeden typ vět. Zvolili jsme věty oznamovací, jakožto nejfrekventovanější typ vět.

3) Spojky stojí uprostřed souvětí mezi jednotlivými větami.

Předmětem výzkumu nejsou spojky, které stojí na začátku souvětí, které začínají novou souvětňou jednotku. Spojky musí stát uprostřed souvětí, a to přesně na hranici mezi jednotlivými větami. Nebereme v potaz spojky, které stojí uprostřed dílčích vět a které nezačínají větňou jednotku.

4) Předmětem zájmu jsou pouze výrazy s primární funkcí spojek.

Do výzkumu nezahrnujeme vztažná zájmena ani příslovce, která také mohou plnit některé funkce spojek.

5) Zkoumáme pouze spojky jednoslovné, případně spojky s korelátem, v případě, že jím není jiná spojka.

Středem zájmu jsou pouze ty spojky, které jsou tvořeny jen jedním slovem. Stranou ponecháváme spojková sousloví a spojky vícedílné.

6) Ve větě před spojkou musí být více jak jeden přízvukový takt a minimálně čtyři slabiky.

Tato podmínka je kladena proto, abychom zkoumali relativně intonačně a rytmicky podobné celky, aby před spojkou nestálo pouze jedno slovo, které by mohlo splynout se spojkou a následující částí věty v jeden intonační celek. Vnější hranici délky věty před spojkou neomezujeme, věta může být jakkoli dlouhá, může se skládat z libovolného počtu přízvukových taktů a promluvových úseků.

Diskuse:

Pokud jde o část věty po spojce, držíme se tendence, aby alespoň po jednoslabičných spojkách následovaly větné celky skládající se z minimálně dvou

přízvukových taktů. Spojky chápeme jako součást vět, které jimi začínají, proto u víceslabičných spojek nemusíme klást žádná zásadní omezení. Samotné spojky už tvoří přízvukový takt této části souvětí a logicky po nich následuje minimálně jedno další slovo. Volíme takové příklady, aby toto slovo nebylo jednoslabičné.

3.6 Struktura a metoda výzkumu

Výzkum jsme rozdělili do čtyř částí podle zkoumaných jevů. Všechny čtyři části jsou založeny na srovnání projevů čtených a projevů připravených nečtených.

- I. Přízvukový takt (viz kap. 3.6.1 a 4)
- II. Promluvový úsek (viz kap. 3.6.2 a 5)
- III. Větná intonace (viz kap. 3.6.3 a 6)
- IV. Pauza (viz kap. 3.6.4 a 7)

3.6.1 Přízvukový takt

Cílem kap. 4 je připravit si strukturu přízvukových taktů pro následující části výzkumu. Pozornost věnujeme zejména přízvukovým taktům, které obsahují spojky a přízvukovým taktům v blízkosti těchto taktů se spojkami.

Dále si všímáme různých podob přízvukových taktů, jaké mohou vytvářet spojky jednoslabičné a spojky víceslabičné.

3.6.2 Promluvový úsek

Vycházíme z hypotézy, že spojkou, respektive přízvukovým taktem, který tvoří spojka (buď nesoucí přízvuk, nebo v podobě taktové předrážky), by měl začínat nový promluvový úsek.

Část souvětí před spojkou a část souvětí začínající spojkou zahrnují informace významově ucelené a od sebe oddělené. Věta obsahující spojkou může buď význam předcházející věty doplňovat, nebo může přinést novou informaci. Tyto významové celky by měly být oddělené i intonačně.

3.6.3 Větná intonace

Kap. 6 je zaměřena na větnou intonaci, respektive na jednu její složku, na melodický průběh. Konkrétně nás zajímá, zda průběh tónu v posledním přízvukovém taktu před spojkou působí dojmem, že klesá, či stoupá. Pro nezřetelné případy volíme ještě třetí možnost – melodie zůstává rovná.

Vzhledem k tomu, že nerozlišujeme nuance typu klesavě stoupavá či stoupavě klesavá melodie, je pro nás zásadní poslední slabika před spojkou.

Změna výšky tónu je brána ve vztahu k předcházející části přízvukového taktu a jejímu melodickému průběhu (v případě, že tento přízvukový takt bude tvořit jedno jednoslabičné slovo, bereme v úvahu ještě takt předposlední).

Pozn.: Existuje ještě jedna možnost jak zkoumat změnu výšky tónu, a to ve vztahu k části věty následující. Pro náš výzkum volíme způsob první.

3.6.4 Pauza

V kap. 7 se věnujeme pauzám v bezprostřední blízkosti zkoumaných spojek, tj. před nebo za přízvukovým taktem, jehož součástí je daná spojka.

Navážeme na předpoklad odvozený z kap. 5, tj. že spojkou by měl začínat nový promluvový úsek; ten někdy bývá zvýrazněn právě pauzou. Pokud se tedy pauza v okolí spojky objeví, mělo by to být spíše před ní.

V úvahu bereme pouze kritérium trvání pauzy. Zaznamenáváme ty pauzy, které jsou pro sluchový dojem výrazné vzhledem k charakteru jednotlivých zvukových příkladů, tzn. k povaze pauz a tempu řeči celé věty. U pauz delších než 0,20 sekundy určíme, zda jsou zaplněné, či nikoliv, a v případě zaplněných pauz pojmenujeme typ vnějšího „ruchu“, který je zaplňuje.

3.6.5 Poznámka k transkripci

Příklady přepisujeme normálním pravopisem, případné odchylky od ortoepické normy neznázorňujeme (např. *osm* X [*osum*], *půjde* X [*pude*]). V případě zkratk volíme zápis jednotlivými písmeny, nikoliv zápis výslovnosti (*ODS* X [*ódées*]) Hezitační zvuky nezaznamenáváme. Překnutím zapisujeme následujícím způsobem: *lé-
lékařské* apod. V případě výskytu hovorových či nespisovných tvarů dodržujeme tu podobu, kterou mluvčí použil (např. *těmdle* namísto *těmto*).

4 PŘÍZVUKOVÝ TAKT

4.1 METODA

Pro následující části našeho výzkumu, tedy pro oblasti týkající se promluivových úseků, (kap. 5), větné intonace (kap. 6) a pauz (kap. 7), je třeba strukturovat materiál do přízvukových taktů.

Zásadní jsou pro nás způsoby a varianty, jaké v rámci přízvukových taktů vytvářejí spojky v našich nahrávkách; dále jsou pro následující analýzy důležité přízvukové takty, které stojí v bezprostřední blízkosti tohoto přízvukového taktu se spojkou.

V této kapitole tedy provádíme segmentaci částí vět v příkladech do přízvukových taktů.³² Dále si všímáme podob přízvukových taktů, které spojky mohou vytvářet. Na tomto základě srovnáme projevy čtené a projevy připravené nečtené.

V této kapitole a v kap. 5, 6 a 7 provádíme nejprve jednotlivé analýzy všech příkladů, na konci uvádíme shrnutí.

Pozn.: Segmentaci do přízvukových taktů pro širší kontext provádíme u dvou vět v souvětí. Nejdůležitější je pro nás takt obsahující spojku, vyznačujeme ho proto barevně.

Diskuse:

Již z kap. 2 *Teoretická část* víme, že způsobů, jak se slovo může realizovat v přízvukovém taktu, je několik. Záleží vždy na tom, jaké slovo po zkoumaném výrazu následuje, příp. mu předchází. Důležitá je také podoba samotného zkoumaného výrazu, zejména co do počtu slabik. Z tohoto důvodu kap. 4 *Přízvukový takt* rozdělujeme do dvou částí právě podle slabičnosti spojek.

³² Segmentace do přízvukových taktů může být vágní v tom smyslu, že ne všichni posluchači by se shodli na jedné jejich podobě. Ne zcela jednoznačný je např. přízvukový takt 'askoro (kap. 4.2.1.1, př. č. 18), a potomse (kap. 4.2.1.2, př. č. 14) a že'sreklamouby (kap. 4.2.2.2, př. č. 17). To samé platí pro některé hranice promluivových úseků (viz kap. 5).

4.2 JEDNOSLABIČNÉ SPOJKY

4.2.1 Spojka „A“

4.2.1.1 Projevy čtené

- 1) ...'kdyžse 'vlednu 'sešel 'skontroverzním 'podnikatelem 'Tomášem 'Pitrem
a'neinformovalho 'otom.
- 2) 'Dalších 'šest 'mužů 'zatkli 'najiném 'místě 'ated'je 'vyslychají.
- 3) 'Viráckém 'Bagdádu 'užse 'zase 'přesden 'smí 'vycházet 'naulice a'mohou 'jezdit
'auta.
- 4) 'Obvinění 'vznesla 'Bosna a'vztahujese 'najednu 'znástupnických 'zemí 'Jugoslávie
'Srbsko a'Černou Horu.
- 5) 'Hořet 'začalo 'hodinu 'popůlnoci a'ještě 'dnes 'dopoledne 'muselibýt 'hasiči
'vpohotovosti,...
- 6) 'Kzávalu 'štoly 'došlo 'vestředu a'ještě 'týž 'den 'záchranáři 'vysvobodili 'třicet
'jedna 'horníků.
- 7) 'Armáda 'budovu 'obklíčila 'aje 'připravena 'proti 'vězňům 'zakročit.
- 8) 'Izrael 'uvalil 'naPalestinu 'sankce 'a 'Spojené 'státy 'také 'zastavily 'dosavadní
'dotace.
- 9) 'Jiří 'Vyvadil 'končí 'vefunkci 'náměstka 'ministra 'spravedlnosti 'a 'vracíse 'jako
'soudce na'Nejvyšší 'správní 'soud.
- 10) 'Hlavní 'důrazse 'klade 'nazabezpečovací 'techniku a'vplánujsou 'také 'požární
'audity.
- 11) 'Nejméně 'pět 'lidí 'přišlo 'oživot a'deset 'dalších 'skončilo 'vnemocnici
'přiničivém 'požáru 'obytného 'domu 'veměstě 'Rubé 'naseveru 'Francie.
- 12) 'Mohutný 'výbuch 'otřásl 'plynovodem 'navýchodě 'Turecka a'přerušil 'dodávku
'plynu 'docele 'provincie.
- 13) 'Uběhlo 'jenpár 'dnů 'ajetu 'podobný 'případ.
- 14) 'Pojkarse'ale 'tehdy 'odvolal 'a 'tento 'týden 'měl 'ojeho 'dalším 'osudu 'jednat
'znovu 'Nejvyšší 'soud.
- 15) 'Vroce 'dvatisíce 'třise 'údajně 'dohodli 'nazvýšení 'cen 'pečíva a'toseprý 'nesmí.
- 16) 'Její 'obyvatelé 'tehdy 'naopak 'příjezd 'sovětských 'vojsk 'vítali 'a 'normalizační
'televize 'otom 'vroce 'devatenáctset 'sedmdesát 'natočila 'oslavný 'dokument.
- 17) 'Nasrážku 'dvou 'souprav 'poblíž 'egyptské 'metropole 'totiž 'doplatilo 'svým
'životem 'nejmíň 'padesát 'osm 'lidí a'asi 'stopadesát 'dalšíchse 'zranilo.

- 18) 'Vodatam 'protrhala 'ochranné 'hráze 'askoro 'celé 'město 'zaplavila.
 19) 'Havarovaly tam 'tři 'kamiony a 'dálnice 'jeted' 'vobou 'směrech 'neprůjezdná.
 20) 'Někdo se 'dostal 'na učet 'deseti 'jejich 'klientů a 'ukradl z nich 'statisícové 'částky.

4.2.1.2 Projevy připravené nečtené

- 1) 'Prostě 'stalose 'a 'nějakým 'způsobem seto 'nekomentuje 'natěch 'přijímacích 'pohovorech.
 2) 'Každý 'nemá 'vkus a 'každý 'třeba 'nedokáže 'posoudit, ...
 3) 'Sám 'ministr 'David 'Rath 'označil 'páteční 'demonstraci 'za 'středně 'velkou a 'obvinil 'opoziční 'ODS, ...
 4) 'Pane 'prezidente 'budeme 'ještě 'strukturovat tu 'debatu a 'vrátíme se i 'k těmto 'námitkám.
 5) 'Tochce 'lékárnická 'komora a 'podporuje 'jivtom 'ODS.
 6) 'David 'Rath 'chce 'především 'vyhrát 'volby 'aje 'ochoten 'proto 'udělat 'cokoliv.
 7) 'A 'někteří 'možná, 'řekněme 'vdobré 'vůli, 'této 'panice, 'těmto 'desinformacím 'podlehnou a 'pacienty 'takto 'odesílají.
 8) 'Tuto 'kauzu 'znají 'dva 'roky a 'nic 'sní 'neudělali.
 9) 'Toje 'odemě 'z Lidového 'domu 'vše 'ajá 'předávám 'slovo 'dorežie.
 10) 'Byli 'postaveni 'mimo 'službu a 'bylo 'zahájeno 'řízení 'o jejich 'propuštění.
 11) ... 'kdo 'tyto 'informace 'pustil 'domediálního 'oběhu, 'a 'je 'zřejmé, ...
 12) 'Mladíkaj sme 'kvěci 'vyslechli 'a 'tento 'případj sme 'jako 'přestupek 'proti 'veřejnému 'pořádku 'postoupili 'na 'příslušný 'obvodní 'úřad.
 13) 'Jiří 'Paroubek se 'zcela 'iracionálně a 'svévolně 'zvedl 'ato 'jednání 'ukončil.
 14) 'Stranyby 'chtěly 'dokonce 'tohoto 'týdne 'vyřešit 'program a 'potom se 'zaměří 'najednotlivé 'resorty.
 15) ... 'musí se 'jednat 'seriózně a 'dnešek 'už se 'nesmí 'ze strany 'ODS 'opakovat.
 16) 'Takže 'námto 'tady 'pěkně 'dnes 'voní a 'řeknu vám 'hned 'čím: 'česnekem a 'cibulí.
 17) ... 'kde 'zachvíli 'bude 'pandoktor 'Tót, a 'jeho 'tématem 'dnes 'budou 'operace 'páteře.
 18) 'Všechny 'další 'diskuse 'o 'možném 'přenosu 'z člověka 'na člověka 'jsou 'vtuto 'chvíli 'naprosto 'teoretické a 'nikde 'nasvětě se 'nepotvrdilo, ...
 19) ... 'cota 'situace 'může 'udělat, 'amyji 'rozhodně 'ne chceme 'podcenit.
 20) ... 'že 'pan 'doktor 'Pekárek 'zpolitizoval 'zubařskou 'komoru a 'učinil z ní 'jakýsi 'ocásek 'ODS.

4.2.2 Spojka „ŽE“

4.2.2.1 Projevy čtené

- 1) 'Stále 'trvá 'natom, **že**'jeho 'náměstek 'Jiří 'Vyvadil 'musí 'odejít.
- 2) 'Státní 'zástupce 'obžaloval 'dva 'muže 'zfirmy 'Explosiv, **že**'porušili 'předpisy 'ozahranickým 'obchodu 'svojenským 'materiálem.
- 3) 'Jeho 'kolega 'dodal, **že**'seprý 'řidič 'dával 'nahokej...
- 4) 'Ministr 'Pavel 'Němec 'chtěl 'Jiřího 'Vyvadila 'odvolat 'kvůli 'tomu, **že**'ese 'bezjeho 'vědomí 'sešel se 'zatím 'nepravomocně 'odsouzeným 'Tomášem 'Pitrem.
- 5) 'Distributoři 'ale 'odmítají, **že**'byse 'spolu 'napostupu 'jakkoliv 'domlouvali.
- 6) 'Spolkový 'ministr 'proživotní 'prostředí 'Sigmar 'Gabriel 'slíbil 'svému 'českému 'resortnímu 'kolegovi 'Liboru 'Ambrozkovi, **že**'ese 'pokusi 'zabránit 'nelegálnímu 'dovážení 'odpadků 'zNěmecka 'doČeska.
- 7) 'Reagujítak 'nazjištění, **že**'ese 'ztohoto 'materiálu 'uvolňují 'toxické 'ftaláty.
- 8) 'Americký 'časopis 'NewYorker 'obvinil 'Izrael, **že**'vpád 'doLibanonu 'plánoval 'několik 'měsíců 'dopředu.
- 9) 'Třídenní 'motocyklové 'závody 'naMasarykově 'okruhu 'splnily 'odhady 'policistů, **že**'přijede 'rekordní 'počet 'návštěvníků.
- 10) 'Policisté 'vtéto 'souvislosti 'upozorňují 'nato, **že**'načervenou 'začínají 'jezdit 'stále 'častěji 'i 'profesionální 'řidiči.
- 11) 'Opětsetak 'ukázalo, **že**'přistěhovalci 'veFrancii 'žijí 'vevelmi 'obtížných 'podmínkách.
- 12) 'Mnoho 'rodičůse 'proto 'rozhodlo, **že**'vezme 'ne 'právě 'ružovou 'situaci 'dosvých 'rukou.
- 13) 'Jensi 'přesmédia 'vzkazovaly, **že**'jsou 'ochotny 'jednat.
- 14) 'Dnesse 'ale 'ukázalo, **že**'velký 'otazník 'visínad 'školními 'autobusy.
- 15) 'Obě 'stranyse 'navzájem 'obviňují 'ztoho, **že**'eta 'druhá 'nechce 'ustoupit.
- 16) 'Prokuraturase 'ale 'později 'přiklonila 'ktomu, **že**'esi 'vyřizovali 'úcty 'podnikatelé,...
- 17) 'Žalobcemu 'přičítal, **že**'zneužil 'dvě 'nezletilé 'sboristky.
- 18) 'Ještě 'vpodvečerto 'vypadalo, **že**'euž 'žádná 'další 'jednání 'mezi 'ODS a'ČSSD 'nebudou.
- 19) 'Moskevská 'prokuratura 'předpokládá, **že**'šlo 'ovyřizování 'úctů 'mezi 'skupinami 'organizovaného 'zločinu.

20) 'ODS 'trvá 'natom, **že**'příští 'rok 'budou 'předčasné 'volby.

4.2.2.2 Projevy připravené nečtené

- 1) 'Noa 'jási 'myslím, **že**'ještě dodáme, že taky budeme vařit 'sRomanem 'Hadrbolem.
- 2) 'My 'bychom 'asi 'měli 'říctže 'pronás 'koberecje 'vlastně 'taková 'součást 'obydlí, 'žejo,...
- 3) 'Naprvní 'pohled 'byto 'mohlo 'vypadat, **že** 'květinová 'výzdoba 'unás 'vestudiuje 'složena 'výhradně 'zkvětin 'umělých,...
- 4) 'A'taky 'ještě 'musím 'zmínit, **žetam** 'bylo 'vynikající 'jídlo.
- 5) 'On 'svého 'času, 'toje 'pár 'týdnů, 'říkal, **žechce** 'rakouské 'zdravotnictví.
- 6) 'Vy 'sice 'tvrdíte, **žejá** 'měním 'názory,...
- 7) 'Předtýdnem 'jsemse 'dozvěděli, **že**'ministr 'zdravotnictví 'David 'Rath 'oddubna 'vyhlášku 'změní.
- 8) 'Kvůli 'konkurenci 'levných 'vín 'zvizinyjim 'totiž 'Evropská 'unie 'hrozí, **žebudou** 'muset 'zlikvidovat 'část 'svých 'vinohradů.
- 9) 'Není 'vyloučeno, **žesi** 'někdo 'zmajitelů 'hřištějen 'udělal 'dobrý 'den.
- 10) 'Topolánek a 'Paroubek 'počítají, **že**'jasnoby 'mohlobýtuz 'dostředy.
- 11) 'Jiří 'Paroubek 'přišel 'natiskovou 'konferenci 'sprohlášením, **že**'ČSSDje 'připravena 'přejít 'doopozice.
- 12) 'Přitom 'ještě 'předzasedáním 'předsednictva 'sociální 'demokracie 'Jiří 'Paroubek 'tvrdil, **žese** 'zasadí 'oto,...
- 13) ...'a 'my 'jasně 'říkáme, **že** 'tonejde 'dohromady.
- 14) ...'a 'nadruhou 'stranuje 'evidentní, **že** 'prostor 'časový 'proto 'není 'žádný 'a 'podpora 'sociálních 'demokratů 'taky 'žádná.
- 15) 'Třeba prezident 'Spojených 'států 'George 'Bushmá 'vizi, **žedoroku** 'dvatisíce 'patnáct 'byse 'měli 'lidé 'vrátit 'naMěsíc...
- 16) 'Ministerstvo 'zdravotnictví 'ale 'tvrdí, **že**'dělá 'maximum.
- 17) 'Dáse 'očekávat, **že**'sreklamouby 'tržby 'mohly 'mírně 'vzrůst,...
- 18) 'Paroubek 'dnes 'řekl, **žechce** 'zítra 'snovým 'premiérem 'Topolánkem 'jednat 'především o 'personálních 'otázkách 'jeho 'vlády.
- 19) 'Třeba 'dnes 'ČSSD 'řekla, **žejsou** 'ještě 'programové 'rozpory.
- 20) 'Mirek 'Topolánek 'přesto 'věří, **žese** 'může 'sČSSD 'dohodnout.

4.2.3. Srovnání projevů čtených a připravených nečtených

Spojky jednoslabičné vytvářejí přízvukové takty třemi způsoby, a to jak v projevech čtených, tak v projevech připravených nečtených: spojka má podobu taktové předrážky, spojka stojí jako samostatný přízvukový takt, spojka se do taktu pojí s následujícím jednoslabičným slovem/slovy a nese přízvuk. V rámci projevů připravených nečtených se setkáváme ještě s jednou variantou: spojka ztrácí přízvuk a do přízvukového taktu se pojí se slovem předcházejícím. Tato podoba se objevuje pouze v jednom příkladu, viz kap. 4.2.2.2, příklad č. 2.

Kromě tohoto výjimečného případu jsou zde podoby přízvukových taktů ovlivněny mimo jiné tím, jaké slovo po nich následuje. Na první pohled vidíme, že pokud po spojce následuje slovo víceslabičné, spojka má tendenci být taktovou předrážkou, a pokud po spojce následuje naopak slovo jednoslabičné, spojka se nejčastěji s tímto slovem spojuje do jednoho přízvukového taktu a je nositelem přízvuku. Není tomu však ve všech případech. Podíváme se na varianty a konkrétní podoby přízvukových taktů, které jednoslabičné spojky tvoří, následuje-li po nich jedno či více jednoslabičných slov, nebo slovo víceslabičné. Z tohoto pohledu srovnáme projevy čtené a projevy připravené nečtené.

1) Následuje-li po spojce jedno nebo více jednoslabičných slov, pak je podoba přízvukových taktů následující:

Tabulka č. 1

<i>Podoba přízvukového taktu, následuje-li slovo jednoslabičné</i>	Projevy čtené (spojka A viz kap. 4.2.1.1, spojka ŽE viz kap. 4.2.2.1)	Projevy připravené nečtené (spojka A viz kap. 4.2.1.2, spojka ŽE viz kap. 4.2.2.2)
Spojka je taktovou předrážkou	Spojka A : 15. <i>a'toseprý</i>	Spojka A : 8. <i>a'nic</i>
Spojka se do taktu pojí s následujícím jednoslabičným	Spojka A : 2. <i>'ated'je</i> , 7. <i>'aje</i> , 13. <i>'ajetu</i> Spojka ŽE : 3. <i>'žeseprý</i> , 4.	Spojka A : 6. <i>'aje</i> , 9. <i>'ajá</i> , 13. <i>'ato</i> , 19. <i>'amyji</i> Spojka ŽE : 4. <i>'žetam</i> , 6.

slovem/slovy a nese přízvuk	'žese, 5. 'žebyse, 6. 'žese, 7. 'žese, 13. 'žejsou, 15. 'žeta, 16. 'žesi, 18. 'žeuž, 19. 'žešlo	'žechce, 6. 'žejá, 9. 'žesi, 12. 'žese, 15. 'žedoroku, ³³ 18. 'žechce, 19. 'žejsou, 20. 'žese
Spojka vytváří samostatný přízvukový takt	Spojka ŽE: 8. 'že 'vpád,	Spojka A: 11. 'a je 'zřejmé Spojka ŽE: 13. 'že 'tonejde

Pozn.: V příkladu č. 2, viz kap. 4.2.2.2, po spojce také následuje slovo jednoslabičné, ale jak bylo řečeno výše, v tomto případě se spojka připojuje ke slovu předcházejícímu; nepředpokládáme zde tedy vliv slova následujícího, nezahrnujeme ho proto do tabulky.

Případů, kdy po spojce následuje jedno nebo více slov jednoslabičných, je u projevů čtených celkem patnáct, u projevů připravených nečtených šestnáct (+ př. č. 2 z kap. 4.2.2.2). U obou projevů vidíme jasnou převahu možností, kdy se spojka s následujícím jedním nebo více jednoslabičnými slovy spojuje do jednoho přízvukového taktu a nese přízvuk. U projevů čtených pak spojka v jednom příkladu vytváří samostatný takt a v jednom příkladu je taktovou předrážkou; u projevů připravených nečtených spojka ve dvou příkladech stojí jako samostatný přízvukový takt a v jednom příkladu vytváří taktovou předrážku.

Ve většině našich příkladů je jednoslabičným slovem, které následuje po spojce, příklonka, nebo krátký tvar slovesa být. Pro tyto výrazy je typické připojovat se do jednoho taktu se slovem předcházejícím. Podobu přízvukového taktu zde ovlivňuje tedy také podoba tohoto následujícího jednoslabičného slova.

2) Následuje-li po spojce slovo víceslabičné, pak je podoba přízvukových taktů následující:

Tabulka č. 2

³³ Příklad č. 15 u spojky ŽE v projevech připravených nečtených se od ostatních liší tím, že se jedná o spojení spojky s předložkou a dvojslabičným substantivem. Vzhledem k tomu, že je tento případ v našich příkladech ojedinělý, nevytváříme pro něj zvláštní skupinu, ale zařazujeme k možnosti, kdy po spojce následuje slovo jednoslabičné.

Podoba přízvukového taktu, následuje-li slovo víceslabičné	Projevy čtené (spojka A viz kap. 4.2.1.1, spojka ŽE viz kap. 4.2.2.1)	Projevy připravené nečtené (spojka A viz kap. 4.2.1.2, spojka ŽE viz kap. 4.2.2.2)
Spojka je taktovou předzáškou	Spojka A: 1. <i>a'neinformovalho</i> , 3. <i>a'mohou</i> , 4. <i>a'vztahujese</i> , 5. <i>a'ještě</i> , 6. <i>a'ještě</i> , 10. <i>a'vplánujsou</i> , 11. <i>a'deset</i> , 12. <i>a'přerušil</i> , 17. <i>a'asi</i> , 19. <i>a'dálnice</i> , 20. <i>a'ukradlznich</i> Spojka ŽE: 1. <i>že'jeho</i> , 2. <i>že'porušili</i> , 10. <i>že'načervenou</i> , 11. <i>že'přistěhovalci</i> , 14. <i>že'velký</i> , 17. <i>že'zneužil</i> , 20. <i>že'příští</i>	Spojka A: 2. <i>a'každý</i> , 3. <i>a'obvinil</i> , 4. <i>a'vrátimesei</i> , 5. <i>a'podporuje</i> , 7. <i>a'pacienty</i> , 10. <i>a'bylo</i> , 14. <i>a'potomse</i> , 15. <i>a'dnešek</i> , 16. <i>a'reknuvám</i> , 17. <i>a'jeho</i> , 18. <i>a'nikde</i> , 20. <i>a'učinilzni</i> Spojka ŽE: 1. <i>že'ještě</i> , 7. <i>že'ministr</i> , 10. <i>že'jasnoby</i> , 11. <i>že'ČSSDje</i> , 16. <i>že'dělá</i> , 17. <i>že'sreklamouby</i>
Spojka se do taktu pojí s následujícím víceslabičným slovem a nese přízvuk	Spojka A: 18. <i>'askoro</i> Spojka ŽE: 12. <i>'ževzme</i>	Spojka ŽE: 8. <i>'žebudou</i>
Spojka vytváří samostatný přízvukový takt	Spojka A: 8. <i>'a 'Spojené</i> , 9. <i>'a 'vracíse</i> , 14. <i>'a 'tento</i> , 16. <i>'a 'normalizační</i> Spojka ŽE: 9. <i>'že 'přijede</i>	Spojka A: 1. <i>'a 'nějakým</i> , 12. <i>'a 'tento</i> Spojka ŽE: 3. <i>'že 'květinová</i> , 14. <i>'že 'prostor</i>

Příklady, kdy po spojce následuje slovo víceslabičné, je u projevů čtených celkem dvacet pět, u projevů připravených nečtených dvacet tři. Na první pohled vidíme, že u obou typů projevů převažuje možnost, kdy spojka vytváří taktovou předzášku. U projevů čtených pak v pěti příkladech spojka tvoří samostatný přízvukový takt a ve dvou příkladech se do taktu s tímto následujícím víceslabičným slovem pojí a nese přízvuk. V rámci projevů připravených nečtených jednoslabičná spojka ve čtyřech příkladech vytváří samostatný přízvukový takt a v jednom příkladě se s následujícím slovem pojí do jednoho taktu, přízvuk si ponechává.

I v tomto případě tedy vidíme společné tendence jak pro projevy čtené, tak pro projevy připravené nečtené.

V našich příkladech jednoslabičné spojky projevily obdobné tendence v projevech čtených i v projevech připravených nečtených. V podstatě jediný zásadní rozdíl je v tom, že se v projevech připravených nečtených setkáváme s případem, kdy se spojka připojuje do jednoho přízvukového taktu ke slovu předcházejícímu (viz výše).

4.3 VÍCESLABIČNÉ SPOJKY

4.3.1 Spojka „ABY“

4.3.1.1 Projevy čtené

- 1) *Německá 'vládase 'zasadí, 'abyuž 'nedocházelo 'knelegálnímu 'vývozu 'odpadu 'zNěmecka 'doČeské 'republiky.*
- 2) *Ministr 'Sobotka 'ale 'trvá 'natom, 'aby 'Rath 'alespoň 'polovinu 'peněz 'našel 'vesvém 'úřadu.*
- 3) *Ministr 'Vyvadila 'minulý 'týden 'vyzval, 'aby 'odstoupil.*
- 4) *... 'kteříby 'mohli 'vevyšetřování 'pomoci, 'abyse 'ozvali 'natísňovou 'linku.*
- 5) *'ČSSD 'vyzvala 'ministra 'Němce, 'aby 'opravil 'trestní 'zákoník,...*
- 6) *'Sociální 'demokraté 'dnes 'vyzvali 'ministra 'spravedlnosti 'Pavla 'Němce, 'aby 'napravil 'chybu 'vtrestním 'zákoníku.*
- 7) *'Lidése 'báli, 'aby 'hustý 'dým 'nezamořil 'jejich 'domy.*
- 8) *'Už 'dvatisíce 'lidí 'podepsaly 'petici 'požadující, 'aby 'podnik 'zastavil 'výrobu 'toxických 'látek.*
- 9) *'Představenstvo 'harvardského 'holdingu 'zabránilo 'Borisi 'Vostrému, 'abyse 'dostal 'zpátky 'dojeho 'vedení.*
- 10) *'Sociální 'demokraté 'nehodlají 'umožnit 'menšinové 'vládě 'ODS, 'aby 'vládla 'celé 'čtyři 'roky.*
- 11) *'Doirácké 'metropolese 'sjely 'statisíce 'šlitiů, 'aby 'oslavily 'jeden 'zesvých 'největších 'svátků.*
- 12) *'Kraj 'totiž 'nařídil 'dopravnímu 'podniku 'ústeckého 'kraje, 'aby 'jezdil 'dál.*
- 13) *'Obžaloba 'trvala 'natom, 'aby 'byli 'souzeni 'společně.*

- 14) 'Chcetak 'ušetřit 'čas 'a 'také 'chránit 'svědky, 'aby 'nemuseli 'osvých 'traumatech 'mluvit 'opakovaně.
- 15) ...'kteří 'měli 'sezbrání 'vruce 'donutit 'podnikatele, 'aby 'podepsal 'směnku na 'deset 'miliónů 'korun.
- 16) ...'kteří 'usedají 'zavolant, 'abyse 'zamysleli,...
- 17) 'Íránci 'oficiálně 'odpověděli 'OSN 'navýzvu, 'aby 'zastavili 'obohacování 'uranu.
- 18) ...'jestli 'nabídka 'stačí 'nato, 'abyse 'Írán 'vyhnul 'sankcím.
- 19) 'Obě 'stranysetak 'zavázaly 'respektovat 'a 'dodržovat 'dohodu 'opříměří a 'přijmout 'veškerá 'nutná 'opatření, 'aby 'nedocházelo 'knásilnostem.
- 20) ...'žese 'zasadí 'oto, 'abyse 'odpadky 'zNěmecka 'doČeské 'republiky 'nevozily.

4.3.1.2 Projevy připravené nečtené

- 1) 'Dávejte 'pozor 'naterminy, 'abyse 'vámto 'eventuelně 'hodilo,...
- 2) 'Jetam 'potom 'velice 'důležitý 'okamžik, 'abyse 'tato 'vada 'včas a 'přesně 'diagnostikovala.
- 3) 'Ministerstvo 'chce, 'abyse 'ten 'odpad 'zlikvidoval 'vNěmecku,...
- 4) 'Drdol 'musímít 'těžiště, 'aby 'prostě 'třeba 'nebyl 'nakřivo.
- 5) ...'kdejte 'tylidi 'ponoukal 'ktomu, 'aby 'natu 'demonstraci 'šli.
- 6) ...'jaké 'máme 'plány, 'předpanem 'ministrem, 'abyse 'nato 'připravili.
- 7) ...'žebyse 'nechali 'zmanipulovat 'někým, 'aby 'chodili 'nanáměstí.
- 8) ...'žebych 'rozhodně 'nedoporučoval, 'aby 'někdo 'nakupoval 'diamanty 'přesinternet.
- 9) 'Kraj 'dopravnímu 'podniku 'přikázal, 'aby 'jezdil 'doosmého 'září,...
- 10) 'Naši 'zástupcise 'snaží 'přesvědčovat 'cestovní 'kanceláře 'včetně 'firmy 'BlueStyle, 'aby 'reálně 'hodnotili 'situaci...
- 11) 'Není 'důvod, 'aby 'stát 'dotoho 'vstupoval.
- 12) 'ČSSD 'chce, 'abyto 'byly 'pouze 'dva 'roky,...
- 13) 'Chtějí 'například, 'aby 'byl 'dobudoucna 'lichý 'počet 'poslanců.
- 14) 'Podle 'ministerstva 'zahraničí 'platiaž 'doodvolání 'doporučení 'pronaše 'občany 'mířící 'doŘecka, 'abyse 'nasituaci 'vpostižených 'oblastech 'předodjezdem 'důkladně 'informovali.
- 15) 'Vlastimil 'Tlustý 'požaduje, 'abysemu 'Jana 'Hebášková a 'Stanislav 'Polčák 'zatyto 'pomluvyco 'nejrychleji 'omluvili,...

- 16) ...'žese 'budou 'dál 'pokoušet 'zastupitele 'přesvědčit, 'aby 'výplatě 'peněz 'nebránili.
- 17) 'Jeto 'asi 'snaha 'oto, 'aby 'udělali 'stejný 'objem 'péče 'za 'daleko 'menšího 'úsilí.
- 18) 'Teďužje 'první 'skupina 'nacestě, 'aby 'oběti 'mohli 'identifikovat.
- 19) 'Vedení 'radnice 'vPavlovicích 'trvá 'natom, 'abyšla 'bývalá 'starostka 'zasvé 'činy 'předsoud.
- 20) ...'žese 'zasadí 'oto, 'abyuž 'sODS 'dále 'nejednali.

4.3.2 Spojka „PROTOŽE“

4.3.2.1 Projevy čtené

- 1) a'ještě 'dnes 'dopoledne 'muselibýt 'hasiči 'vpohotovosti, 'protože 'pod 'zřícenou 'střechou 'stále 'hořely 'uskladněné 'výrobky.
- 2) ...'že 'někteří 'čeští 'podnikatelé 'natakovém 'dovážení 'odpadků 'zčiziny 'mají 'zájem, 'protože 'naněm 'vydělávají.
- 3) 'Podle 'odborníkuuž 'bylo 'načase, 'protože 'stav 'této 'památkyse 'každým 'měsícem 'zhoršuje.
- 4) 'Pardubická 'firmase 'cítí 'podvedena, 'protože 'tento 'názevbyl 'použit 'bezjejího 'svolení.
- 5) ...že'policisté 'stíhají 'ředitele 'městské 'policie 'Prahy 'jedna, 'protože 'zasáhl 'proti 'taxikářům.
- 6) 'Ústavní 'soud 'siceuž 'potřetí 'zrušil 'vládní 'nařízení 'upravující 'výrobu 'cukru 'kvótami, 'protože 'takprý 'zasahuje 'dopravomocí 'Evropské 'unie.
- 7) 'Zákokje 'mnohem 'bezpečnější a'kvalitnější, 'protože 'ta 'část 'přístroje,...
- 8) ...'že 'musejí 'vracet 'dotace za'plynofikaci, 'protože 'lidé 'radši 'spalují 'levnější 'uhlí.
- 9) 'Ptámse, 'protože 'keSpojeným 'státům 'míří 'tropická 'bouře 'Ernesto.³⁴
- 10) ...že'nemusím 'chodit, 'protože 'užmě 'odvolali.
- 11) 'Filmová 'společnost 'neobnovila 'hollywoodské 'hvězdě 'smlouvu, 'protožejí 'Cruisovo 'chování 'mimo 'plátno 'nepřipadá 'dostatečně 'reprezentativní.

³⁴ Pro nedostatek příkladů u spojky **PROTOŽE** zařazujeme k projevům čteným i větu č. 9, ačkoliv nesplňuje kritérium výzkumu č. 6 (viz kap. 3.5). Věty, mezi nimiž stojí spojka, nesplývají v jednu intonační jednotku a za tohoto předpokladu jsme přistoupili k analyzování i tohoto příkladu.

- 12) ...'začínají 'Televizní 'noviny 'dnes 'vneobvyklém 'čase, 'protože 'zapůl 'hodiny 'začíná 'přímý 'Formule 'jedna.
- 13) ... 'který 'poněm 'chtěl 'peníze, 'protože 'prýměl 'hlad,...
- 14) 'Vzemi 'panuje 'chaos, 'protože 'politické 'stranyse 'stále 'nemohou 'dohodnout,...
- 15) 'Já 'upozorňuju 'naSportovní 'noviny, 'protože 'tyvám 'jako 'jediné 'nabídnou 'rozhovor 'smaminkou 'zraněného 'brankáře 'Petra 'Čecha.

4.3.2.2 Projevy připravené nečtené

- 1) 'No 'jábych 'ted'kose 'ráda 'ještě 'obrátila 'nanaše 'diváky, 'protože 'máme 'provás 'také 'připravenou 'soutěž,...
- 2) ...'abyse 'vámto 'eventuelně 'hodilo, 'protožeto 'bude 'rychlostní 'soutěž, 'telefonická 'soutěž,...
- 3) 'Noa 'nedivse 'tomu, 'protože 'visuté 'květinyse 'samozřejmě 'zalévají 'seshora.
- 4) 'Dnesjmesivás 'pozvali 'natéma 'dětská 'páteř, 'protože 'páteř 'probíráme 'vlastně 'celý 'týden.
- 5) 'Noa 'nanásuž 'čeká 'první 'host, 'protože 'hlavním 'tématem 'tohoto 'týdneje 'páteř.
- 6) ...'ale 'jási 'myslím, 'žejo, 'protožeto 'rozjedeme 'vevelkém,...
- 7) 'Aleto 'zlé 'ministerstvo 'zdravotnictví 'třeba 'v oblasti 'zubní 'lé- 'péče je 'naprosto 'nevinně, 'protožesito 'dohodli 'sami 'zubaři 'sezdravotními 'pojiš'ovnamy.
- 8) 'Víte 'ta 'situaceje 'složitá, 'protože 'denněje 'ošetřeno 'několik 'desítek, 'ne-li 'stovek, 'tisíc 'lidí.
- 9) 'Jávám 'vtuto 'chvíli 'více 'neprozradím, 'protože 'myjsmesi 'provás 'přichystali 'reportáž,...
- 10) 'Jáse 'vtuto 'chvíli 'svámi 'loučím, 'protože 'odtud 'jeto 'zBrna 'opravdu 'vše.
- 11) ...'kdyby 'pan 'Topolánek 'vtéto 'jediné 'věci 'byl 'tvrdohlavý, 'protože 'vtomhletom 'my 'prostě 'neustoupíme.
- 12) 'Případtím 'ale 'zřejmě 'neskončí, 'protože 'obě 'stranyse 'mohou 'ještě 'odvolat.
- 13) 'Budeme 'tammít 'určitou 'kontrolu 'vrámci 'aspoň 'projednání 'personálního 'obsazení 'takovéto 'vlády, 'protože 'bychom 'byli 'neradi,...
- 14) ...'tak 'naten 'absolutní 'krachto 'skutečně 'vpodvečer 'před 'předsednictvem 'ČSSD 'vypadalo, 'protožeto 'byla 'vpodstatě 'jediná 'věta,...
- 15) ...'tose 'teprve 'uvidí, 'protože 'jednatse 'bude,...

- 16) 'Toje 'samozřejmě 'jenom 'technický 'problém, 'protože 'vrozpočtu 'bude 'samozřejmě 'vytvořena 'rezerva,...
- 17) ...'žese 'jedná 'osubjektivní 'hodnocení 'zjejich 'strany, 'protože 'ochota 'cestovní 'kanceláře 'BlueStyle 'je 'velmi 'nadstandardní.
- 18) ...'ted' 'telefonujte, 'protože' 'nakonci 'nebo 'takzhruba 'vpolovině, 'druhé 'polovině 'Prima 'jízdy 'bude 'vylosován 'jeden 'zvás,...
- 19) 'Tak 'paní 'doktorka 'Moravcová 'má 'spoustu 'práce, 'protože 'mátěch 'dotazů 'velké 'množství,...
- 20) ...'ale 'budeto 'složitě, 'protože 'pivovary 'zde 'mají 'nejenom 'dlouhodobou 'tradiční, 'alei 'velkou 'reklamu.

4.3.3 Spojka „ALE“

4.3.3.1 Projevy čtené

- 1) 'Domáci 'Zak 'Randolf 'dal 'třiadvacet 'bodů, 'ale 'byloto 'málo.
- 2) 'Baníkuse 'podařilo 'snížit 'vsedmdesáté 'osmé 'minutě 'díky 'Angličanovi 'Lukáši 'Mageri, 'ale 'tobylo 'vše.
- 3) 'Rádio 'Zonaprý 'nechce 'delat 'nejstaršímu 'ženskému 'řemeslu 'reklamu, 'ale 'informovat 'otématech,...
- 4) 'Spojené 'státy 'sVelkou 'Británií 'chtějí 'Teheránu 'pohrozit 'sankcemi, 'ale 'Rusko a 'Čína 'dávají 'přednost 'vyjednávání.
- 5) 'Vyjeted' 'uvidíte, 'ale 'musímvas 'upozornit,...
- 6) ...'přitomje 'nechají 'dělattu 'původní, 'ale 'zaplatíjim 'míň.
- 7) 'Zníto 'možná 'neuvěřitelně, 'ale 'žena 'dobytu 'vetřetím 'patře 'musela 'sčerstvou 'sádrou 'nanoze 'dolézt 'počtyřech 'sama.
- 8) 'Jeden 'pilot 'katastrofu 'přežil, 'aleje 'stále 'vevelmi 'vážném 'stavu.
- 9) ...'někteřísi 'přejíjet 'domů, 'ale 'nemohou.
- 10) 'Domáci 'mohla 'výhra 'posunout 'nadruhou 'příčku 'zasuverénní 'Bayern, 'ale 'hosté 'byli 'proti.
- 11) ...'kde 'ČSSD 'mohla 'uspět, 'ale 'neuspěla.
- 12) ...'vní 'probíhá 'naplánovaná 'schůze, 'ale 'samozřejměsetam 'diskutuje 'i 'opřípadu 'zmizelého 'poslance 'Michala 'Pohanky a 'možné 'změně 'poměru 'sil 'mezi 'levicí a 'pravicí.

- 13) 'Pitsburg prohrál 'sNewJersey 'jedna 'dva, 'aleten 'výsledek 'vůbec 'není 'podstatný.
- 14) 'Oheňse 'podařilo 'uhasit 'během 'několika 'minut, 'ale 'tři 'zdravotní 'sestryse 'nadýchaly 'zplodin,...
- 15) ...že 'jeho 'zotavování 'probíhá 'podle 'plánu, 'ale 'bude 'dlouhodobé 'a 'nikoliv 'bezrizika.
- 16) 'Reklamovalijste 'zboží, 'ale 'prodejce 'chybu 'nepřiznal.
- 17) 'Tomáš 'Pitrměl 'dověžnice 'vPraze 'naPankráci 'kpětiletému 'trestu 'zadaňové 'delikty 'nastoupit 'předjedenácti 'dny, 'ale 'neudělalto 'stímžemá...
- 18) 'Ukazuje 'klíčové 'momenty 'jeho 'života, 'ale 'pokoušíse 'zobrazit i 'jím 'prožívané 'pocity.
- 19) 'Autoři 'hry 'Doktor 'Gustáv 'Husák 'tak 'čerpali 'zdobových 'dokumentů 'a 'vzpomínek 'pamětníků, 'ale 'přiznávají, 'že 'pracovali i 'sfikci.
- 20) ...že 'oficiální 'nabídku 'nedostal, 'ale 'prýoni 'ví...

4.3.3.2 Projevy připravené nečtené

- 1) ... 'že 'květinová 'výzdoba 'unás 'vestudiuje 'složena 'výhradně 'zkvětin 'umělých, 'ale 'bylajsem 'požádána,...
- 2) ...že 'máme 'skutečněco 'trénovat, 'ale 'budemese 'držetté 'první 'zásady: 'předcházet 'nebezpečí.
- 3) 'Nejsouto jen 'má 'slova, 'ale 'stojí 'zamnou 'všichni 'zubní 'lékaři.
- 4) ... 'jestli 'budei 'tady, 'ale 'jási 'myslím, 'žejo,...
- 5) ... 'žejá 'měním 'názory, 'ale 'jáje 'mámuž 'patnáctlet 'konzistentní.
- 6) ... 'ocose 'pan 'ministr 'skutečně 'snaží, 'aleten 'výsledkje 'skutečně 'naprosto 'brutální.
- 7) ... 'že 'připojištěnije 'možné, 'ale 'neměloby 'jít 'naúkor 'toho,...
- 8) 'Aktivní 'antiradary 'opravdu 'existují, 'ale 'načeském 'trhuse 'prakticky 'nedají 'sehnat,...
- 9) ... 'jak 'řekl 'Jiří 'Paroubek, 'aleje 'tady 'jedna 'podmínka,...
- 10) ... 'tak 'najednání 'půjde, 'ale 'vůbec 'nepředjímám 'výslede, k...
- 11) ... 'že ta 'dnešní 'tragédie 'nebude 'dilem 'dilem 'teroristů, 'ale 'budejen 'tragickou 'nešťastnou 'událostí,...
- 12) ... 'než 'jsou 'tyhlety 'nové 'poznatky 'uvolněny 'pro 'komerční 'využití, 'ale 'potom 'finanční 'návratnost 'těhletěch 'projektů 'existuje,...

- 13) *'Karel byl 'proti 'jakýmkoliv 'takovým dle 'význačným 'věcem, 'ale 'myslímsi, ...*
- 14) *... 'kdohodě 'dojit 'může, 'ale 'zatímto 'nevypadá, ...*
- 15) *... 'jsou 'poučující, 'ale jsou 'zpracovaný 'vpříbězích, ...*
- 16) *...že 's reklamou by 'tržby 'mohly 'mírně 'vzrůst, 'ale 'budeto 'složitě, ...*
- 17) *... 'kterou 'znáte 'možná 'úplně 'odjinud, 'ale 'vtuto 'chvilíje 'David 'Čin 'v roli 'Bakchuse, 'čili 'boha 'vína.*
- 18) *'Voliči 'chtěli 'pravicovou 'vládu, 'ale 'nechtělito 'dostatečně.*
- 19) *'Byl bych 'překvapen, 'ale 'možnážeto 'pan 'prezident 'umítak 'umě 'zakomponovat 'doprojevu, ...*
- 20) *... 'policie 'má 'určité 'indicie, 'ale 'nechcese 'oně 'dělit, ...*

4.3.4 Srovnání projevů čtených a připravených nečtených

Víceslabičná spojka v porovnání se spojkou jednoslabičnou nabízí méně variant, jak lze vytvářet přízvukový takt. Díky své víceslabičnosti je méně komplikovaná, a proto podoby přízvukových taktů víceslabičných spojek nebudeme rozebírat tak podrobně jako u spojek jednoslabičných.

Existují pouze dvě možnosti, jak spojky víceslabičné vytvářejí přízvukový takt, a to platí pro oba typy projevů. Spojka vytváří buď samostatný promluvový úsek, nebo se pojí do jednoho taktu s následujícím jednoslabičným slovem. Samostatný takt vytváří ve všech případech, kdy po ní následuje jiné víceslabičné slovo, a v některých případech, kdy po ní následuje slovo jednoslabičné. Jednoslabičné slovo se tedy ke spojce neváže vždy, záleží opět mimo jiné na povaze tohoto slova.

V zásadě můžeme pojmenovat celkem tři situace, ve kterých spojka v našich příkladech vytváří samostatný takt a neváže k sobě následující jednoslabičné slovo: je-li na tomto slovu důraz, jedná-li se o vlastní jméno, příp. jedná-li se o jádro výpovědi apod.; je-li tímto jednoslabičným slovem předložka, která se připojuje k následujícímu slovu; a v některých případech, následuje-li po spojce více jednoslabičných slov, které se spojí do samostatného taktu spolu.

Toto platí pro oba dva typy projevů, které se tedy v rámci víceslabičných spojek a podob přízvukových taktů neliší a v podstatě ani lišit nemohou.

4.4 SHRNU TÍ

Kapitola 4 *Přízvukový takt* slouží jako příprava materiálu pro následující poslechové analýzy.

Provedli jsme segmentaci jednotlivých příkladů do přízvukových taktů. Zaměřili jsme se zejména na podoby přízvukových taktů, které vytvářejí zkoumané spojky, a na takty v jejich bezprostřední blízkosti.

Projevy čtené a připravené nečtené jsme srovnali z pohledu podob přízvukových taktů ovlivněných slabičností následujícího slova. Pro oba typy projevů platí, že pokud po jednoslabičné spojce následuje jedno nebo více jednoslabičných slov, projevuje se tendence, aby se spojka s tímto slovem/slovy spojila v jeden takt a byla nositelem přízvuku. Následuje-li po jednoslabičné spojce slovo víceslabičné, projevuje se tendence, aby spojka vytvářela taktovou předrážku. Spojky víceslabičné jsou méně komplikované než spojky jednoslabičné, varianty nabízejí až v případě, kdy po nich následuje jednoslabičné slovo, pak se s tímto slovem buď mohou spojit, nebo nikoliv.

5 PROMLUVOVÝ ÚSEK

5.1 METODA

Cílem kap. 5 je dokázat hypotézu, že spojkou začíná nový promluvový úsek. Spojka (vymezená výše určenými kritérii) rozvíjí původní výpověď, případně přináší výpověď novou. Pro mluvčího by tedy měla být signálem nové významové části; v psaném projevu je tento předěl vyznačen interpunkcí (čárkou) před všemi zkoumanými spojkami vyjma **A**, u níž do příkladů zahrnujeme pouze věty v poměru slučovacím, čárka před **A** je pouze v místě, kde jsou hlavní věty oddělené větou vedlejší, závislou na první větě (v projevech nečtených příklad č. 11, č. 17, č. 19). Tento předěl by měl být naznačen i v projevu mluveném.

Výzkum provádíme nejprve u každé spojky jednotlivě, dále vytvoříme skupiny spojek jednoslabičných a vícetlabičných a podíváme se na případné rozdíly mezi nimi. V závěru pravdivost hypotézy propočítáme pro všechny spojky dohromady a získáme všeobecný závěr.

Pozn. 1: Pro širší kontext a lepší představu provádíme u prvních pěti příkladů analýzu promluvových úseků ve dvou celých větách v souvětí, mezi kterými spojka stojí; dále uvádíme pouze dva promluvové úseky (promluvový úsek obsahující přízvukový takt se spojkou a promluvový úsek předcházející, příp. následující). Místo, kde si nejsme jisti hranicí promluvového úseku, označujeme hvězdičkou, tedy /*.

Pozn. 2: Hranici promluvového úseku, která je předmětem našeho zkoumání, vyznačujeme modře, v případě nejasného či komplikovaného případu zvýrazňujeme tuto hranici červeně a dále se jí věnujeme v následující kapitole.

5.2 JEDNOTLIVÉ SPOJKY

5.2.1 Spojka „A“

5.2.1.1 Projevy čtené

1) ...'kdyžse 'vlednu 'sešel / 'skontroverzním 'podnikatelem 'Tomášem 'Pitrem / a'neinformovalho 'otom./

- 2) 'Dalších 'šestmužů / 'zatkli 'najíném 'místě / 'ated'je 'vyslychají. /
- 3) 'Viráckém 'Bagdádu / 'užse 'zase 'přesden 'smí 'vycházet 'naulice / a 'mohou 'jezdit 'auta. /
- 4) 'Obvinění 'vznesla 'Bosna / a 'vztahujese 'najednu 'znástupnických 'zemí 'Jugoslávie / 'Srbsko a 'Černou 'Horu. /
- 5) 'Hořet / 'začalo 'hodinu 'popůlnoci / a 'ještě 'dnes 'dopoledne / 'muselibýt 'hasiči 'vpohotovosti /...
- 6) 'Kzávalu 'štolý 'došlo 'vestředu / a 'ještě týž den /...
- 7) 'Armáda 'budovu 'obkličila / 'aje 'připravena /...
- 8) .../ 'uvalil 'naPalestinu 'sankce / 'a 'Spojené 'státy 'také 'zastavily /...
- 9) .../ 'končí 'vefunkci 'náměstka 'ministra 'spravedlnosti / 'a 'vracise 'jako 'soudce /...
- 10) .../ 'nazabezpečovací 'techniku / a 'vplánujsou 'také /...
- 11) 'Nejméně 'pět 'lidí 'přišlo 'oživot / a 'deset 'dalších 'skončilo 'vnemocnici /...
- 12) .../ * 'navýchodě 'Turecka / a 'přerušil 'dodávku 'plynu /...
- 13) 'Uběhlo 'jenpár 'dnů / 'ajetu 'podobný 'případ. /
- 14) 'Pojkarse 'ale 'tehdy 'odvolal / 'a 'tento 'týdenměl /*... /
- 15) .../ 'nazvýšení 'cen 'pečiva / a 'toseprý nesmí. /
- 16) .../ * 'příjezd 'sovětských 'vojsk 'vítali / 'a 'normalizační 'televize /...
- 17) .../ 'padesát 'osm 'lidí / a 'asi 'stopadesát 'dalšíchse 'zranilo. /
- 18) .../ 'protrhala 'ochranné 'hráze / 'askoro 'celé 'město 'zaplavila. /
- 19) .../ 'tři 'kamiony / a 'dálnice 'jeteď /...
- 20) .../ 'deseti 'jejich 'klientů / a 'ukradlznich /...

5.2.1.2 Projevy připravené nečtené

- 1) 'Prostě 'stalose / 'a 'nějakým 'způsobemseto 'nekomentuje /...
- 2) 'Každý 'nemávkus / a 'každý 'třeba 'nedokáže 'posoudit /...
- 3) .../ 'za 'středně 'velkou / a 'obvinil 'opoziční 'ODS, /...
- 4) .../ 'tu 'debatu / a 'vrátimesi /*... /
- 5) .../ 'lékárnická 'komora / a 'podporuje 'jivtom 'ODS. /
- 6) .../ * 'především 'vyhrát 'volby / 'aje 'ochoten /...
- 7) .../ 'těmto 'desinformacím 'podlehnou / a 'pacienty takto 'odesílají. /
- 8) .../ 'znají 'dva 'roky / a 'nic 'sní 'neudělali. /
- 9) .../ 'zLidového 'domu 'vše / 'ajá 'předávám 'slovo 'dorežie. /

- 10) 'Byli 'postaveni 'mimo 'službu / a 'bylo 'zahájeno 'řízení /...
- 11) .../*'pustil 'domědiálního 'oběhu, / 'a je 'zřejmé 'že /...
- 12) 'Mladíkajsmo 'kvěci 'vyslechli / 'a 'tento 'případjsme /*...
- 13) .../ a 'svévolbě 'zvedl / 'ato 'jednání 'ukončil./
- 14) ... 'vyřešit 'program / a 'potomse 'zaměří 'najednotlivé 'resorty. /
- 15) .../'musíse 'jednat 'seriózně / a 'dnešek /...
- 16) .../'pěkně 'dnes 'voní / a 'řeknuvám 'hned 'čím /...
- 17) ... 'pandoktor 'Tót, / a 'jeho 'tématem 'dnes 'budou /...
- 18) ... 'naprosto 'teoretické / a 'nikde 'nasvětě /...
- 19) .../'cota 'situace 'může 'udělat, / 'amyji 'rozhodně 'nehceme 'podcenit./
- 20) .../'zpolitizoval 'zubařskou 'komoru / a 'učinilzni 'jakýsi ocásek /*...

5.2.1.3 Srovnání projevů čtených a připravených nečtených

Tabulka č. 1

<i>Spojka „A“ versus promluvo­vý úsek</i>	Výskyt v procentech ³⁵	
	Projevy čtené	Projevy připravené nečtené
Spojku začíná nový promluvo­vý úsek	100%	100%
Spojku nezačíná nový promluvo­vý úsek	0%	0%

Z tabulky č. 1 vidíme, že v rámci projevů čtených i nečtených připravených spojkou vždy začíná nový promluvo­vý úsek.

V projevech čtených jsme zaznamenali jeden příklad (č. 8), který z hlediska promluvo­vého úseku nebyl zcela jasný. Tím, že zde spojka tvoří samostatný přízvukový takt, a tím, že „samohlásková“ spojka A je v tomto případě prodloužena, působí dojmem, že stojí na hranici promluvo­vého úseku, že právě spojkou prochází hranice. Vzhledem k tomu, že teoreticky není možné, aby hranice promluvo­vého úseku procházela slovem, museli jsme se rozhodnout pro jednu možnost. S přihlédnutím k rytmu, segmentaci a významu celé věty jsme zvolili možnost, že spojkou začíná nový promluvo­vý úsek.

³⁵ Pokud se nejedná o celá čísla, je výsledek uveden s přesností na dvě desetinná místa.

V příkladech č. 1 a č. 12 v projevech připravených nečtených se setkáváme s podobným problémem. U příkladu č. 1 je tento dojem podpořen ještě tím, že po spojce následuje hezitační zvuk.

V rámci spojky **A** se neprojevil žádný větší rozdíl mezi projevy čtenými a projevy připravenými nečtenými.

5.2.2 Spojka „ŽE“

5.2.2.1 Projevy čtené

- 1) 'Stále 'trvá 'natom, / 'že'jeho 'náměstek /...
- 2) .../'dva 'muže 'zfirmy 'Explosiv, / 'že'porušili 'předpisy /...
- 3) 'Jeho 'kolega 'dodal, / 'žeseprý 'řidič 'díval 'nahokej /...
- 4) .../'Jiřího 'Vyvadila 'odvolat 'kvůli 'tomu, / 'žese 'bezjeho 'vědomí 'sešel /...
- 5) 'Distributoři 'ale 'odmítají, / 'žebyse spolu /*...
- 6) .../'Liboru 'Ambrozkovi, / 'žese /*...
- 7) 'Reagujítak 'nazjištění, / 'žese /*...
- 8) .../'obvinil 'Izrael, / 'že 'vpád 'doLibanonu /...
- 9) .../'splnily 'odhady policistů, / 'že 'přijede /...
- 10) 'Policisté 'vtéto 'souvislosti 'upozorňují 'nato, / 'že'načervenou /...
- 11) 'Opětsetak 'ukázalo, / 'že'přistěhovalci 'veFrancii 'žijí /...
- 12) .../'proto 'rozhodlo, / 'ževezme /...
- 13) 'Jensi 'přesmédia 'vzkazovaly, / 'žejsou 'ochotny 'jednat./
- 14) 'Dnesse 'ale 'ukázalo, / 'že'velký 'otazník 'visínad /...
- 15) 'Obě 'stranyse 'navzájem 'obviňují 'ztoho, / 'žeta 'druhá /...
- 16) .../'*přiklonila 'ktomu, / 'žesi 'vyřizovali 'úcty 'podnikatelé /...
- 17) 'Žalobcemu 'přičítal, / 'že'zneužil /...
- 18) 'Ještě v'podvečerto 'vypadalo, / 'žeuž /*...
- 19) 'Moskevská 'prokuratura 'předpokládá, / 'žešlo /*...
- 20) 'ODS 'trvá 'natom, / 'že'příští 'rok 'budou /...

5.2.2.2 Projevy připravené nečtené

- 1) 'Noa 'jási 'myslím, / 'že'ještě 'dodáme /...
- 2) 'Mybychom 'asi 'měli 'říctže / 'pronás 'koberecje 'vlastně 'taková 'součást 'obydlí /*...

- 3) 'Naprvní 'pohledbyto 'mohlo 'vypadat, 'že / 'květinová 'výzdoba 'unás 'vestudiuje 'složena /*...
- 4) A'taky 'ještě 'musím 'zmínit, / 'žetam 'bylo /...
- 5) .../'řikal, / 'žechce /*...
- 6) 'Vy 'sice 'tvrdíte, / 'žejá 'měním 'názory /...
- 7) .../'jsemse 'dozvěděli, / 'že'ministr 'zdravotnictví /...
- 8) .../'*evropská 'unie 'hrozí, / 'žebudou 'muset 'zlikvidovat /...
- 9) 'Není 'vyloučeno, / 'žesi 'někdo 'zmajitelů hřště /...
- 10) 'Topolánek a 'Paroubek 'počítají, / 'žejasnoby 'mohlbytuž 'dostředy./
- 11) .../'natiskovou 'konferenci 'sprohlášením, / 'žejČSSDje 'připravena /...
- 12) .../'Jiří 'Paroubek 'tvrdil, / 'žese 'zasadí 'oto, /...
- 13) .../'a 'my 'jasně 'říkáme 'že / 'tonejde 'dohromady./
- 14) .../'a 'nadruhou 'stranjuje 'evidentní, / 'žejprostor 'časový 'proto 'není 'žádný /...
- 15) .../'George 'Bushmá 'vizi, / 'žedoroku 'dvatisíce 'patnáct /...
- 16) 'Ministerstvo 'zdravotnictví 'ale 'tvrdí, / 'žejdělá 'maximum./
- 17) 'Dáse 'očekávat / 'žej'reklamouby 'tržby 'mohly 'mírně 'vzrůst 'ale /...
- 18) 'Paroubek 'dnes 'řekl, / 'žechce 'zítra /...
- 19) 'Třeba 'dnes 'ČSSD 'řekla, / 'žejsou 'ještě /...
- 20) 'Mirek 'Topolánek 'přesto 'věří, / 'žese 'může 'sČSSD 'dohodnout./

5.2.2.3 Srovnání projevů čtených a připravených nečtených

Tabulka č. 2

<i>Spojka „ŽE“ versus promluvo- vý úsek</i>	Výskyt v procentech	
	Projevy čtené	Projevy připravené nečtené
Spojku začíná nový promluvo- vý úsek	100%	85%
Spojku nezačíná nový promluvo- vý úsek	0%	15%

Spojka ŽE v projevech čtených ve všech případech začíná promluvo-
vý úsek. Váhali jsme celkem u čtyř příkladů, a to č. 6, č. 7, č. 12, č. 18, č. 19. Po taktu se spojkou
následuje totiž výraznější pauza než před tímto taktém. S největší pravděpodobností

bude stát hranice promluvového úseku jak před tímto taktém, tak po tomto taktu. Zajímavé je také to, že tři z pěti těchto případů (č. 6, č. 7, č. 19) pronesl jeden mluvčí.

Oproti spojce **A** se v projevech připravených nečtených setkáváme se čtyřmi případy, a to č. 2, č. 3, a č. 13, ve kterých hranici promluvového úseku určujeme až za spojku. Příklady č. 5 a č. 17 jsou podobného typu jako problematické příklady zmíněné výše u projevů čtených. U příkladu č. 17 je určení hranice úseku zkomplikováno ještě tím, že v celkovém projevu zaznamenáváme relativně velké množství pauz a projev působí velice „sekaně“.

Spojka **ŽE** ukazuje rozdíly mezi projevy čtenými a projevy připravenými nečtenými. Zatímco v projevech čtených vždy spojka začíná nový promluvový úsek, v projevech připravených nečtených je tomu jen v 85% případů.

5.2.3 Spojka „ABY“

5.2.3.1 Projevy čtené

- 1) *Německá 'vládase 'zasadí, / 'abyuž /* 'nedocházelo /...*
- 2) *Ministr 'Sobotka 'ale 'trvá 'natom, / 'aby 'Rath /*...*
- 3) *Ministr 'Vyvadila 'minulý 'týden 'vyzval, / 'aby 'odstoupil./*
- 4) *.../'kteříby 'mohli 'vevyšetřování 'pomoci, / 'abyse 'ozvali /...*
- 5) *'ČSSD 'vyzvala 'ministra 'Němce, / 'aby 'opravil 'trestní 'zákoník, /...*
- 6) *.../'Pavla 'Němce, / 'aby 'napravil 'chybu /...*
- 7) *'Lidése 'báli, / 'aby 'hustý 'dým /...*
- 8) *.../'podepsaly 'petici 'požadující, / 'aby 'podnik /...*
- 9) *.../'zabránilo 'Borisi 'Vostrému, / 'abyse 'dostal 'zpátky /*...*
- 10) *.../'menšinové 'vládě 'ODS, / 'aby 'vládla /...*
- 11) *.../*'statisíce 'šítů, / 'aby 'oslavili 'jeden 'zesvých /...*
- 12) *.../'ústeckého 'kraje, / 'aby 'jezdil 'dál.*
- 13) *.../*'trvala 'natom, / 'aby 'byli 'souzeni /*...*
- 14) *.../'a 'také 'chránit 'svědky, / 'aby 'nemuseli 'osvých 'traumatech 'mluvit /...*
- 15) *.../'donutit 'podnikatele, / 'aby 'podepsal 'směnku /...*
- 16) *.../'kteří 'usedají 'zavolant, / 'abyse 'zamysleli, /...*
- 17) *'Íránci 'oficiálně 'odpověděli 'OSN 'navýzvu, / 'aby 'zastavili /...*
- 18) *.../'jestli 'nabídka 'stačí 'nato, / 'abyse 'Írán /...*
- 19) *.../'a 'přijmout 'veškerá 'nutná 'opatření, / 'aby 'nedocházelo 'knásilnostem./*

20) .../žese 'zasadí 'oto, / 'abyse 'odpadky /*...

5.2.3.2 Projevy připravené nečtené

- 1) 'Dávejte 'pozor 'naterminy, / 'abyse 'vámto 'eventuelně 'hodilo, /...
- 2) .../velice 'důležitý 'okamžik, / 'abyse 'tato 'vada /*...
- 3) 'Ministerstvo 'chce, / 'abyse 'ten 'odpad /...
- 4) 'Drdol 'musímít 'těžiště, / 'aby 'prostě /*...
- 5) .../* 'ty 'lidi 'ponoukal 'ktomu, / 'aby 'natu 'demonstraci 'šli./
- 6) .../předpanem 'ministrem, / 'abyse 'nato 'připravili./
- 7) .../žebyse 'nechali 'zmanipulovat 'někým, / 'aby 'chodili 'nanáměstí./
- 8) .../žebych 'rozhodně 'nedoporučoval, / 'aby 'někdo 'nakupoval /...
- 9) 'Kraj 'dopravnímu 'podniku 'přikázal, / 'aby 'jezdil 'doosmého 'září, /...
- 10) .../včetně 'firmy 'BlueStyle, / 'aby 'reálně 'hodnotili 'situaci /...
- 11) 'Není 'důvod, 'aby / 'stát /...
- 12) 'ČSSD 'chce, / 'abyto 'byly 'pouze /*...
- 13) 'Chtějí 'například, / 'aby 'byl 'dobudoucna /...
- 14) .../mířící 'doŘecka, / 'abyse 'nasituaci 'vpostižených 'oblastech 'předodjezdem /...
- 15) 'Vlastimil 'Tlustý 'požaduje, / 'abysemu 'Jana 'Hebášková /...
- 16) .../zastupitele 'přesvědčit, / 'aby 'výplatě 'peněz 'nebránili./
- 17) 'Jeto 'asi 'snaha 'oto, / 'aby 'udělali 'stejný 'objem 'péče /...
- 18) 'Teďužeje 'první 'skupina 'nacestě, / 'aby 'oběti 'mohli 'identifikovat./
- 19) .../trvá 'natom, / 'abyšla 'bývalá 'starostka /...
- 20) .../žese 'zasadí 'oto, / 'abyuž /*...

5.2.3.3 Srovnání projevů čtených a připravených nečtených

Tabulka č. 3

Spojka „ABY“ versus promluvo­vý úsek	Výskyt v procentech	
	Projevy čtené	Projevy připravené nečtené
Spojku začíná nový promluvo­vý úsek	100%	95%
Spojku nezačíná nový promluvo­vý úsek	0%	5%

ABY v projevech čtených až na jeden problematický příklad pravidelně začíná promluvvový úsek. V případě č. 1 jsme zvažovali možnost, že hranice promluvvového úseku bude stát až za spojkou. Ale vzhledem k rytmiizaci bude hranice úseku zřejmě před taktem se spojkou i po něm. Rozhodování zkomplikovalo také to, že vokál **a** ve spojce je bez rázu.³⁶ Pro přesnost určení by bylo třeba provést instrumentální analýzu.

U projevů připravených nečtených se setkáváme s příkladem č. 11, ve kterém spojka zcela jasně náleží do předchozího promluvvového úseku. Nejasný je ještě příklad č. 2, a to zejména kvůli tomu, že po přízvukovém taktu tvořeném spojkou a příklonkou se následuje delší pauza než před tímto přízvukovým taktem.

Opět vidíme rozdíl, i když minimální, mezi projevy čtenými a připravenými nečtenými. V projevech připravených nečtených spojka nový promluvvový úsek začíná jen v 95% případů.

5.2.4 Spojka „PROTOŽE“

5.2.4.1 Projevy čtené

- 1) .../muselibýt 'hasiči 'vpohotovosti, / 'protože 'pod 'zřícenou 'střechou /...
- 2) .../mají 'zájem, / 'protože 'naněm 'vydělávají./
- 3) 'Podle 'odborníků 'užbylo 'načase, / 'protože 'stav 'této 'památky /...
- 4) .../*'podvedena, / 'protože 'tento 'název byl 'použit /...
- 5) .../městské 'policie 'Prahy 'jedna, / 'protože /*...
- 6) .../upravující 'výrobu 'cukru 'kvótami, / 'protože 'takprý 'zasahuje 'dopravomocí 'Evropské 'unie./
- 7) .../* 'bezpečnější a 'kvalitnější, / 'protože 'ta 'část 'přístroje, /...
- 8) .../že 'musejí 'vracet 'dotace za 'plynofikaci, / 'protože 'lidé 'radši 'spalují /...
- 9) 'Ptámse, / 'protože /*...
- 10) .../že 'nemusím 'chodit, / 'protože 'užmě /*...
- 11) .../neobnovila 'hollywoodské 'hvězdě 'smlouvu, / 'protože jí 'Cruisovo 'chování 'mimo 'plátno /...
- 12) .../vneobvyklém 'čase, / 'protože 'zapůl 'hodiny 'začíná /...
- 13) .../'který 'poněm 'chtěl 'peníze, / 'protože 'prý měl 'hlad /...

³⁶ Ráz je tzv. tvrdým hlasovým začátkem, užívá se ho na začátku slova nebo uvnitř slova na morfolgickém švu; jeho použití je fakultativní vyjma případů, kdy slovo začínající na samohlásku následuje po jednoslabičných předložkách z, v, k. (Palková 1997, s. 55)

14) .../panuje 'chaos, / 'protože 'politické 'stranyse /...

15) 'Já 'upozorňuju 'nasportovní 'noviny, / 'protože 'tyvám 'jako 'jediné 'nabídnou /...

5.2.4.2 Projevy připravené nečtené

1) .../*'ráda 'ještě 'obrátila 'nanaše 'diváky, / 'protože 'máme 'provás 'také 'připravenou 'soutěž /*...

2) .../'abyse 'vámto 'eventuelně 'hodilo, / 'protožeto 'bude 'rychlostní 'soutěž, /...

3) 'Noa 'nedivse 'tomu, / 'protože 'visuté 'květinyse /...

4) .../'dětská 'páteř, / 'protože 'páteř 'probíráme 'vlastně /...

5) .../'první 'host, / 'protože 'hlavním 'tématem 'tohoto 'týdneje /...

6) .../'ale 'jási 'myslím 'žejo, / 'protožeto 'rozjedeme 'vevelkém /...

7) .../'je'naprosto 'nevinně, / 'protožesito 'dohodli /*...

8) .../'ta 'situaceje 'složitá, / 'protože 'denněje 'ošetřeno /...

9) .../'více 'neprozradím, / 'protože 'myjsmesi 'provás 'přichystali 'reportáž, /...

10) .../*'loučím, / 'protože 'odtud 'jeto 'zBrna /...

11) .../'tvrdohlavý, / 'protože 'vtomhletom 'my 'prostě /...

12) 'Případtím 'ale 'zřejmě 'neskončí, / 'protože 'obě 'stranyse /...

13) .../'takovéto 'vlády, / 'protože 'bychom 'byli 'neradi, /...

14) .../'předpředsednictvem 'ČSSD 'vypadalo, / 'protožeto 'byla 'vpodstatě 'jediná 'věta, /...

15) .../'tose'teprve 'uvidí, / 'protože 'jednatse 'bude, /...

16) 'Toje 'samozřejmě 'jenom 'technický 'problém, / 'protože 'vrozpočtu 'bude 'samozřejmě 'vytvořena 'rezerva, /...

17) .../'osubjektivní 'hodnocení 'zjejich 'strany, / 'protože 'ochota 'cestovní 'kanceláře 'BlueStyleje /...

18) .../'ted' 'telefonujte, / 'protože už 'nakonci /...

19) .../*'spousta 'práce, / 'protože 'mátěch 'dotazů /...

20) .../'budeto 'složitě, 'protože / 'pivovary 'zde 'mají /...

5.2.4.3 Srovnání projevů čtených a připravených nečtených

Tabulka č. 4

<i>Spojka „PROTOŽE“ versus promluvo­vý úsek</i>	Výskyt v procentech	
	Projevy čtené	Projevy připravené nečtené
Spojku začíná nový promluvo­vý úsek	100%	95%
Spojku nezačíná nový promluvo­vý úsek	0%	5%

Spojka **PROTOŽE** v projevech čtených až na dva případy zcela jasně stojí na začátku nového promluvo­vého úseku. Problematické jsou příklady č. 1 a č. 5. Po spojce je větší pauza a naopak před spojkou žádná výrazná pauza není, proto mohou tyto věty vzbuzovat dojem, že hranice promluvo­vého úseku je až za spojkou. Promluvo­vý úsek „museli být hasiči v pohotovosti“ (č. 1) ale působí jako jeden intonační celek a s přihlédnutím k rytmu určujeme jeho hranici před spojkou. V příkladu č. 5 bude hranice promluvo­vého úseku zřejmě i za spojkou.

U projevů připravených nečtených se setkáváme s jedním příkladem, kdy promluvo­vý úsek spojka nezačíná a hranici jsme určili až za ní. Jedná se o příklad č. 20. Mezi faktory, které nás k tomu vedly, byla delší pauza za spojkou; v tomto celkově „sekaném“ projevu bychom v případě, že by hranice úseku byla před spojkou, čekali tuto pauzu spíše před ní. Zda hranice promluvo­vého úseku stojí před spojkou by mohl určit výzkum, na kterém by se podílelo více posluchačů.

Srovnání projevů čtených a připravených nečtených odpovídá situaci v rámci spojky **ABY**. Spojka v projevech čtených začíná promluvo­vý úsek vždy, v projevech nečtených z 95% případů.

5.2.5 Spojka „ALE“

5.2.5.1 Projevy čtené

- 1) .../ 'třiadvacet 'bodů, / 'ale 'byloto 'málo./
- 2) .../ 'díky 'Angličanovi 'Lukáši 'Mageri, / 'ale 'tobylo 'vše./
- 3) .../ 'nechce 'dělat 'nejstaršímu 'ženskému 'řemeslu 'reklamu, / 'ale 'informovat 'otématech, /...
- 4) .../ 'chtějí 'Teheránu 'pohrozit 'sankcemi, / 'ale 'Rusko a 'Čína /...
- 5) 'Vyjeted' 'uvidíte, / 'ale 'musím'vás 'upozornit, /...

- 6) .../přítomje 'nechají 'dělattu 'původní, / 'ale 'zaplatíjim 'míř./
- 7) 'Znito 'možná 'neuvěřitelně, / 'ale 'žena 'dobytu /...
- 8) .../katastrofu 'přežil, / 'aleje 'stále /...
- 9) .../'někteřísi 'přejíjet 'domů, / 'ale 'nemohou./
- 10) .../'zasuverénní 'Bayern, / 'ale 'hosté 'byli 'proti./
- 11) .../'kde 'ČSSD 'mohla 'uspět, / 'ale 'neuspěla./
- 12) .../'vní 'probíhá 'naplánovaná 'schůze, / 'ale 'samozřejměsetam 'diskutuje /...
- 13) 'Pitsburg 'prohrál 'sNew 'Jersey 'jedna 'dva, / 'aleten 'výsledek /...
- 14) .../'během 'několika 'minut, / 'ale 'tři 'zdravotní 'sestryse /*...
- 15) .../'probíhá 'podle 'plánu, / 'ale 'bude 'dlouhodobé /...
- 16) 'Reklamovalijste 'zboží, / 'ale /* 'prodejce 'chybu 'nepřiznal./
- 17) .../'předjednácti 'dny, / 'ale 'neudělalto /...
- 18) 'Ukazuje 'klíčové 'momenty 'jeho 'života, / 'ale 'pokoušíse 'zobrazit /...
- 19) .../'zdobových 'dokumentů a 'vzpomínek 'pamětníků, / 'ale 'přiznávají /...
- 20) .../'že 'oficiální 'nabídku 'nedostal, / 'ale 'prýoni 'ví /...

5.2.5.2 Projevy připravené nečtené

- 1) .../'výhradně 'zkvětín 'umělých, / 'ale 'bylajsem 'požádána, /...
- 2) .../'skutečněco 'trénovat, / 'ale 'budemese 'držetté 'první 'zásady /...
- 3) 'Nejsouto jen 'má 'slova, / 'ale 'stojí 'zamnou /...
- 4) .../'jestli 'budei 'tady, / 'ale 'jási 'myslím 'žejo, /...
- 5) .../'žejá 'měním 'názory, / 'ale 'jáje 'mámuž /...
- 6) .../'ocose 'pan 'ministr 'skutečně 'snaží, / 'aleten 'výsledekje /...
- 7) .../'že 'připojištěníje 'možné, / 'ale 'neměloby 'jít 'naúkor /*...
- 8) .../'opravdu 'existují, / 'ale 'načeském 'trhuse /...
- 9) .../'jak 'řekl 'Jiří 'Paroubek, / 'aleje 'tady 'jedna 'podmínka, /...
- 10) .../'tak 'najednání 'půjde, / 'ale 'vůbec 'nepředjímám 'výsledek, /...
- 11) .../'nebude 'dilem 'dilem 'teroristů, 'ale 'budejen / 'tragickou, /...
- 12) .../'prokomerční 'využití, / 'ale 'potom /*...
- 13) .../* 'význačným 'věcem, / 'ale 'myslímsi, /...
- 14) .../'kdohodě 'dojít 'může, / 'ale 'zatímto 'nevypadá, /...
- 15) .../'jsou 'poučující, / 'alejsou 'zpracovaný 'vpřiběžích, /...
- 16) .../* 'mírně 'vzrůst, 'ale / 'budeto 'složitě, protože /...
- 17) .../'kterou 'znáte 'možná 'úplně 'odjinud, / 'ale 'vtuto 'chvíli /...

18) .../’pravcovou ’vládu, / ’ale ’nechtělito ’dostatečně./

19) ’Bylbych ’překvapen, / ’ale ’možnážeto /...

20) .../’*’policie ’má ’určité ’indicie, / ’ale ’nechcese ’oně ’dělit /...

5.2.5.3 Srovnání projevů čtených a připravených nečtených

Tabulka č. 5

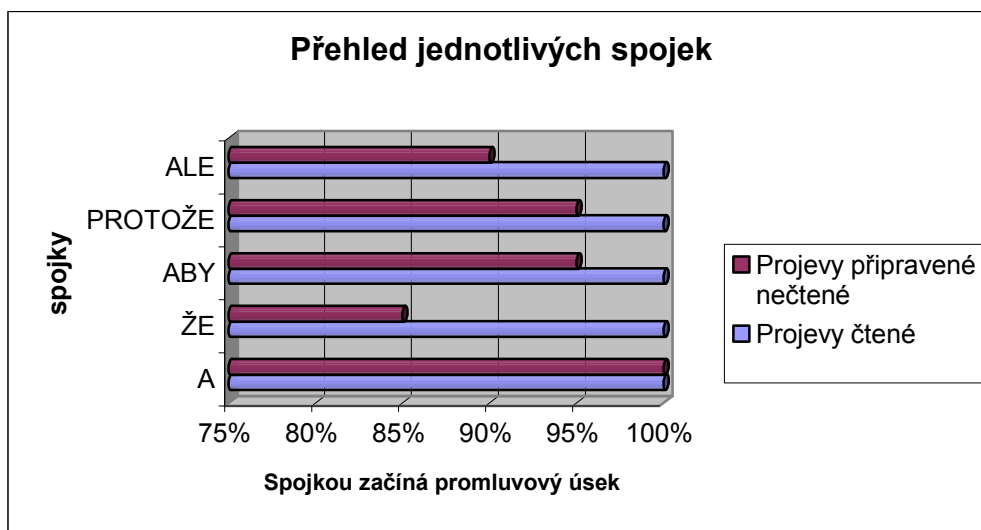
<i>Spojka „ALE“ versus promluvo­vý úsek</i>	Výskyt v procentech	
	Projevy čtené	Projevy připravené nečtené
Spojku začíná nový promluvo­vý úsek	100%	80%
Spojku nezačíná nový promluvo­vý úsek	0%	10%

Spojka **ALE** v projevech čtených začíná promluvo­vý úsek ve všech případech. Problém přinesly příklady č. 5 a č. 6. V prvním z těchto případů určení hranice promluvo­vého úseku komplikuje rovný melodický průběh před spojkou. V příkladě č. 6 to je rychlé navázání přízvukového taktu se spojkou na takt předcházející. S ohledem na rytmus jsme ale promluvo­vý úsek určili před spojkou. Přesné určení by přinesly až instrumentální analýzy.

V projevech nečtených se stejně jako u spojek **ABY** a **PROTOŽE** setkáváme s případy, kdy spojku přiřazujeme k promluvo­vému úseku předcházejícímu. Jedná se o příklady č. 11 a č. 16.

5.2.6 Shrnutí

Graf č. 1

Z grafu č. 1 vidíme, že všechny spojky představují podobné výsledky. Dále vidíme, že rozdíly mezi projevy čtenými a připravenými nečtenými nejsou nijak markantní. Nicméně nutno dodat, že případy, kdy se spojka připojuje k předcházejícímu promluvo­vému úseku a nezačíná promluvo­vý úsek nový, se vyskytují pouze u projevů připravených nečtených. Pouze spojka **A** představuje stoprocentní výsledky jak pro projevy čtené, tak pro projevy připravené nečtené. Spojka **ŽE** v rámci projevů připravených nečtených nový promluvo­vý úsek nezačíná z 15%, spojka **ABY** z 5%, **PROTOŽE** také z 5% a spojka **ALE** z 10%.

5.3 POROVNÁNÍ JEDNOSLABIČNÝCH A VÍCESLABIČNÝCH SPOJEK

V kapitole 5.2 jsme analyzovali jednotlivé spojky odděleně. Nyní přistoupíme k zevšeobecnujícím závěrům. Nejprve vytvoříme dvě větší skupiny spojek – skupinu zahrnující spojky jednoslabičné a skupinu zahrnující spojky víceslabičné.

5.3.1 Spojky jednoslabičné

Spojením spojek **A** a **ŽE** získáváme množinu čtyřiceti příkladů pro projevy čtené a čtyřiceti příkladů pro projevy připravené nečtené. Procentuální výsledky jsou pak následující:

Tabulka č. 6

<i>Jednoslabičné spojky versus promluivový úsek</i>	Výskyt v procentech	
	Projevy čtené	Projevy připravené nečtené
Spojku začíná nový promluivový úsek	100%	92,50%
Spojku nezačíná nový promluivový úsek	0%	7,50%

Tabulka č. 6 ukazuje, že jednoslabičné spojky v projevech čtených bez výjimky vždy stojí na začátku promluivového úseku. V rámci projevů připravených nečtených je tomu z 92,50%, tzn. že ze 7,50% (3 příklady) spojkou nový promluivový úsek nezačíná.

5.3.2 Spojky víceslabičné

Množinu víceslabičných spojek tvoří spojky **ABY**, **PROTOŽE**, **ALE** a jedná se celkem o padesát pět příkladů projevů čtených a šedesát příkladů projevů připravených nečtených.

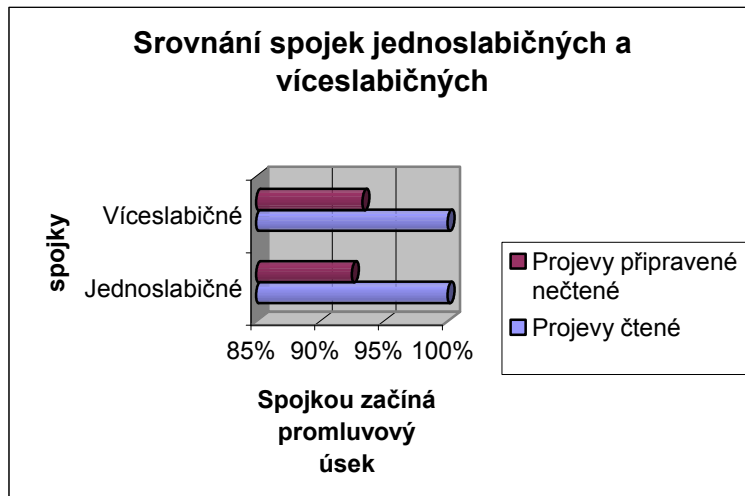
Tabulka č. 7

<i>Víceslabičné spojky versus promluivový úsek</i>	Výskyt v procentech	
	Projevy čtené	Projevy připravené nečtené
Spojku začíná nový promluivový úsek	100%	93,33%
Spojku nezačíná nový promluivový úsek	0%	6,67%

Z tabulky č. 7 vidíme, že víceslabičné spojky pravidelně v rámci projevů čtených začínají nové promluivové úseky. V projevech připravených nečtených 6,67% případů (4 příklady) spojkou promluivový úsek nezačíná.

5.3.3 Srovnání jednoslabičných a víceslabičných spojek

Graf č. 2

Z grafu č. 2 je zřejmé, že jsme žádné zásadní rozdíly mezi spojkami jednoslabičnými a víceslabičnými neshledali. Rozdíl se pohybuje pouze v desetinách procenta.

Pro obě množiny spojek převažuje možnost, že spojkou promluvo­vý úsek začíná; tato tendence je výraznější u projevů čtených.

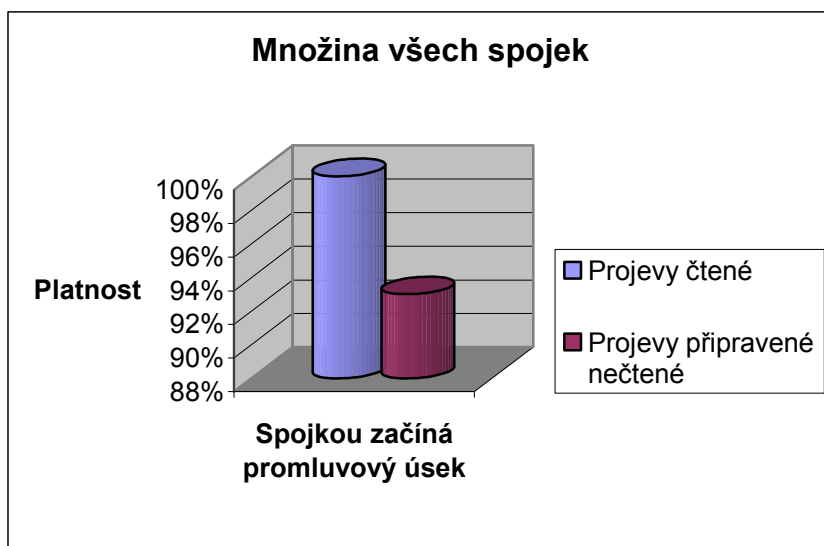
5.4 OBECNÉ ZÁVĚRY PRO SKUPINU VŠECH ZKOUMANÝCH SPOJEK

Již z předchozích analýz jednotlivých spojek (viz kap. 5.2) a množin spojek jednoslabičných a víceslabičných (viz kap. 5.3) vidíme, že původní hypotéza se většinou potvrzuje. Existuje však rozdíl mezi projevy čtenými a projevy připravenými nečtenými. Ukážeme si, jak velký je tento rozdíl v případě množiny všech zkoumaných spojek dohromady a proč k němu dochází.

5.4.1 Srovnání projevů čtených a připravených nečtených

Vytvořením jedné skupiny obsahující všechny zkoumané spojky získáváme k projevům čteným celkem devadesát pět příkladů a k projevům připraveným nečteným sto příkladů. Rozdíl mezi těmito dvěma typy projevů ukazuje graf č. 3.

Graf č. 3

Původní hypotéza – spojkou začíná nový promluvý úsek – se v rámci projevů čtených potvrdila ve všech příkladech.

V rámci projevů nečtených spojkou začíná promluvý úsek v 93% všech případů, tzn. že výjimku tvoří pouze 7% případů.

V přepočtu na příklady se potvrdilo u projevů čtených všech devadesát pět příkladů; u projevů připravených nečtených se z celkových sto příkladů potvrdilo devadesát tři příkladů.

Diskuse:

Možné důvody, proč spojkou v některých případech promluvý úsek nezačíná:

Mluvčí v projevech čtených před sebou vidí text, který mají reprodukovat, mohou si tak výskyt spojky a případného interpunkčního znaménka před spojkou uvědomovat daleko lépe a zásadněji než mluvčí, kteří text nečtou. Mohou spojkou chápat jako prostor k pauze či k nádechu apod. V projevech čtených je segmentace textu vnímána více než v projevech nečtených.

V projevech nečtených jsou mluvčí nuceni více se soustředit na obsah výpovědi, proto někdy rytmická segmentace nemusí odpovídat segmentaci významové. Mluvčí mohou spojku chápat jako prostor pro další zformulování svých myšlenek, jako to bylo ve většině našich případů, kdy spojka promluivový úsek nezačínala.

5.5 SHRNU TÍ

V kapitole 5 *Promluivový úsek* jsme se snažili potvrdit hypotézu, že spojkou začíná nový promluivový úsek.

Výzkum jsme prováděli nejprve na spojkách jednotlivě. Ten neukázal žádné zásadní rozdíly mezi jednotlivými spojkami. Pouze spojka A hypotézu potvrdila ze 100% v projevech čtených i v projevech připravených nečtených. U ostatních spojek jsme zaznamenali odchylky od našeho předpokladu pouze u projevů připravených nečtených.

Dále jsme srovnali spojky jednoslabičné a víceslabičné. Zjistili jsme, že v rámci našich příkladů se chovají velice podobně a nejsou mezi nimi žádné větší rozdíly ani v projevech čtených, ani v projevech připravených nečtených.

Na závěr jsme všechny spojky sdružili do jedné skupiny a učinili obecné závěry. Shledali jsme, že hypotéza platí ve všech případech u projevů čtených; u projevů připravených nečtených tato hypotéza neplatí v 7%.

6 VĚTNÁ INTONACE

6.1 METODA

Kap. 6 se týká větné intonace. Chceme zjistit, zda existuje nějaká pravidelnost pro melodický průběh před spojkami; budeme poslechově zkoumat melodický průběh v posledním taktu před spojkou a určíme tak, zda pro sluchový dojem vyznívá klesavě, či stoupavě. Nerozlišujeme případy klesavě-stoupavý a stoupavě-klesavý. Je pro nás zásadní tedy poslední slabika před spojkou.

Případné klesnutí či stoupnutí tónu je bráno ve vztahu k předcházející části přízvukového taktu, nikoliv ve vztahu ke spojce a následující části věty.

Nejprve budeme analyzovat každou spojku odděleně, můžeme tak zjistit, zda se spojky mezi sebou nějakým způsobem liší, nebo zda se v nich projevují společné tendence. Dále porovnáme spojky jednoslabičné a víceslabičné a nakonec, pokud to výsledky nabídnou, provedeme všeobecný závěr pro všechny zkoumané spojky dohromady.

Pozn. 1: Uvádíme pouze přízvukové takty, které jsou předmětem našeho zájmu, tzn. takt obsahující spojku a takt tomuto taktu předcházející. V případě jednoslabičné spojky, která tvoří samostatný přízvukový takt, uvádíme ještě takt následující. Pokud je takt před spojkou tvořen jednoslabičným slovem, uvádíme ještě takt předchozí, abychom měli výšku tónu k čemu vztahovat.

Pozn. 2: Pro případ, kdy nedokážeme určit, zda tón klesá, či stoupá, volíme ještě třetí variantu – zůstává rovný.

Diskuse:

Během poslechové analýzy jsme zjistili, že se objevují i případy, ve kterých je melodický průběh v přízvukovém taktu před spojkou rovný. Tato varianta tedy dle našeho rozdělení spadá do jedné skupiny s možností určenou pro nejasné případy. Vzhledem k tomu, že těchto případů není mnoho, nevydělujeme pro ně novou podskupinu.

Rovný melodický průběh shledáváme např. v kap. 6.2.1.1, př. 2; 6.5.1.2, př. 9; 6.2.2.1, př. 18; 6.2.2.2, př. 3; 6.2.5.1., př. 5.

6.2 JEDNOTLIVÉ SPOJKY

6.2.1 Spojka „A“

6.2.1.1 Projevy čtené

- 1) ... 'Pitrem ↑ a 'neinformovalho...
- 2) ... 'místě → 'ated'je...
- 3) ... 'naulice ↓ a 'mohou...
- 4) ... 'Bosna ↓ a 'vztahujese...
- 5) ... 'popůlnoci ↑ a 'ještě...
- 6) ... 'vestředu ↓ a 'ještě...
- 7) ... 'obklíčila → 'aje...
- 8) ... 'sankce ↑ 'a 'Spojené...
- 9) ... 'spravedlnosti ↑ 'a 'vracise...
- 10) ...techniku ↑ a 'vplánujsou...
- 11) ... 'oživot → a 'deset...
- 12) ... 'Turecka ↑ a 'přerušil...
- 13) ... 'jenpár 'dnů ↓ 'ajetu...
- 14) ... 'odvolal → 'a 'tento...
- 15) ...pečiva ↑ a 'toseprý nesmí.
- 16) ... 'vítali ↓ 'a 'normalizační...
- 17) ... 'lidí ↓ a 'asi...
- 18) ... 'hráze → 'askoro...
- 19) Havarovaly tam tři kamiony ↑ a 'dálnic...
- 20) 'klientů ↓ a 'ukradlznich...

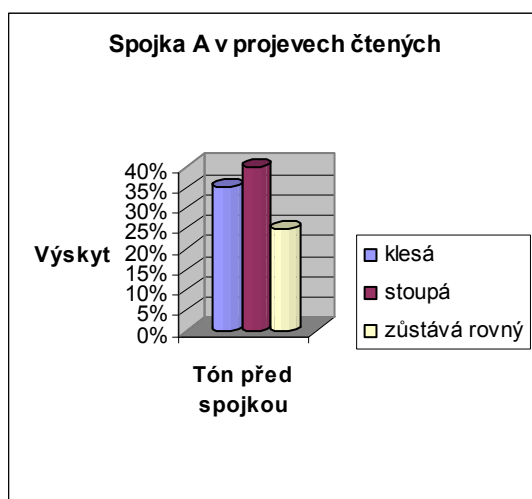
6.2.1.2 Projevy připravené nečtené

- 1) ... 'stalose ↑ 'a 'nějakým...
- 2) 'nemá 'vkus → a 'každý třeba...
- 3) ... 'velkou ↑ a 'obvinil...
- 4) ...tu 'debatu → a 'vrátimesei...
- 5) ... 'komora ↑ a 'podporuje...
- 6) ... 'volby ↓ 'aje...
- 7) ... 'podlehnou ↑ a 'pacienty...
- 8) ... 'roky ↓ a 'nic...

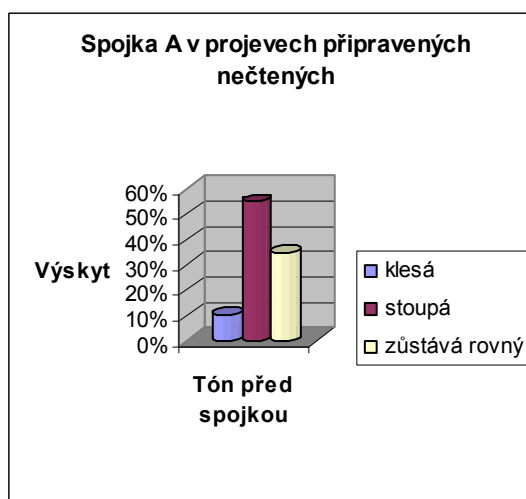
- 9) 'domu 'vše → 'ajá...
- 10) ... 'službu ↑ a 'bylo...
- 11) ... 'oběhu ↑ 'a je 'zřejmé...
- 12) ... 'vyslechli ↑ 'a 'tento...
- 13) ... 'zvedl ↑ 'ato...
- 14) ... 'program ↑ a 'potomse...
- 15) ... 'seriózně ↑ a 'dnešek...
- 16) ... 'voní → a 'řeknuvám...
- 17) ... 'pandoktor 'Tót ↑ a 'jeho...
- 18) ... 'teoretické → a 'nikde...
- 19) ... 'udělat, → 'amyji...
- 20) ... 'komoru → a 'učinilní...

6.2.1.3 Srovnání projevů čtených a projevů připravených nečtených

Graf č. 1

Graf č. 2

V grafu č. 1 vidíme dosti vyrovnané výsledky možností -klesá- a -stoupá-. Tón před spojkou **A** v projevech čtených ve 35% (odpovídá 7 příkladům) klesá; jen o 5% víc případů (odpovídá 1 příkladu) stoupá. Ve 25% (5 příkladů) volíme variantu zůstává rovný.

V rámci projevů připravených nečtených v grafu č. 2 vidíme převahu případů, kdy tón před spojkou stoupá. Je to celkem 55% (11 příkladů). V pouhých 10% (2 příklady) tón před spojkou klesá. Celkem u 35% případů (7 příkladů) jsme byli nuceni zvolit variantu zůstává rovný.

Výsledek melodického průběhu v projevech připravených nečtených bude se vši pravděpodobností dán vůbec celkovou povahou mluvených nečtených projevů. Pro ně je typické neustálé stoupání, respektive neklesnutí hlasem na konci výpovědních i větých celků. Na analýzách následujících spojek uvidíme, zda se tato tendence a rozdíl v rámci projevů čtených a připravených nečtených bude projevovat i u jiných spojek.

6.2.2 Spojka „ŽE“

6.2.2.1 Projevy čtené

- 1) ... 'natom, ↓ že 'jeho...
- 2) ... 'Explosiv, ↓ že 'porušili...
- 3) ... 'dodal, ↑ 'žeseprý...
- 4) ... 'tomu, ↑ 'žese...
- 5) ... 'odmítají, → 'žebyse...
- 6) ... 'Ambrozkovi, ↑ 'žese...
- 7) ... 'nazjištění, ↑ 'žese...
- 8) ... 'Izrael, ↑ 'že 'vpád...
- 9) ... 'policistů, ↓ 'že 'přijede...
- 10) ... 'nato, ↓ že 'načervenou...
- 11) ... 'ukázalo, → že 'přistěhovalci...
- 12) ... 'rozhodlo, ↑ 'ževezme...
- 13) ... 'vzkazovaly, → 'žejsou...
- 14) ... 'ukázalo, → že 'velký...
- 15) ... 'ztoho, ↑ 'žeta...
- 16) ... 'ktomu, ↑ 'žesi...
- 17) ... 'přičítal, → že 'zneužil...
- 18) ... 'vypadalo, → 'žeuz
- 19) ... 'předpokládá, ↑ 'žešlo
- 20) ... 'natom, → že 'příští...

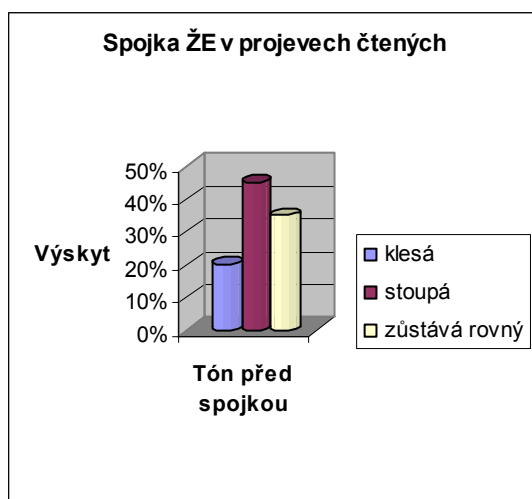
6.2.2.2 Projevy připravené nečtené

- 1) ... 'myslím, → že 'ještě...
- 2) ... 'říctže... -nelze určovat-
- 3) ... 'vypadat, → 'že 'květinová...

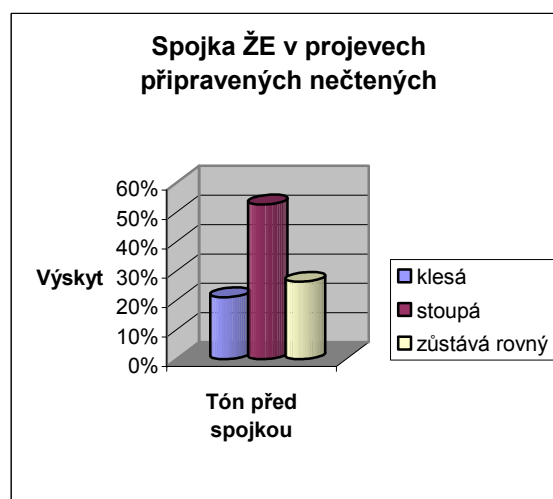
- 4) ... 'zmínit, → 'žetam...
- 5) ... 'říkal, ↑ 'žechce...
- 6) ... 'tvrdíte, ↑ 'žejá...
- 7) ... 'dozvěděli, ↑ že 'ministr...
- 8) ... 'hrozí, ↑ 'žebudou...
- 9) ... 'vyloučeno, ↑ žesi...
- 10) ... 'počítají, ↑ že 'jasnoby...
- 11) ... 'sprohlášením, ↓ že 'ČSSDje...
- 12) ... 'tvrdil, ↓ 'žese...
- 13) ... 'říkáme, → 'že 'tonejde...
- 14) ... 'evidentní, ↑ 'že 'prostor...
- 15) ... 'vizi, ↑ 'žedoroku...
- 16) ... 'tvrdí, ↑ že 'dělá...
- 17) ... 'očekávat, ↓ že 'sreklamouby...
- 18) ... 'řekl, ↓ 'žechce...
- 19) ... 'řekla, → 'žejsou...
- 20) ... 'věří, ↑ 'žese...

6.2.2.3 Srovnání projevů čtených a projevů připravených nečtených

Graf č. 3

Graf č. 4

V rámci spojky **ŽE** v projevech čtených i v projevech připravených nečtených se projevuje převaha stoupání tónu před spojkou. V projevech čtených je to celkem v 45%

případů (9 příkladů) a v projevech připravených nečtených v 52,63% případů (10 příkladů).

Tón před spojkou klesá v projevech čtených ve 20% případů (4 příklady) a v projevech připravených nečtených v 21,05% případů (4 příklady).

Třetí možnost -tón zůstává rovný- volíme u projevů čtených v 35% případů (7 příkladů), u projevů připravených nečtených v 26,32% případů (5 příkladů).

Mezi spojkami **A** a **ŽE** vidíme rozdíl; může být dán například i tím, že spojka **ŽE** je spojkou podřadicí, tudíž zde vedlejší věta v souvětí výpověď rozvíjí, kdežto po spojce **A** následuje výpověď nová. To by mohlo vysvětlovat situaci, že u spojky **A** ve čtených projevech se s případem -klesá- setkáváme častěji než u spojky **ŽE**.

Pozn.: U projevů nečtených v příkladu č. 2 se setkáváme s větou, kterou nelze analyzovat. Spojka totiž tvoří přízvukový takt s předcházejícím slovem, nelze je tedy od sebe odtrhávat. Proto jsme nuceni u spojky **ŽE** namísto s dvaceti příklady pracovat pouze s příklady devatenácti.

6.2.3. Spojka „ABY“

6.2.3.1 Projevy čtené

- 1) ... 'zasadí, → 'abyuž...
- 2) ... 'natom, ↑ 'aby...
- 3) ... 'vyzval, ↑ 'aby...
- 4) ... 'pomoci, ↑ 'abyse...
- 5) ... 'Němce, ↑ 'aby...
- 6) ... 'Němce, ↑ 'aby...
- 7) ... 'báli, → 'aby...
- 8) ... 'požadující, ↑ 'aby...
- 9) ... 'Vostrému, ↓ 'abyse...
- 10) 'ODS, ↓ 'aby...
- 11) ... 'šítů, ↓ 'aby...
- 12) ... 'kraje, ↑ 'aby...
- 13) ... 'natom, → 'aby...
- 14) ... 'svědky, → 'aby...
- 15) ... 'podnikatele, ↑ 'aby...

- 16) ... 'zavolant, ↑ 'abyse...
- 17) ... 'navýzvu, → 'aby...
- 18) ... 'nato, ↑ 'abyse...
- 19) ... 'opatření, ↓ 'aby...
- 20) ... 'oto, ↑ 'abyse

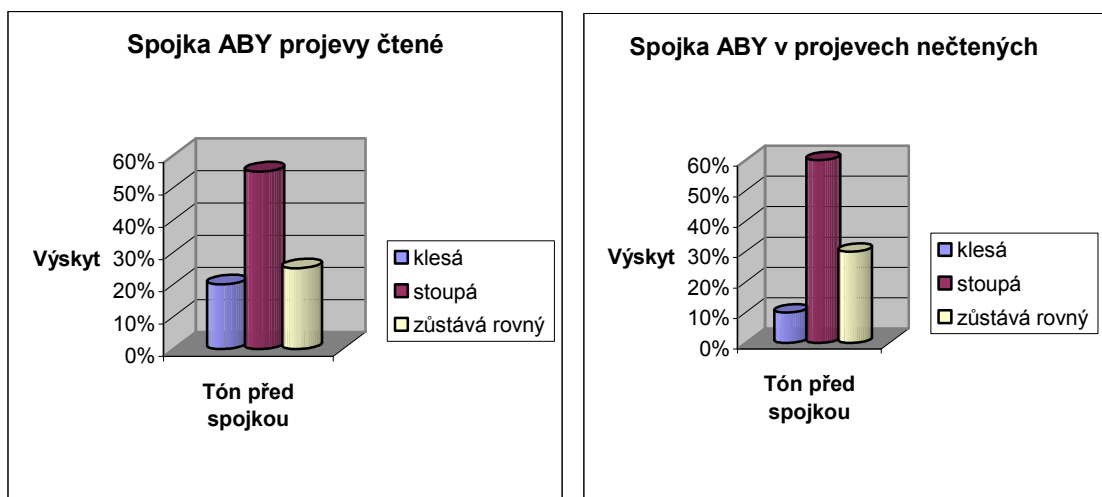
6.2.3.2 Projevy připravené nečtené

- 1) ... 'naterminy, ↑ 'abyse...
- 2) ... 'okamžik, ↑ 'abyse...
- 3) 'Ministerstvo 'chce, ↑ 'abyse...
- 4) ... 'těžiště, ↑ 'aby...
- 5) ... 'ktomu, → 'aby...
- 6) ... 'ministrem, ↑ 'abyse...
- 7) ... 'někým, ↑ 'aby...
- 8) ... 'nedoporučoval, ↑ 'aby...
- 9) ... 'přikázal, ↓ 'aby...
- 10) ... 'BlueStyle, → 'aby...
- 11) ... 'důvod, → 'aby...
- 12) 'ČSSD 'chce, ↑ 'abyto...
- 13) ... 'například, → 'aby...
- 14) ... 'Řecka, ↓ 'abyse...
- 15) ... 'požaduje, → 'abysemu...
- 16) ... 'přesvědčit, ↑ 'aby...
- 17) ... 'oto, ↑ 'aby...
- 18) ... 'nacestě, → 'aby...
- 19) ... 'natom, ↑ 'abyšla...
- 20) ... 'oto, ↑ 'abyuž...

6.2.3.3 Srovnání projevů čtených a projevů připravených nečtených

Graf č. 5

Graf č. 6

Stejně jako u spojky **ŽE** zaznamenáváme u spojky **ABY** v projevech čtených i nečtených převahu možnosti, kdy před spojkou tón stoupá. V projevech čtených je to v 55% případů (11 příkladů) a v projevech připravených nečtených v 60% případů (12 příkladů).

Klesnutí tónu před spojkou se projevuje častěji v případech čtených, a to ve 20% případů (4 příklady). U projevů připravených nečtených je to pouze v 10% případů (2 příklady).

Možnost, kdy nedokážeme určit výrazné stoupnutí a klesnutí, volíme u projevů čtených ve 25% případů (5 příkladů) a u projevů připravených nečtených ve 30% případů (6 příkladů).

Vidíme, že zatím převahu u všech spojek, a to jak v projevech čtených, tak v projevech nečtených, má možnost stoupnutí tónu před spojkou.

6.2.4 Spojka „PROTOŽE“

6.2.4.1 Projevy čtené

- 1) ... 'vpohotovosti, ↓ 'protože...
- 2) ... 'zájem, ↓ 'protože...
- 3) ... 'načase, ↓ 'protože...
- 4) ... 'podvedena, ↑ 'protože...
- 5) ... 'jedna, ↑ 'protože...
- 6) ... 'kvótami, → 'protože...
- 7) ... a 'kvalitnější, → 'protože...

- 8) ... 'plynofikaci, ↓ 'protože...
- 9) 'Ptámse, ↑ 'protože...
- 10) ... 'chodit, ↓ 'protože...
- 11) ... 'smlouvu, ↑ 'protožejí...
- 12) ... 'čase, ↓ 'protože...
- 13) ... 'peníze, → 'protože...
- 14) ... 'chaos, → 'protože...
- 15) ... 'noviny, ↑ 'protože...

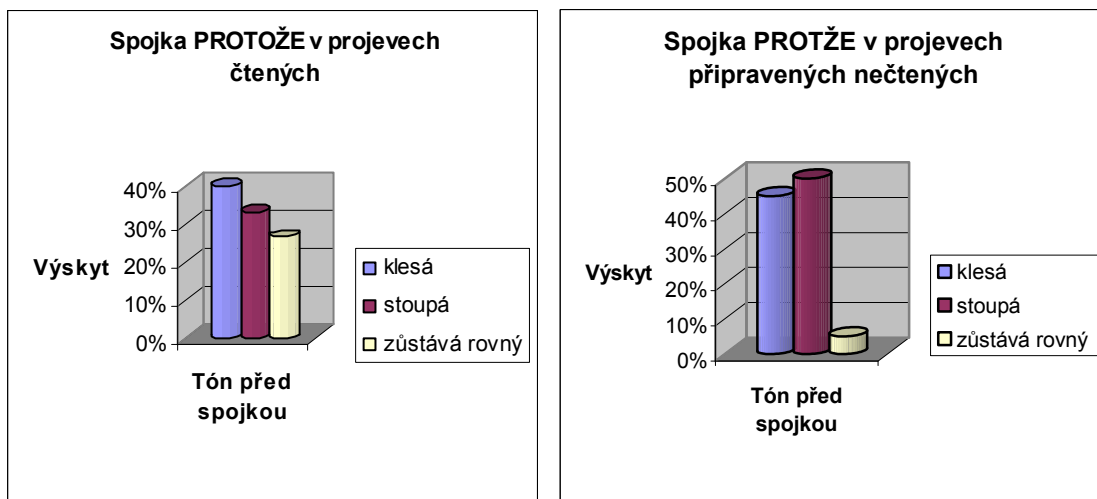
6.2.4.2 Projevy připravené nečtené

- 1) ... 'diváky, ↓ 'protože...
- 2) ... 'hodilo, ↑ 'protožeto...
- 3) ... 'tomu, ↓ 'protože...
- 4) ... 'páteř, ↑ 'protože...
- 5) ... 'první 'host, ↑ 'protože...
- 6) ... 'žejo, ↓ 'protožeto...
- 7) ... 'nevinně, ↑ 'protožesito...
- 8) ... 'složitá, ↓ 'protože...
- 9) ... 'neprozradím, ↑ 'protože...
- 10) ... 'loučím, ↑ 'protože...
- 11) ... 'tvrdohlavý, ↑ 'protože...
- 12) ... 'neskončí, ↓ 'protože...
- 13) ... 'vlády, → 'protože...
- 14) ... 'vypadalo, ↓ 'protožeto...
- 15) ... 'uvidí, ↓ 'protože...
- 16) ... 'problém, ↑ 'protože...
- 17) ... 'strany, ↓ 'protože...
- 18) ... 'telefonujte, ↑ 'protože...
- 19) ... 'práce, ↓ 'protože...
- 20) ... 'složitě, ↑ 'protože...

6.2.4.3 Srovnání projevů čtených a projevů připravených nečtených

Graf č. 8

Graf č. 9

Spojka **PROTOŽE** je zatím první ze zkoumaných spojek, u níž možnost -klesá- zaznamenala větší počet příkladů než možnost -stoupá-. Je tomu tak u projevů čtených; zde tón před spojkou stoupá v 33,33% (5 příkladů) a klesá v 40% případů (6 příkladů). Vidíme však, že tento rozdíl není nijak zásadní.

Spojka **PROTOŽE** je také doposud jedinečná v tom, že rozdíl mezi možnostmi -klesá- a -stoupá- není markantní ani u projevů čtených, ani u projevů připravených nečtených. U projevů připravených nečtených jsou výsledky následující: tón před spojkou stoupá v 50% případů (10 příkladů) a klesá v 45% případů (9 příkladů).

Možnost -zůstává rovný- volíme u projevů čtených v 26,67% (4 příklady), u projevů připravených nečtených v 5% případů (1 příklad).

6.2.5 Spojka „ALE“

6.2.5.1 Projevy čtené

- 1) ...'bodů, ↓ 'ale...
- 2) ...'Mageri, ↓ 'ale...
- 3) ...'reklamu, ↓ 'ale...
- 4) ...'sankcemi, ↓ 'ale...
- 5) ...'uvidíte, → 'ale...
- 6) ...'původní, ↑ 'ale...
- 7) ...'okem, 'měl, ↓ 'ale...
- 8) ...'přežil, ↓ 'aleje...
- 9) ...'domů, ↑ 'ale...

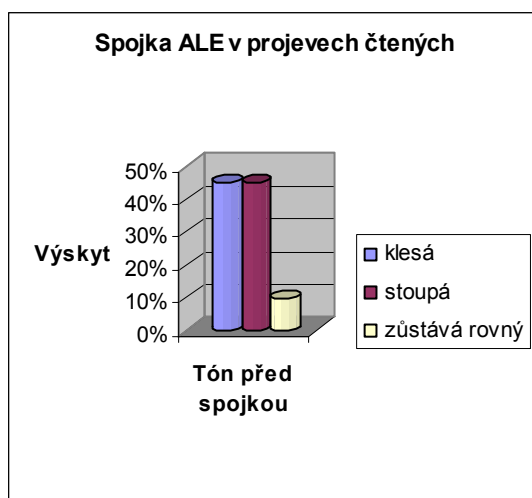
- 10) ... 'Bayern, ↓ 'ale...
- 11) ... 'uspět, ↓ 'ale...
- 12) ... 'schůze, ↑ 'ale...
- 13) ... 'jedna 'dva, ↑ 'aleten...
- 14) ... 'minut, ↑ 'ale...
- 15) ... 'plánu, ↑ 'ale...
- 16) ... 'zboží, → 'ale...
- 17) ... 'předjedenácti 'dny, ↑ 'ale...
- 18) ... 'života, ↑ 'ale...
- 19) ... 'pamětníků, ↑ 'ale...
- 20) ... 'nedostal, ↓ 'ale...

6.2.5.2 Projevy připravené nečtené

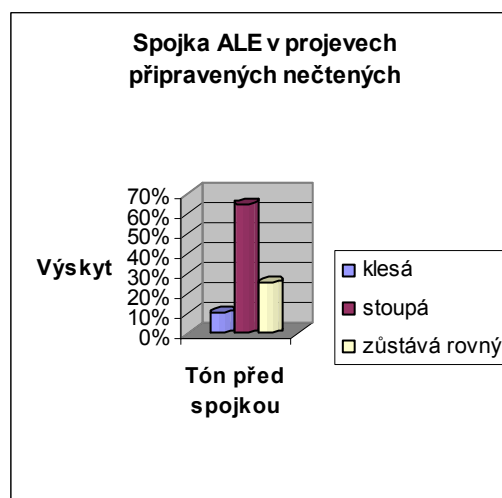
- 1) ... 'umělých, ↓ 'ale...
- 2) ... 'trénovat, ↑ 'ale...
- 3) ... 'slova, ↑ 'ale...
- 4) ... 'tady, ↓ 'ale...
- 5) ... 'názory, ↑ 'ale...
- 6) ... 'snaží, → 'ale...
- 7) ... 'možné, ↑ 'ale...
- 8) ... 'existují, ↑ 'ale...
- 9) ... 'Paroubek, ↑ 'aleje...
- 10) ... 'půjde, ↑ 'ale...
- 11) ... 'teroristů, ↑ 'ale...
- 12) ... 'využití, ↑ 'ale...
- 13) ... 'věcem, ↑ 'ale myslím si...
- 14) ... 'může, ↓ 'ale...
- 15) ... 'poučující, ↑ 'alejsou...
- 16) ... 'mírně 'vzrůst, ↑ 'ale...
- 17) ... 'odjinud, → 'ale...
- 18) ... 'vládu, ↑ 'ale...
- 19) ... 'překvapen, → 'ale...
- 20) ... 'indicie, → 'ale...

6.2.5.3 Srovnání projevů čtených a projevů připravených nečtených

Graf č. 9

Graf č. 10

Spojka **ALE** představuje v rámci projevů čtených shodu mezi případy, kdy tón stoupá a kdy tón klesá. V obou možnostech je to v 45% případů (9 příkladů). Možnost -klesá- tak stejně jako u spojek **A** a **PROTOŽE** v projevech čtených zaznamenává relativně vysoké procento výskytu.

U projevů připravených nečtených převažuje stoupnutí tónu před spojkou, a to v 65% případů (13 příkladů). Tón klesá pouze v 10% případů (2 příklady).

Možnost -zůstává rovný- volíme u projevů čtených v 10% případů (2 příklady), u projevů připravených nečtených ve 25% případů (5 příkladů).

6.2.6 Shrnutí

Tabulka č. 1

Tón před spojkou	KLESÁ		STOUPÁ		ZŮSTÁVÁ ROVNÝ	
	čtené	připravené nečtené	čtené	připravené nečtené	čtené	připravené nečtené
A	35%	10%	40%	55%	25%	35%
ŽE	20%	21,05%	45%	52,63%	35%	26,32%
ABY	20%	10%	55%	60%	25%	30%
PROTOŽE	40%	45%	33,33%	50%	27,67%	5%
ALE	45%	10%	45%	65%	10%	25%

V tabulce č. 1 jsou uvedeny všechny zkoumané spojky a v procentech jsou uvedeny případy, kdy tón před nimi stoupá a klesá a případ, kdy je pohyb tónu pro poslechovou analýzu nejasný. Uvedli jsme výsledky v procentech jak pro projevy čtené, tak pro projevy připravené nečtené.

V projevech čtených zaznamenáváme u spojek **A**, **ŽE** a **ABY** převahu případů, kdy tón před spojkou stoupá. U spojky **PROTOŽE** má naopak největší zastoupení možnost -klesá-. Spojka **ALE** má možnosti -stoupá-, -klesá- ve shodě.

V projevech připravených nečtených se u celé pětice spojek projevuje tendence stoupání tónu před spojkou.

V rámci čtených projevů je nejmenší rozdíl mezi variantami -klesá- a -stoupá- u spojky **A** (nepočítáme-li shodu u spojky **ALE**), tento rozdíl činí 5% (a to výhodou pro stoupání tónu). Naopak nejmarkantnější rozdíl zaznamenáváme u spojky **ABY**, a to 35% (také výhodou pro stoupání tónu).

Diskuse:

Spojky **A** a **ALE** jako jediné ze souboru zkoumaných spojek patří mezi spojky souřadící. Mohli bychom u nich tedy očekávat jisté podobné tendence, které při srovnávání u ostatních spojek nenalezneme. Na základě našich příkladů ale nelze definitivně určit, že by mezi spojkami **A** a **ALE** existovaly nějaké zvláštní, výjimečné podoby oproti ostatním spojkám. Jediné, co lze z tabulky vyčíst, je to, že obě spojky souřadící oproti spojkám **ŽE** a **ABY** ukazují vyšší procento klesání tónu před spojkou v rámci projevů čtených.

Tento aspekt už ale nelze srovnávat s podřadící spojkou **PROTOŽE**. Výjimečnost spojky **PROTOŽE** může spočívat v tom, že jako jediná ze zkoumaných spojek je tříslabičná.

Na chování **A** a **ALE** by mohl mít také vliv významový poměr mezi větami, které spojují (viz kap. 2.1.2). Pro spojku **A** jsme účelně volili příklady pouze s poměrem slučovacím, aby byl materiál homogenní; spojka **ALE** vyjadřuje poměr odporovací.

To vše by mohlo být předmětem dalších výzkumů, ke kterým by však bylo zapotřebí většího množství příkladů.

6.3 POROVNÁNÍ JEDNOSLABIČNÝCH A VÍCESLABIČNÝCH SPOJEK

V kapitole 6.2 jsme rozebírali každou spojku jednotlivě. Nyní se opět přistoupíme k všeobecnějším závěrům. Vytvoříme skupiny spojek jednoslabičných a víceslabičných a podíváme se, zda mezi nimi existují nějaké rozdíly, případně nějaké podobné pravidelnosti.

6.3.1 Spojky jednoslabičné

Vytvořením jedné skupiny ze spojek A a ŽE získáváme celkem čtyřicet příkladů pro projevy čtené a třicet devět příkladů pro projevy připravené nečtené (u spojky ŽE v příkladu č. 2 jsme analýzu nemohli provést, viz kap. 6.2.2.2).

Tabulka č. 2

<i>Tón před spojkami jednoslabičnými</i>	klesá	stoupá	zůstává rovný
Projevy čtené	27,5%	42,5%	30%
Projevy připravené nečtené	15,38%	53,85%	30,77%

Tón před spojkami jednoslabičnými v projevech čtených i připravených nečtených nejčastěji stoupá. Rozdíl mezi možnostmi -klesá- a -stoupá- je výraznější u projevů připravených nečtených.

6.3.2 Spojky víceslabičné

Součtem všech zkoumaných víceslabičných spojek získáme pro projevy čtené skupinu padesáti pěti příkladů a pro projevy připravené nečtené skupinu šedesáti příkladů.

Tabulka č. 3

<i>Tón před spojkami víceslabičnými</i>	klesá	stoupá	zůstává rovný
Projevy čtené	34,55%	45,45%	20%
Projevy připravené nečtené	21,67%	58,33%	20%

Tón před spojkami víceslabičnými v projevech čtených i projevech připravených nečtených také spíše stoupá. Rozdíl mezi -stoupá- a -klesá- je větší u projevů připravených nečtených.

6.3.3 Srovnání jednoslabičných a víceslabičných spojek

Srovnáním tabulky č. 2 a č. 3 zjistíme, že stoupání tónu před spojkami jednoslabičnými i víceslabičnými se objevuje častěji než klesnutí tónu před spojkou, a to jak u projevů čtených, tak u projevů připravených nečtených. Spojky jednoslabičné a víceslabičné se liší pouze v procentuálním zastoupení.

Z tabulek také můžeme vyčíst, že bylo jednodušší určit směr tónu u spojek víceslabičných. Možnost, že tón zůstává rovný, volíme totiž u spojek jednoslabičných častěji.

6.4 OBECNÉ ZÁVĚRY PRO SKUPINU VŠECH ZKOUMANÝCH SPOJEK

Již podle předchozích analýz jednotlivých spojek (kap. 6.2) a skupin spojek jednoslabičných a víceslabičných (kap. 6.3) můžeme odhadovat, jak bude vypadat graf pro všechny zkoumané spojky dohromady. Ukážeme si, v jakém celkovém poměru tón před spojkou klesá a stoupá a v kolika procentech jsme směr tónu nemohli určit. Dále se pokusíme zachytit možné důvody rozdílu mezi projevy čtenými a připravenými nečtenými.

Diskuse:

Poslechové analýzy neukázaly prokazatelný vliv jednotlivých spojek na průběh melodie. Intonace před spojkou je ovlivňována mnoha dalšími faktory, např. počtem slabik jednotlivých taktů, ze kterých se celá věta skládá, kontextem, významem jednotlivých výpovědí, slovosledem, záleží na tom, co je jádrem výpovědi, co chce mluvčí zdůraznit, a v neposlední řadě záleží na mluvčím samotném.

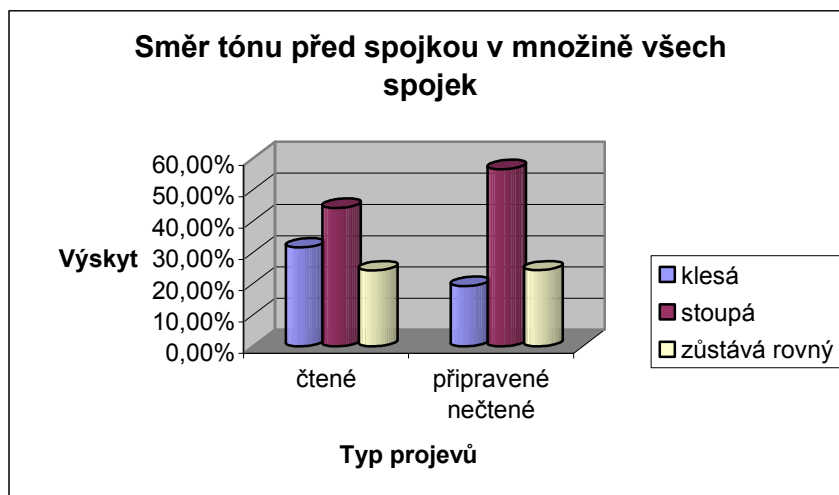
Proto následující závěry můžeme vztáhnout pouze na námi zvolený materiál a vybrané příklady.

Zaznamenáváme relativně vysoká procenta, ve kterých nemůžeme určit směr tónu. Tím mohou být výsledky zkreslené. Pro přesné údaje je třeba instrumentální analýzy.

6.4.1 Srovnání projevů čtených a připravených nečtených

Celkově jsme z hlediska průběhu melodie před spojkou zkoumali devadesát pět příkladů z projevů čtených a devadesát devět příkladů z projevů připravených nečtených.

Graf č. 11

Možnost -stoupá- se v rámci množiny všech spojek vyskytuje nejčastěji. V projevech čtených tvoří 44,21% všech případů (42 příkladů), v projevech připravených nečtených 56,57% všech případů (56 příkladů).

Tón před spojkou klesá v projevech čtených ve 31,58% všech případů (30 příkladů), v projevech připravených nečtených v 19,19% všech případů (19 příkladů).

Případů, které jsme nedokázali určit, bylo v rámci projevů čtených 24,21% (23 příkladů) a v rámci projevů připravených nečtených 24,24% (24 příkladů). Rozdíl je tedy minimální.

Diskuse:

Povaha projevů čtených a připravených nečtených vzhledem k melodickému průběhu:

Zásadní rozdíl mezi projevy čtenými a připravenými nečtenými tkví v tom, že mluvčí prvního typu projevů před sebou vidí rozložený koncept věty. Může vidět její přesnou strukturu, kde končí a kde začíná věta další, může se řídit interpunkčními znaménky. Podle toho také může přizpůsobovat svůj projev. Mluvčí, který před sebou text svého projevu nemá, se musí více soustředit na obsah informace, který chce sdělit, často chce k původní informaci něco dodatečně přidat apod. Výsledkem může být to, že mluvčí často tvoří nekonečné věty tím, že neustále pokračuje, aniž by klesnul hlasem. To může být také příčinou toho, že v našich příkladech se možnost -stoupá- objevuje u projevů připravených nečtených častěji než u projevů čtených.

6.5 SHRNU TÍ

V kapitole 6 *Větná intonace* jsme se zabývali otázkou, jestli je v rámci melodického průběhu před spojkou častější výskyt klesání, či stoupání tónu. Vzhledem k množství dalších faktorů, které mají na tento aspekt vliv, vztahujeme závěry pouze na námi zkoumané příklady.

Nejprve jsme analyzovali jednotlivé spojky odděleně. **PROTOŽE** v projevech čtených i připravených nečtených a **ALE** v projevech čtených projevily oproti ostatním zkoumaným spojkám velké zastoupení možnosti klesání tónu před spojkou.

Dále jsme srovnali spojky jednoslabičné a víceslabičné. Obě skupiny spojek se chovají velice podobně a neobjevili jsme u nich žádné markantní rozdíly.

V závěru jsme vytvořili pro projevy čtené i připravené nečtené skupinu složenou ze všech zkoumaných spojek. Pro obě skupiny je typičtější stoupání tónu před spojkou; u projevů čtených se možnost -klesá- vyskytuje častěji než v projevech připravených nečtených.

Výsledky mohou být zkresleny tím, že jsme zaznamenali relativně vysoké procento případů, ve kterých jsme podle poslechu směr tónu nedokázali přesně určit.

7 PAUZA

7.1 METODA

V kap. 7 se budeme věnovat pauzám v bezprostřední blízkosti spojku, tzn. že budeme zaznamenávat slyšitelné³⁷ pauzy, které se v příkladech objeví před nebo za přízvukovým taktém obsahujícím zkoumanou spojku.

U pauz delších než 0,20 sekundy³⁸ určíme i její typ, tj. zda se jedná o pauzu zaplněnou, či nezaplněnou, v případě zaplněnosti určíme ještě druh vnějšího „ruchu“ (viz kap. 2.2.4).³⁹

Analyzovat začínáme každou spojku odděleně; dále můžeme porovnat spojky jednoslabičné a víceslabičné, příp. udělat všeobecný závěr pro skupinu všech zkoumaných spojek, pokud to však výsledky dovolí.

Diskuse:

Volně navazujeme na hypotézu, kterou jsme dokazovali v kap. 5 *Promluvový úsek*, tedy že spojkou začíná promluvový úsek. Vzhledem k tomu, že v rámci projevů čtených platila tato hypotéza ve všech případech a v projevech připravených nečtených ve většině případů, předpokládáme, že pokud se v okolí přízvukového taktu obsahujícího spojku objeví slyšitelná pauza, mělo by to být právě před ním, tj. na místě hranice promluvového úseku. Soudíme tak dle tvrzení, že promluvový úsek může být zvýrazněn pauzou (viz kap. 2.2.2). Z tohoto důvodu uvádíme i značení promluvového úseku z kap. 5.

Pokud se pauza bude objevovat i za zkoumaným přízvukovým taktém, pokusíme se postihnout důvody, proč tomu tak je.

Pozn.1: Vypisujeme pouze příklady, ve kterých jsme pauzu zaznamenali; číslo příkladu odpovídá pořadí všech příkladů. Píšeme vždy pouze část věty; znění celých vět je uvedené v příloze.

³⁷ Pojmeme „slyšitelné“ rozumíme výrazně vzhledem k charakteru analyzované zvukové nahrávky.

³⁸ Délku pauzy měříme v programu CoolEdit96.

³⁹ Pauza delší než 0,20 s se jeví jako dostatečně dlouhá na to, abychom mohli vymezit její typ. U pauz kratších bychom s určením mohli mít problémy, proto přistupujeme k vymezení pouze pauz delších než 0,20 s.

Pozn. 2: Délku pauzy uvádíme za uvedenou část věty s přesností na dvě desetinná místa. Tento údaj chápeme pouze orientačně a uvádíme ho spíše pro zajímavost; existují samozřejmě odchylky měření. Neklademe si za cíl určit přesnou délku pauzy; to by vyžadovalo daleko citlivější měření. Dalším z důvodů, proč určení délky pauzy nechápeme směřodatně, je to, že závisí na tempu řeči, tzn. u mluvčích s rychlejším tempem budou pauzy kratší a naopak.⁴⁰

7.2 JEDNOTLIVÉ SPOJKY

7.2.1 Spojka „A“

7.2.1.1 Projevy čtené

- 1) .../skontroverzním 'podnikatelem 'Tomášem 'Pitrem / (N) a 'neinformovalho 'otom/. 0,26s
- 2) .../zatkli 'najiném 'místě / () 'ated'je 'vyslýchají./ 0,07s
- 10) .../nazabezpečovací 'techniku / (N+hudba) a 'vplánujsou 'také /... 0,20s
- 13) 'Uběhlo 'jenpár 'dnů / 'ajetu () 'podobný./ 0,11s
- 16) .../*'příjezd 'sovětských 'vojsk 'vítali / (N) 'a 'normalizační 'televize /...0,72s
- 17) .../ 'padesát 'osm 'lidí / (N) a 'asi 'stopadesát 'dalšíchse 'zranilo./ 0,26s
- 20) .../deseti jejich 'klientů / () a 'ukradlznich/... 0,05s

7.2.1.2 Projevy připravené nečtené

- 1) 'Prostě 'stalose / 'a (H) 'nějakým 'způsobemseto 'nekomenuje /... 0,51s
- 3) .../za 'středně 'velkou / (...) a 'obvinil 'opoziční 'ODS, /...0,23s
- 5) ... 'komora / () a 'podporuje... 0,08s
- 7) .../těmto 'desinformacím 'podlehnou / (N) a 'pacienty takto 'odesílají./ 0,31s
- 8) ... 'znají 'dva 'roky / () a 'nic 'sní neudělali./ 0,08s
- 10) 'Byli 'postaveni 'mimo 'službu / () a 'bylo 'zahájeno 'řízení /...0,05s
- 15) .../musíse 'jednat 'seriózně / (N) a 'dnešek / () 'užse... 0,20s; 0,13s
- 20) .../zpolitizoval 'zubařskou 'komoru / (N) a 'učinilzni 'jakýsi ocásek /*...0,41s

⁴⁰ Ze stejného důvodu jsme přistoupili k metodě určování „slyšitelných“ pauz v rámci každého příkladu zvlášť.

7.2.1.3 Srovnání projevů čtených a připravených nečtených

V projevech čtených se až na příklad č. 13 setkáváme pravidelně s pauzami před přízvukovým taktem se spojkou.

Oproti tomu v projevech připravených nečtených se v příkladech č. 1 a č. 15 setkáváme s pauzami, které stojí po zkoumaném přízvukovém taktu. V příkladu č. 1 mluvčí zřejmě vytváří tuto pauzu jako prostor pro zvážení a zformulování svých myšlenek. Tato pauza také mimo jiné zkomplikovala určení promluvového úseku v kap. 5 (viz 5.2.2.3). U příkladu č. 15 se setkáváme s pauzou před i za promluvoným úsekem se spojkou; předpokládáme, že na místě druhé pauzy bude stát hranice dalšího promluvového úseku.

7.2.2 Spojka „ŽE“

7.2.2.1 Projevy čtené

- 4) .../ Jiřího 'Vyvadila 'odvolat 'kvůli 'tomu, / (N) 'žese 'bezjeho 'vědomí 'sešel/
...0,28s
- 6) .../ Liboru 'Ambrozkovi, / 'žese /* () 'pokusí...0,15s
- 7) .../ 'reagujítak 'nazjištění, / 'žese /* () 'ztohoto...0,05s
- 12) .../ proto 'rozhodlo, / že 'vezme / ()... 0,17s
- 19) 'Moskevská 'prokuratura 'předpokládá, / 'žešlo /* () 'ovyřizování... 0,07s

Pozn.: Zajímavý je také příklad č. 18 (... 'vypadalo, / 'žeuž () 'žádná...). Vyznačené místo působí na sluchový vjem jako pauza, ale poslední hláska prvního slova a první hláska druhého slova na sebe navazují téměř bez pauzy; dochází zde však k výraznému zvolnění mluvního tempa, proto možná toto místo vyvolává dojem pauzy (viz Vosiková, kap. 2.2.4).

7.2.2.2 Projevy připravené nečtené

- 2) 'My 'bychom 'asi 'měli 'říctže / (H) 'pronás 'koberecje 'vlastně 'taková 'součást 'obydlí /*... 0,23s
- 10) 'Topolánek a 'Paroubek 'počítají, / () že 'jasnoby 'mohlobýtuž 'dostředy./ 0,14s
- 12) .../ Jiří 'Paroubek 'tvrdil, / (N) 'žese 'zasadí 'oto, /... 0,28s
- 14) .../ a 'nadruhou 'stranjuje 'evidentní, / (N) 'že 'prostor 'časový 'proto 'není 'žádný/...0,51s

15) .../ 'George 'Bushmá 'vizi, / (N) 'žedoroku 'dvatisíce 'patnáct /...0,25s

17) 'Dáse 'očekávat / že 'sreklamouby () 'tržby 'mohly 'mírně 'vzrůst 'ale /...0,14s

7.2.2.3 Srovnání projevů čtených a připravených nečtených

V projevech čtených oproti spojce A se ve čtyřech z pěti příkladů setkáváme s případem, kdy slyšitelná pauza následuje až po zkoumaném přízvukovém taktu. Tyto příklady odpovídají příkladům, které jsme rozebírali již v kap. 5 (viz 5.2.2.3); určení promluvočných úseků jsme u nich hodnotili jako méně jasné.

U projevů připravených nečtených se setkáváme s dvěma případy, kdy pauzu určujeme až za přízvukovým taktém se spojkou. Jedná se o příklady č. 2 a č. 17. Motivace pauzy v příkladu č. 17 bude zřejmě stejná jako u příkladu č. 1 v rámci projevů připravených nečtených spojky A (viz kap. 7.2.1.3). V příkladu č. 2 se spojka do přízvukového taktu váže s předcházejícím slovem a hranice promluvového úseku je až za ní.

7.2.3 Spojka „ABY“

7.2.3.1 Projevy čtené

4) .../ 'kteřby 'mohli 'vevyšetřování 'pomoci, / (N) 'abyse 'ozvali /...0,28s

8) .../ 'podepsali 'petici 'požadující, / (N) 'aby 'podnik /... 0,20s

11) .../* 'statisíce 'šitů, / (N+hudba) 'aby 'oslavili 'jeden zesvých /...0,21s

14) .../ 'a 'také 'chránit 'svědky, / (N) 'aby 'nemuseli 'osvých 'traumatech 'mluvit/...0,27s

19) .../ 'a 'přijmout 'veškerá 'nutná 'opatření, / (N+hudba) 'aby 'nedocházelo 'knásilností./ 0,26s

7.2.3.2 Projevy připravené nečtené

2) .../ 'velice 'důležitý 'okamžik, 'abyse / () 'tato 'vada /*... 0,06s

7) .../ 'žebyse 'nechali 'zmanipulovat 'někým, / (N) 'aby 'chodili 'nanáměstí./ 0,22s

8) .../ 'žebych 'rozhodně 'nedoporučoval, / (...) 'aby 'někdo 'nakupoval /... 0,21s

10) .../ 'včetně 'firmy 'BlueStyle, / (N) 'aby (H) 'reálně 'hodnotili 'situaci /...0,51s; 0,96s

14) .../ 'mířící 'doŘecka, / (N) 'abyse 'nasituaci 'vpostižených 'oblastech 'předodjezdem/...0,28s

16) .../ 'zastupitele 'přesvědčit, / (N) 'aby 'výplatě 'nebránili./ 0,26s

17) 'Jeto 'asi 'snaha 'oto, / 'aby () 'udělali 'stejný 'objem 'péče /...0,14s

20) .../ 'žese 'zasadí 'oto, / () 'abyuž /* () 'sODS...0,07s; 0,08s

Pozn.: U projevů připravených nečtených je zajímavý také příklad č. 4 (... 'musímít 'těžiště, / 'aby 'prostě (H)...). Zde se setkáváme s pauzou vyplněnou hezitacním zvukem (dlouhou téměř 0,50 s) až po slově „prostě“, které bychom v takovémto smyslu chápali jako tzv. vycpávkové.⁴¹ Tzn. že v tomto místě bychom „prostě“ a po něm následující pauzu mohli chápat společně jako místo, ve kterém mluvčí přemýšlí nad dalším obsahem výpovědi.

7.2.3.3 Srovnání projevů čtených a připravených nečtených

V projevech čtených se pravidelně setkáváme s pauzami, které stojí před přízvukovým taktem se spojkou.

V projevech připravených nečtených se v příkladech č. 2 a č. 17 objevuje pauza až po přízvukovém taktu se spojkou, v příkladech č. 10 a č. 20 je pak pauza jak před tímto taktem, tak po tomto taktu.

Důvody pro výskyt pauz po přízvukových taktech se spojkou budou v těchto případech podobné jako u spojek zmíněných výše.

7.2.4 Spojka „PROTOŽE“

7.2.4.1 Projevy čtené

1) .../ 'muselibýt 'hasiči 'vpohotovosti, / 'protože () 'pod 'zřícenou 'střechou /...0,15s

2) .../ 'mají 'zájem, / () 'protože () 'naněm 'vydělávají./... 0,06s; 0,07s

5) .../ 'městské 'policie 'Prahy 'jedna, / 'protože /* (N) 'zasáhl... 0,27s

6) .../ 'upravující 'výrobu 'cukru 'kvótami, / () 'protože 'takprý 'zasahuje 'dopravomocí 'Evropské 'unie./ 0,10s

8) .../ 'že 'musejí 'vracet 'dotace za 'plynofikaci, / (N) 'protože 'lidé 'radši 'spalují/...0,33s

9) 'Ptámse, / () 'protože/* () 'keSpojeným...0,11s; 0,05s

⁴¹ Tzv. vycpávková slova jsou mimo jiné např. vlastně, takže apod. V dané větě ztrácejí svůj původní význam. Mluvčí je používají většinou mimoděk např. proto, aby si vytvořili prostor pro zvážení další výpovědi.

- 10) .../že 'nemusím 'chodit, / () 'protože 'užmě /*... 0,07s
- 11) .../'neobnovila 'hollywoodské 'hvězdě 'smlouvu, / () 'protožejí 'Cruisovo 'chování 'mimo 'plátno /...0,16s
- 12) .../'vneobvyklém 'čase, / (N) 'protože 'zapůl 'hodiny 'začíná /... 0,31s
- 13) .../'který 'poněm 'chtěl 'peníze, / () 'protožeprý 'měl 'hlad /...0,10s
- 14) .../'panuje 'chaos, / () 'protože 'politické 'stranyse /... 0,06s
- 15) 'Já 'upozorňuji 'nasportovní 'noviny, / () 'protože () 'tyvám 'jako 'jediné 'nabídnou /... 0,08s; 0,08s

7.2.4.2 Projevy připravené nečtené

- 5) .../'první 'host, / () 'protože 'hlavním 'tématem 'tohoto 'týdneje /...0,10s
- 7) .../'je 'naprosto 'nevinně, / (N) 'protožesito 'dohodli /*...0,22s
- 8) .../'ta 'situaceje 'složitá, / () 'protože () 'denněje 'ošetřeno /...0,10s; 0,11s
- 9) ... 'neprozradím, / (N) 'protože 'myjsmesi...0,25s
- 10) .../*'loučím, / (N) 'protože (N) 'odtud 'jeto 'zBrna /...0,24s; 0,22s
- 14) .../'předpředsednictvem 'ČSSD 'vypadalo, / () 'protožeto 'byla 'vpodstatě 'jediná 'věta, /...0,08s
- 15) .../'tose 'teprve 'uvidí, / () 'protože 'jednatse 'bude, /...0,08s
- 17) .../'osubjektivní 'hodnocení 'zjejich 'strany, / 'protože () 'ochota 'cestovní 'kanceláře 'BlueStyleje /... 0,10s
- 20) .../'budeto 'složitě, 'protože / (N) 'pivovary 'zde 'mají /...0,24s

7.2.4.3 Srovnání projevů čtených a připravených nečtených

U spojky **PROTOŽE** se setkáváme se zatím nejpestřejšími kombinacemi výskytu pauz ve srovnání s ostatními pauzami. Pauza se vyskytuje před zkoumaným přízvukovým taktem, po tomto taktu a dále se vyskytuje současně před i po přízvukovém taktu se spojkou.

PROTOŽE je tak společně s **ABY** spojkou, u které se relativně často objevuje pauza po přízvukovém taktu i v projevech čtených.

Projevy čtené a projevy připravené nečtené se v rámci spojky **PROTOŽE** v našich nahrávkách nijak výrazně neliší.

7.2.5 Spojka „ALE“

7.2.5.1 Projevy čtené

- 1) .../třiadvacet 'bodů, / (šum) 'ale 'byloto málo./ 0,24s
- 2) .../díky 'Angličanovi 'Lukáši 'Mageri, / (N+šum) 'ale 'tobylo 'vše./ 0,31s
- 3) .../nechce 'dělat 'nejstaršímu 'ženskému 'řemeslu 'reklamu, / (N+hudba) 'ale 'informovat 'otématech, /...0,26s
- 4) .../chtějí 'Teheránu 'pohrozit 'sankcemi, / (N) 'ale 'Rusko a 'Čína /...0,25s
- 8) .../katastrofu 'přežil, / () 'aleje 'stále /...0,05s
- 10) .../zasuverénní 'Bayern, / () 'ale 'hosté 'byli 'proti./ 0,08s
- 11) .../kde 'ČSSD 'mohla 'uspět, / () 'ale 'neuspěla./ 0,12s
- 12) .../vní 'probíhá 'naplánovaná 'schůze, / () 'ale 'samozřejměsetam 'diskutuje/...0,10s
- 14) .../během 'několika 'minut, / 'ale () 'tři 'zdravorní 'sestryse /*...0,11s
- 16) 'Reklamovali jste 'zboží, / 'ale /* () 'prodejce 'chybu 'nepřiznal./ 0,07s
- 17) .../předjednácti 'dny, / (N) 'ale 'neudělalto /... 0,29s
- 18) 'Ukazuje 'klíčové 'momenty 'jeho 'života, / () 'ale 'pokoušíse 'zobrazit /...0,13s
- 19) .../zdobových 'dokumentů a 'vzpomínek 'pamětníků, / (N) 'ale 'přiznávají /... 0,33s

7.2.5.2 Projevy připravené nečtené

- 1) .../výhradně 'zkvětín 'umělých, / 'ale (N+hudba) 'bylajsem 'požádána, /... 0,24s
- 3) 'Nejsouto jen 'má 'slova, / (N) 'ale 'stojí 'zamnou /...0,27s
- 10) .../tak 'najednání 'půjde, / (N) 'ale 'vůbec 'nepředjímám 'výsledek, /...0,25s
- 12) .../prokomerční 'využití, / (šum) 'ale 'potom /*...0,51s
- 13) .../*'význačným 'věcem, / (N) 'ale 'myslímsi, /...0,40s
- 14) .../kdohodě 'dojít 'může, / (N+šum) 'ale (H) 'zatímto 'nevypadá, /...0,38s; 0,42s
- 15) .../jsou 'poučující, / (šum+M) 'alejsou 'zpracovaný 'vpříběžích, /...0,37s
- 16) .../*'mírně 'vzrůst, 'ale / (N) 'budeto 'složitě, 'protože /...0,20s
- 18) .../'pravcovou 'vládu, / (N) 'ale (H) 'nechtělito 'dostatečně./...0,32s; 0,67s

Pozn.: U projevů připravených nečtených je zajímavý také příklad č. 2 (... 'trénovat, / 'ale 'budemese...). Na první poslech se zdá, že před přízvukovým taktem tvořeným spojkou je výraznější pauza, ale při hlubší poslechové analýze zjišťujeme, že výslovnost poslední hlásky taktu před spojkou je velice omezená a málo slyšitelná. V podstatě její

výslovnosti patří ten prostor, který je na první poslech vnímán jako ona pauza. Ve skutečnosti tedy mezi těmito dvěma takty výraznější pauza není.

7.2.5.3 Srovnání projevů čtených a připravených nečtených

V projevech čtených se až na příklady č. 14 a č. 16 slyšitelné pauzy objevují pravidelně před přízvukovým taktem se spojkou.

V projevech připravených nečtených v příkladech č. 1 a č. 16 se pauza objevuje až po přízvukovém taktu se spojkou. V příkladě č. 16 je to způsobeno tím, že hranice promluvového úseku je až za spojkou. V příkladech č. 14 a č. 18 je pauza před i za přízvukovým taktem se spojkou. Motivace druhé pauzy bude se vši pravděpodobností shodná jako velká část ostatních motivací těchto pauz u ostatních spojek, tj. mluvčí si vytváří prostor pro zformulování svých myšlenek.

7.2.6 Shrnutí

U všech spojek vyjma spojky **ŽE** převažuje výskyt pauzy před přízvukovým taktem se spojkou, a to jak v projevech čtených, tak v projevech připravených nečtených. U spojky **ŽE** v projevech čtených převažuje výskyt pauzy po zkoumaném přízvukovém taktu.

V projevech připravených nečtených se opět u všech spojek vyjma **ŽE** setkáváme s kombinací pozic před a za přízvukových taktem se spojkou; u spojky **PROTOŽE** tyto pauzy zaznamenáváme i u projevů čtených.

7.3 OBECNÉ ZÁVĚRY PRO SKUPINU VŠECH ZKOUMANÝCH SPOJEK

Vzhledem k tomu, že pauzy se neobjevovaly u všech příkladů, ale pouze v některých případech v rámci jednotlivých spojek, uděláme závěr jen pro skupinu všech zkoumaných spojek. Nebudeme srovnávat spojky jednoslabičné a víceslabičné, jak jsme prováděli v kap. 5 a 6., protože bychom pro ně neměli dostatečný počet příkladů.

Diskuse:

Na první pohled můžeme konstatovat, že zatímco se u jednoslabičných spojek setkáváme, až na jeden příklad u spojky **A** (příklad č. 15, viz kap. 7.2.1.2), s pozicemi pauz před a za přízvukovým taktem se spojkou, u spojek víceslabičných dochází také ke kombinaci těchto pozic; pauza se v některých případech objevuje před i za tímto přízvukovým taktem.

7.3.1 Srovnání projevů čtených a připravených nečtených

Závěrečné srovnání neomezíme jen na opozici před a za zkoumaným přízvukovým taktem, jak bylo v původním plánu, ale přidáme i onu kombinovanou třetí možnost.

V projevech čtených je celkem čtyřicet dva příkladů, ve kterých jsme zaznamenali pauzu, v projevech připravených nečtených je to pak čtyřicet příkladů. Procentuální výsledky jednotlivých pozic pauz a rozdíly výsledků v rámci projevů čtených a projevů připravených nečtených ukazuje následující graf.

Graf č. 1

Z grafu č. 1 je evidentní, že pozice pauzy před zkoumaným přízvukovým taktem převažuje jak u projevů čtených, tak u projevů připravených nečtených. U projevů čtených zaujímá 71,43% všech případů (30 příkladů), u projevů připravených nečtených je to 60% (24 příkladů).

Umístění pauzy za zkoumaný takt a kombinace pozic pauz převažuje u projevů připravených nečtených, což se vzhledem k povaze tohoto typu projevů dalo očekávat.

Pauza za zkoumaným taktem se v projevech čtených vyskytuje v 21,43% případů (9 příkladů), v projevech připravených nečtených v 22,50% případů (9 příkladů). Kombinace pozic pauz je zastoupena v projevech čtených 7,14% (3 příklady), v projevech připravených nečtených 17,50% (7 příklady).

Diskuse:

V bodech uvedeme případné důvody, proč je v některých případech pauza umístěna mimo námi předpokládané místo:

- v místě očekávané pauzy není hranice promluvého úseku (souvisí s kap. 5 – před některými spojkami v projevech připravených nečtených nebyla hranice promluvěných úseků);
- po zkoumaném přízvukovém taktu následuje hranice dalšího promluvého úseku, která je provázena výraznější pauzou;
- mluvčí formuluje své myšlenky pro další výpověď;
- mluvčí nesprávně klade výdechy a nádechy;
- v případě projevů připravených nečtených mluvčí nevidí text, jeho koncepci a strukturu, interpunkci.

7.4 SHRNU TÍ

V kapitole 7 *Pauza* jsme zaznamenávali pauzy v okolí přízvukových taktů obsahujících zkoumanou spojku, které se vzhledem k celkovým projevům jeví jako slyšitelné.

Zjistili jsme, že nejčastěji se pauza klade před zkoumaný přízvukový takt a doprovází tak hranici promluvého úseku; tato tendence platí jak pro projevy čtené, tak pro projevy připravené nečtené, výraznější je u projevů čtených.

V některých dalších případech, zejména v projevech připravených nečtených, se pauza objevuje až v pozici za tímto přízvukovým taktem. Objevily se i ty případy, ve kterých dochází ke kombinaci těchto dvou pozic, a pauza se pak objevuje před i po příslušném přízvukovém taktu.

8 ZÁVĚR

Věnovali jsme se problematice vlivu spojek uprostřed souvětí na mluvenou řeč, konkrétně na jevy suprasegmentální roviny systémového popisu zvukové formy jazyka. Všímalí jsme si, jak přítomnost spojek **A**, **ŽE**, **ABY**, **PROTOŽE**, **ALE** v přesně dané struktuře (viz kap. 3.5) může ovlivnit podobu a pozice promluvových úseků, větné intonace a pauz.

První kapitoly diplomové práce se týkají teoretického popisu syntaktického, a to souvětí (2.1.1) a spojek (2.1.2), a teoretického popisu fonologického, tj. přízvukového taktu (2.2.1), promluvového úseku (2.2.2), větné intonace (2.2.3) a pauz (2.2.4).

V kapitole 3 se věnujeme popisu výzkumu. Jednotlivé analýzy jsme založili na srovnání projevů veřejných čtených a připravených nečtených; jako zdroj zvukových nahrávek jsme zvolili televizní stanice ČT1, Nova a Prima. Pro projevy čtené jsme použili zpravodajské relace, pro projevy připravené nečtené diskusní pořady a zpravodajské reportáže. Seznam všech vět zvolených jako příklady a konkrétní upravené nahrávky uvádíme v příloze (kap. 12).

Samotný výzkum je rozdělen do čtyř kapitol: kap. 4 *Přízvukový takt*, kap. 5 *Promluvový úsek*, kap. 6 *Větná intonace* a kap. 7 *Pauza*. Počet analyzovaných příkladů je pro každou spojkou dvacet, a to jak pro projevy čtené, tak pro projevy připravené nečtené; pouze u spojky **PROTOŽE** v rámci projevů čtených pracujeme s patnácti příklady (ovlivněno výskytem v nahrávkách).

Kapitola 4 sloužila jako prostor pro přípravu materiálu k následujícím analýzám. V této kapitole jsme provedli segmentaci příslušných částí vět do přízvukových taktů. Relevantní pro nás byly přízvukové takty tvořené spojkou a přízvukové takty v jejich blízkosti. Segmentaci jsme provedli nejprve u spojek jednoslabičných, které nabízejí pestřejší a složitější případy podob přízvukových taktů, poté jsme se věnovali spojkám víceslabičným. Určení přízvukových taktů je v tomto případě vágní v tom smyslu, že ne všichni posluchači by se v případě všech taktů shodli na jedné variantě.

Dále jsme porovnali projevy čtené a připravené nečtené z hlediska toho, jaké podoby přízvukových taktů spojky jednoslabičné a víceslabičné vytvářely. Až na jeden příklad byla tato podoba dána tím, jaké slovo po spojce následovalo. Jedinou výjimku tvořil příklad z projevů nečtených (příklad č. 2 v kap. 4.2.2.2), ve kterém se spojka do

přízvukového taktu připojila ke slovu předcházejícímu. To byl také jediný rozdíl mezi projevy čtenými a připravenými nečtenými.

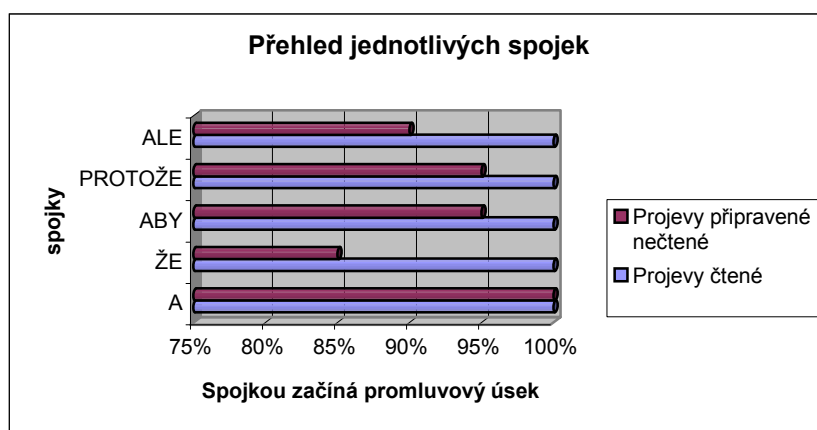
Pokud po spojkách jednoslabičných následovalo jednoslabičné slovo/slova, spojka se v nejvíce případech s tímto slovem spojila v jeden přízvukový takt a byla nositelem přízvuku. Dále v některých případech vytvořila taktovou předrážku, příp. stála jako samostatný přízvukový takt.

Pokud po spojkách jednoslabičných následovalo slovo víceslabičné, nejčastěji spojka vytvářela taktovou předrážku. V některých případech stála v samostatném přízvukovém taktu, někde se k následujícímu slovu připojila a ponechala si přízvuk.

Spojky víceslabičné byly méně komplikované než spojky jednoslabičné. Mohly vytvářet buď samostatné přízvukové takty, nebo se do taktu mohly spojit s následujícím nepřízvučným jednoslabičným slovem. To platilo jak pro projevy čtené, tak pro projevy připravené nečtené.

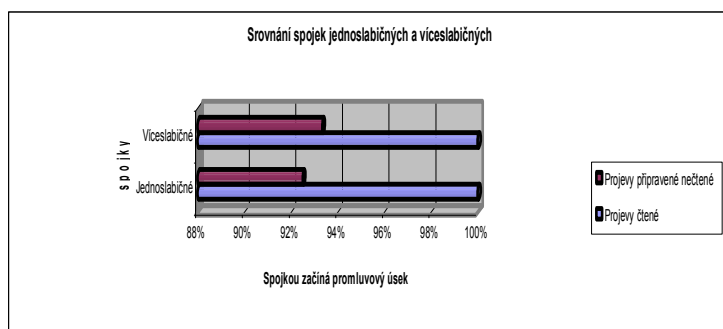
V kapitole 5 jsme vycházeli z hypotézy, že spojkou by měl začínat nový promluvový úsek. Spojka představuje sémantický předěl, ten je v psaném projevu zvýrazněn interpunkcí, respektive čárkou před spojkou; vyjma spojky **A**, u níž jsme pracovali pouze s příklady slučovacího poměru (čárka před **A** se objevuje pouze u příkladů č. 11, č. 17 a č. 19 v projevech připravených nečtených, kde jsou hlavní věty oddělené vedlejší větou, závislou na první větě). Tento předěl by měl být zřetelný také v mluvené řeči, právě jako hranice promluvového úseku.

Analýzu jsme provedli nejprve na jednotlivých spojkách, výsledky ukazuje následující graf (viz kap. 5.2.6, graf č. 1).

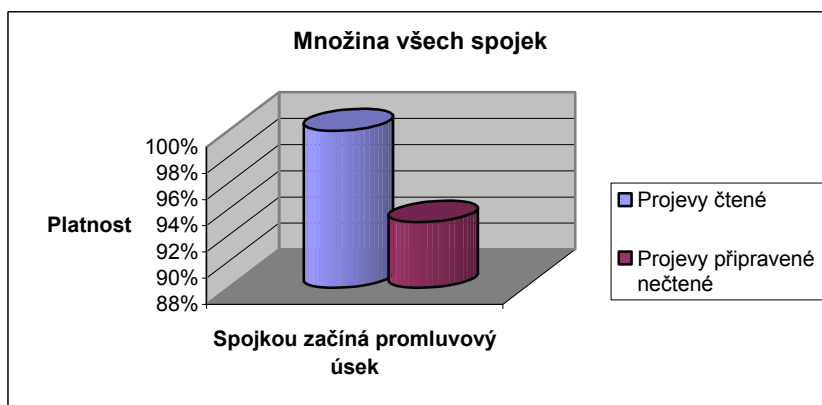
Všechny zkoumané spojky projevily obdobné tendence. V rámci projevů čtených začínají nový promluvý úsek ve všech příkladech. V projevech připravených nečtených ve všech příkladech začíná promluvý úsek pouze spojka **A**. U spojky **ŽE** jsme celkem v 15% případů zaznamenali hranici promluvého úseku až za přízvukovým taktém obsahujícím spojku, u spojky **ABY** to bylo v 5% případů, u spojky **PROTOŽE** také v 5% případů a u spojky **ALE** v 10% případů.

Dále jsme srovnali spojky jednoslabičné se spojkami víceslabičnými (viz kap. 5.3.3, graf č. 2).

Rozdíl mezi spojkami jednoslabičnými a víceslabičnými v rámci projevů čtených není žádný, obě skupiny spojek pravidelně začínají nový promluvý úsek. V projevech připravených nečtených se liší pouze v desetinách procenta; jednoslabičné spojky nezačínají promluvý úsek v 7,50% případů, spojky víceslabičné v 6,67% případů.

Nakonec jsme všechny zkoumané spojky spojili do jedné skupiny a porovnali projevy čtené a připravené nečtené (viz kap. 5.4.2, graf č. 3).

V rámci projevů čtených se hypotéza potvrdila ve všech případech, v rámci projevů připravených nečtených v 93% případů.

V kapitole 6 jsme zkoumali, zda melodický průběh v přízvukovém taktu před spojkou projevuje tendenci spíše stoupat, nebo spíše klesat. Pro nejasné případy jsme zvolili třetí možnost – tón zůstává rovný. Poslechové analýzy ale neprojevily prokazatelný vliv spojky na intonaci. Ta je vytvářena mnoha dalšími faktory, např. počtem slabik v přízvukovém taktu, kontextem, mluvčím apod. Proto následující závěry vztahujeme pouze na konkrétní příklady zahrnuté ve výzkumu. Vzhledem k tomu, že v relativně vysokém procentu případů jsme nuceni volit možnost -zůstává rovný- mohou být následující informace zkresleny.

Opět jsme nejprve analyzovali jednotlivé spojky, výsledky ukazuje následující tabulka (viz kap. 6.2.6, tabulka č. 1).

<i>Tón před spojkou</i>	KLESÁ		STOUPÁ		ZŮSTÁVÁ ROVNÝ	
	čtené	připravené nečtené	čtené	připravené nečtené	čtené	připravené nečtené
A	35%	10%	40%	55%	25%	35%
ŽE	20%	21,05%	45%	52,63%	35%	26,32%
ABY	20%	10%	55%	60%	25%	30%
PROTOŽE	40%	45%	33,33%	50%	27,67%	5%
ALE	45%	10%	45%	65%	10%	25%

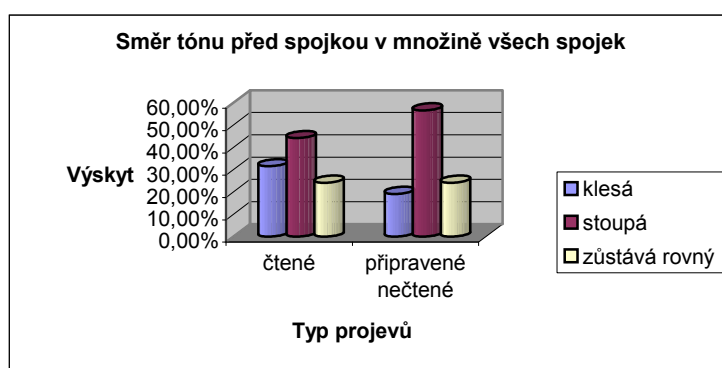
Výsledky jsou natolik různorodé, že bychom těžko hledali podobnosti některých spojek. Co ale s jistotou můžeme říci, je to, že spojka **PROTOŽE** se vymyká ostatním spojkám tím, že u ní v projevech čtených převažuje možnost, kdy tón před spojkou klesá. U spojky **ALE** jsou možnosti -klesá- a -stoupá- vyrovnané. U ostatních spojek v rámci projevů čtených i připravených nečtených převažuje možnost stoupání tónu, přičemž u projevů nečtených je tato tendence výraznější.

Dále jsme porovnali spojky jednoslabičné a víceslabičné. U obou typů spojek se projevily stejné tendence, rozdíl byl pouze v procentuálním zastoupení, jak ukazují následující tabulky (viz kap. 6.3.1, tabulka č. 2, kap. 6.3.2, tabulka č. 3, dále kap. 6.3.3).

<i>Tón před spojkami jednoslabičnými</i>	klesá	stoupá	zůstává rovný
Projevy čtené	27,5%	42,5%	30%
Projevy připravené nečtené	15,38%	53,85%	30,77%

<i>Tón před spojkami víceslabičnými</i>	klesá	stoupá	zůstává rovný
Projevy čtené	34,55%	45,45%	20%
Projevy připravené nečtené	21,67%	58,33%	20%

Na závěr jsme vytvořili jednu skupinu složenou ze všech zkoumaných spojek a porovnali projevy čtené a projevy připravené nečtené (viz kap. 5.4.1, graf č. 11).

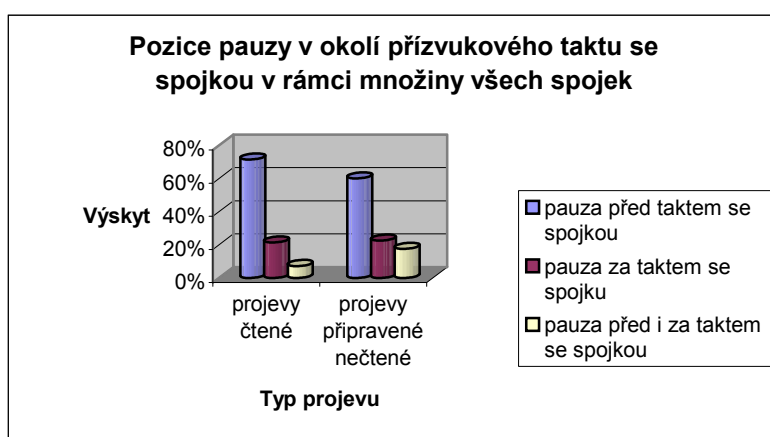
U projevů čtených i připravených nečtených převažuje možnost, kdy tón před spojkou stoupá; u projevů čtených tato možnost zahrnuje 44,21% případů, u projevů připravených nečtených 56,57%. Rozdíl je zřetelnější u projevů připravených nečtených. Možnost -klesá- se častěji objevuje u projevů čtených, a to v 31,58% případů; u projevů připravených nečtených tón klesá v 19,19% případů.

V kapitole 7 jsme navázali na hypotézu z kapitoly 5, tedy že spojkou začíná nový promluvový úsek. Ten může být doprovázen pauzou. Pokud se tedy setkáme s pauzou v blízkosti přízvukového taktu se spojkou, mělo by to být právě před ním, na hranici promluvoových úseků. Vzhledem k tomu, že slyšitelné pauzy se neobjevovaly u všech zkoumaných vět, byl počet příkladů omezený. Proto jsme neprováděli srovnání spojek jednoslabičných s víceslabičnými.

Spojky jsme analyzovali nejprve odděleně; u každé jsme zaznamenali různý počet slyšitelných pauz, proto zde neuvádíme procentuální výsledky srovnání projevů

čtených a připravených nečtených pro každou spojku zvlášť. V rámci projevů čtených se u všech spojek vyjma **ŽE** předpoklad potvrdil; pauzy se vyskytovali hlavně před přízvukovým taktem se spojkou. U projevů připravených nečtených přibýlo případů, kdy se pauza objevila i za přízvukovým taktem se spojkou; u všech spojek vyjma **ŽE** jsme se setkali také s kombinací pozic před a za spojkou. Tato kombinace se objevila také ve čtených projevech u spojky **PROTOŽE**.

Dále jsme vytvořili jednu skupinu skládající se ze všech příkladů pauz všech spojek (celkem čtyřicet vět v projevech čtených a čtyřicet dva vět v projevech nečtených). Porovnali jsme projevy čtené a projevy připravené nečtené z hlediska pozic pauz v okolí přízvukového taktu se spojkou (viz kap. 7.3.1, graf č. 1).

Pauza před zkoumaným přízvukovým taktom převažuje ve většině příkladů, a to u projevů čtených v 71,43% případů a u projevů připravených nečtených v 60% případů. Pozice pauzy za přízvukovým taktom se spojkou se vyskytuje u projevů čtených v 21,43% případů, u projevů připravených nečtených v 22,50% případů. Kombinace pauz před i za zkoumaným přízvukovým taktom se u projevů čtených objevuje v 7,14% případů, u projevů připravených nečtených v 17,50% případů.

Vidíme, že v jednotlivých kapitolách se projevy čtené a projevy připravené nečtené v jistém směru liší. V čem spočívá tato odlišnost a jaké jsou hlavní rozdíly mezi těmito dvěma typy projevů?

Mluvíci projevů čtených si mohou lépe uvědomovat strukturu textu; vidí, kde jsou čárky a spojky, nemusí příliš přemýšlet nad obsahem a nad tím, jak formulovat věty. Konstrukce textu jim ukazuje, kde mohou udělat zvukový předěl a pauzu. Mluvíci

projevů připravených nečtených často přemýšlejí nad obsahem další výpovědi, často chtějí něco dodat, k něčemu se vrátit. To může být příčinou, proč se v tomto typu projevů objevují hranice promluvového úseku až za spojkou a proč zde také zaznamenáváme častější výskyt pauz.

Kvůli častým tematickým odbočkám a dodatkům se v projevech připravených nečtených setkáváme také se zvukově neukončenými celky; mluvčí dlouho neklesnou hlasem a neukončí výpověď. To je možný důvod toho, proč se v rámci projevů připravených nečtených častěji než u projevů čtených setkáváme se stoupáním tónu před spojkou.

Tato práce byla založena na poslechovém dojmu; může být využita k dalším výzkumům, např. ke srovnání s instrumentálními analýzami. Během výzkumu jsme se setkali s dalšími aspekty, které mohou sloužit jako náměty dalšího zkoumání, např. rozdíl mezi spojkami souřadícími a podřadícími v této struktuře, rozdíl spojek **A** a **ALE** vzhledem k různým významovým poměrům, chování spojek v jiné větné struktuře, rozdíl mezi spojkami dvouslabičnými a trojslabičnými.

9 RESUMÉ

Diplomová práce „Vliv syntaktické stavby (spojek) na mluvenou řeč (promluvo­vý úsek, intonaci, pauzy) – poslechové analýzy“ zkoumá vztah spojek **A**, **ŽE**, **ABY**, **PROTOŽE**, **ALE** v přesně dané větné struktuře s jevy systémového popisu zvukové formy jazyka - promluvo­vým úsekem, větnou intonací a pauzou. Výzkum je založen na srovnání veřejných projevů čtených a připravených nečtených.

Nejprve provádíme segmentaci zvolených příkladů do přízvukových taktů; dále se snažíme potvrdit hypotézu, že spojkou začíná nový promluvo­vý úsek; v rámci intonace sledujeme, co je typické pro melodický průběh v přízvukovém taktu před spojkou; poslední část výzkumu je věnovaná pauzám, respektive jejich pozicím v bezprostřední blízkosti přízvukového taktu obsahujícího spojku.

Výzkum je založen na poslechovém dojmu, a tedy nevychází z instrumentálních analýz.

10 SUMMARY

The presented thesis „The Influence of Syntactic Structure (Conjunctions) on Spoken Language (Tone Unit, Intonation, Pauses) - Auditory Analyses“ explores the relations between conjunctions **A (AND)**, **ŽE (THAT)**, **ABY (IN ORDER THAT)**, **PROTOŽE (BECAUSE)**, **ALE (BUT)** in an exactly given syntactic structure and a system description of phonetic form of language - the tone unite, the intonation, and the pause. This research is based on the comparison of the public read and the public not-read, but prepared utterances.

At first we segment the chosen examples into the stress units; then we try to confirm the hypothesis that a conjunction begins a new tone unit; within the intonation, we monitor what is typical for the melodic line in the stress unit before the conjunction; the last part of our research is dedicated to pause and to their positions near the stress unit containing the conjunction.

The research is based on the auditory analyses, therefore it does not use the instrumental analyses.

11 LITERATURA

1. ČECHOVÁ, Marie, et al. *Čeština - řeč a jazyk*. 2. přeprac. vyd. Praha : ISV, 2000. 407 s. ISBN 80-85866-57-9.
2. ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda*. 3. dopl. vyd. Praha : Karolinum, 2001. 341 s. ISBN 80-246-0154-0.
3. BAUER, Jaroslav. K otázce významů a funkcí spojek. In *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity A 15*. Brno : 1967. s. 27-36.
4. BAUER, Jaroslav. Relativa a spojky. *Slavica Pragensia*. 1962, roč. 4, č. 4, s. 221-226.
5. BAUER, Jaroslav. Složité souvětí a jeho klasifikace. *Slovo a slovesnost*. 1966, roč. 27, č. 1, s. 289-299.
6. BAUER, Jaroslav. Spojky a částice. In *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity A 12*. Brno : 1964. s. 131-139.
7. DANEŠ, František. *Intonace a věta ve spisovné češtině*. 1. vyd. Praha : ČSAV, 1957. 161 s.
8. DANEŠ, František. *Věta a text*. 1. vyd. Praha : Academia, 1985. 234 s.
9. DUBÁŠOVÁ, Ivana. Televizní a zpravodajská reportáž (co to je a jak vzniká). *Čeština doma a ve světě*. 2001, roč. 9, č. 3-4, s. 210-213.
10. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha : NLN, 2002. 604 s. ISBN 80-7106-484-X.
11. FRYDRYCHOVÁ, Milena, HÖFLEROVÁ, Olga, SVOBODOVÁ, Jana. *Čeština doma a ve světě*. 1999, roč. 7, č. 2, s. 109-112.
12. GREPL, Miroslav, KARLÍK, Petr. *Skladba češtiny*. Olomouc : Votobia, 1998. 503 s. ISBN 80-7198-281-4.
13. GREPL, Miroslav, KARLÍK, Petr. *Skladba češtiny: Cvičení a výklad*. Praha : ISV, 1999. 208 s. ISBN 80-85866-47-1.
14. HOFFMANNOVÁ, Jana. Mluvenost proti psanosti? *Česká literatura*. 1995, roč. 43, č. 5, s. 519-526.
15. HORÁLEK, Karel. Věta a výpověď. *Slovo a slovesnost*. 1997, roč. 37, č. 2, s. 81-85.
16. HOŠNOVÁ, Eva. *Studie z vývoje novočeské syntaxe: (konjunkce, pronominalizace)*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2005. 139 s. ISBN 80-246-0858-8.

17. HRBÁČEK, Josef. K problematice syntaktických vztahů, zvláště parataktických. *Naše řeč*. 1991, roč. 74, č. 4-5, s. 181-187.
18. HRBÁČEK, Josef. Několik poznámek o syntaktickém vztahu závislosti. *Český jazyk a literatura*. 1995/1996, roč. 47, č. 1-2, s. 5-13.
19. HRONEK, Jiří. Poznámky k mluvené češtině. *Naše řeč*. 1992, roč. 75, č. 3, s. 120-129.
20. CHLUMSKÝ, Josef. *Česká kvantita, melodie a přízvuk*. Praha : Česká akademie věd a umění, 1928. 240 - [XCII] – XXXV s.
21. KOKTOVÁ, Eva. Ke klasifikaci českého souvětí. *Slovo a slovesnost*. 1997, roč. 58, č. 1, s. 8-14.
22. KROUPOVÁ, Libuše. K problematice předložek a spojek. *Naše řeč*. 1979, roč. 62, č. 1, s. 22-26.
23. MACHÁČKOVÁ, Eva. K oblibě spojek v podmínkovém souvětí. *Naše řeč*. 1993, roč. 62, č. 3, s. 142-145.
24. *Mluvnice češtiny I*. 1. vyd. Praha : Academia, 1986. 566 s. (vybrané části)
25. *Mluvnice češtiny III*. 1. vyd. Praha : Academia, 1987. 746 s. (vybrané části)
26. MÜLLEROVÁ, Olga. *Mluvený text a jeho syntaktická výstavba*. 1. vyd. Praha : Academia, 1994. 145 s. ISBN 80-200-0489-0.
27. MÜLLEROVÁ, Olga, HOFFMANNOVÁ, Jana. Čeština spisovná, hovorová, obecná...a hlavně mluvená (v současné komunikaci a v současném výzkumu). *Slovo a slovesnost*. 1997, roč. 58, č. 1, s. 42-54.
28. MÜLLEROVÁ, Olga, HOFFMANNOVÁ, Jana, SCHNEIDEROVÁ, Eva. *Mluvená čeština v autentických textech*. 1. vyd. Jinočany : H & H, 1992. 236 s. ISBN 80-85467-96-8.
29. MÜLLEROVÁ, Olga, NEKVAPIL, Jiří. Pauzy v mluveném textu. *Slovo a slovesnost*. 1986, roč. 47, č. 2, s. 105-113.
30. PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny*. 2. upr. vyd. Praha : Karolinum, 1997. 366 s. ISBN 80-7066-843-1.
31. PETŘÍK, Stanislav. *O hudební stránce středočeské věty*. Praha : FF UK, 1938. 224 s.
32. ROMPORTL, Milan. K otázce spisovnosti větně fonetických prvků, zejména intonace. *Slovo a slovesnost*. 1961, roč. 22, č. 1, s. 1-8.
33. ROMPORTL, Milan. *K tónovému průběhu v mluvené češtině*. Praha : Královská česká společnost nauk, 1951. 76 s.

34. ROMPORTL, Milan. *Základy fonetiky*. 2. vyd. Praha : SPN, 1989. 162 s.
35. ROMPORTL, Milan. *Zvuková stránka souvislé řeči v nářečích na Těšínsku*. Ostrava : Krajské nakladatelství, 1958. 124 s.
36. SVOZILOVÁ, Nad'a. Vedlejší věta, nebo polovětná vazba? *Naše řeč*. 1968, roč. 51, č. 1, s. 53-55.
37. ŠRAJEROVÁ, Dominika. *Mluvní tempo v připravených mluvených projevech*. Praha, 2003. FF UK. Ročníková práce.
38. VACHEK, Josef. Několik poznámek k problematice psané a mluvené normy jazyka. *Slovo a slovesnost*. 1994, roč. 55, č. 1, s. 48-51.
39. VOLÍN, Jan. Vliv věku na intonační senzitivitu mladší školní populace: experiment s televizním pozdravem. *Čeština doma a ve světě*. 2001, roč. 9, č. 3-4, s. 145-154.

12 PŘÍLOHY

Příloha č. 1 Seznam analyzovaných příkladů

Příloha č. 2 Zvukové nahrávky (projevy čtené a projevy připravené nečtené)

Příloha č. 1

SEZNAM ANALYZOVANÝCH PŘÍKLADŮ

Spojka „A“ – projevy čtené

- 1) Vyvadil překročil podle Němce své pravomoce, když se v lednu sešel s kontroverzním podnikatelem Tomášem Pitrem a neinformoval ho o tom. (žena)
- 2) Dalších šest mužů zatkli na jiném místě a teď je vyslýchají. (žena)
- 3) V iráckém Bagdádu už se zase přes den smí vycházet na ulice a mohou jezdit auta. (žena)
- 4) Obvinění vznesla Bosna a vztahuje se na jednu z nástupnických zemí Jugoslávie Srbsko a Černou Horu. (žena)
- 5) Hořet začalo hodinu po půlnoci a ještě dnes dopoledne museli být hasiči v pohotovosti, protože pod zřícenou střechou stále hořely uskladněné výrobky. (žena)
- 6) K závalu štoly došlo ve středu a ještě týž den záchranáři vysvobodili třicet jedna horníků. (žena; hudební podtext)
- 7) Armáda budovu obklíčila a je připravena proti vězňům zakročit. (žena)
- 8) Izrael uvalil na Palestinu sankce a Spojené státy také zastavily dosavadní dotace. (žena)
- 9) Jiří Vyvadil končí ve funkci náměstka ministra spravedlnosti a vrací se jako soudce na Nejvyšší správní soud. (muž)
- 10) Hlavní důraz se klade na zabezpečovací techniku a v plánu jsou také požární audity. (žena; hudební podtext)
- 11) Nejméně pět lidí přišlo o život a deset dalších skončilo v nemocnici při ničivém požáru obytného domu ve městě Rubé na severu Francie. (muž)
- 12) Mohutný výbuch otřásl plynovodem na východě Turecka a přerušil dodávku plynu do celé provincie. (muž; hudební podtext)
- 13) Uběhlo jen pár dnů a je tu podobný případ. (muž)
- 14) Pojkar se ale tehdy odvolal a tento týden měl o jeho dalším osudu jednat znovu Nejvyšší soud. (žena)
- 15) V roce 2003 se údajně dohodli na zvýšení cen pečiva a to se prý nesmí. (žena)
- 16) Její obyvatelé tehdy naopak příjezd sovětských vojsk vítali a normalizační televize o tom v roce 1970 natočila oslavný dokument. (muž)

- 17) Na srážku dvou souprav poblíž egyptské metropole totiž doplatilo svým životem nejmíň 58 lidí a asi 150 dalších se zranilo. (žena)
- 18) Voda tam protrhala ochranné hráze a skoro celé město zaplavila. (žena)
- 19) Havarovaly tam tři kamiony a dálnice je teď v obou směrech neprůjezdná. (žena)
- 20) Někdo se dostal na účet deseti jejich klientů a ukradl z nich statisícové částky. (žena)

Spojka „A“ – projevy připravené nečtené

- 1) Prostě stalo se a nějakým způsobem se to nekomentuje na těch přijímacích pohovorech. (žena)
- 2) Každý nemá vkus a každý třeba nedokáže posoudit, jestli mu to zrovna k tomu sedne, nebo nesedne. (muž)
- 3) Sám ministr David Rath označil páteční demonstraci za středně velkou a obvinil opoziční ODS, že se podílela na její organizaci. (žena)
- 4) Pane prezidente, budeme ještě strukturovat tu debatu a vrátíme se i i k těmto námitkám. (muž)
- 5) To chce lékárnická komora a podporuje ji v tom ODS. (muž)
- 6) David Rath chce především vyhrát volby a je ochoten pro to udělat cokoliv. (muž)
- 7) A někteří možná i, řekněme v dobré vůli, této panice, těmto desinformacím podlehnou a pacienty takto odesílají. (muž)
- 8) Tuto kauzu znají dva roky a nic s ní neudělali. (muž)
- 9) To je ode mě z Lidového domu vše a já předávám slovo do režie. (muž)
- 10) Byli postaveni mimo službu a bylo zahájeno řízení o jejich propuštění. (žena)
- 11) Za aféry samozřejmě nese odpovědnost ten, kdo tyto informace pustil do mediálního oběhu, a je zřejmé, že to pouštění do mediálního oběhu je dávkované tak, aby v podstatě se to střídalo. (muž)
- 12) Mladíka jsme k věci vyslechli a tento případ jsme jako přestupek proti veřejnému pořádku postoupili na příslušný obvodní úřad. (žena)
- 13) Jiří Paroubek se zcela iracionálně a svévolně zvedl a to jednání ukončil. (muž)
- 14) Strany by chtěly do konce tohoto týdne vyřešit program a potom se zaměřit na jednotlivé resorty. (žena)

- 15) Jestli toto bude nějaký posun, to se teprve uvidí, protože jednat se bude, jednat by se mohlo už zítra, jak řekl Jiří Paroubek, ale je tady jedna podmínka, musí se jednat seriózně a dnešek už se nesmí ze strany ODS opakovat. (muž)
- 16) Takže nám to tady pěkně dnes voní a řeknu vám hned čím: česnekem a cibulí (žena).
- 17) Já sedím na místě, kde za chvíli bude pan doktor Tót, a jeho tématem dnes budou operace páteře. (žena)
- 18) Všechny další diskuse o možném přenosu z člověka na člověka jsou v tuto chvíli naprosto teoretické a nikde na světě se nepotvrdilo, že ta infekce může jít tedy z jednoho člověka na druhého člověka. (muž)
- 19) I když se to dnes zdá, tak jak o tom mluvil pan ministr, že již v České republice můžeme předpokládat nějakého ptáka s touto nákazou, tak nevíme, co ta situace může udělat, a my ji rozhodně nechceme podcenit. (muž)
- 20) Víte já myslím, že tady je zjevné, že pan doktor Pekárek zpolitizoval lékařskou komoru a učinil z ní jakýsi ocásek ODS. (muž)

Spojka „ŽE“ – projevy čtené

- 1) Stále trvá na tom, že jeho náměstek Jiří Vyvadil musí odejít. (žena)
- 2) Státní zástupce obžaloval dva muže z firmy Explosiv, že porušili předpisy o zahraničním obchodu s vojenským materiálem. (žena)
- 3) Jeho kolega dodal, že se prý řidič díval na hokej a při tom vypil několik piv. (žena; hudební podtext)
- 4) Ministr Pavel Němec chtěl Jiřího Vyvadila odvolat kvůli tomu, že se bez jeho vědomí sešel se zatím nepravomocně odsouzeným Tomášem Pitrem. (muž)
- 5) Distributoři ale odmítají, že by se spolu na postupu jakkoliv domlouvali. (žena)
- 6) Spolkový ministr pro životní prostředí Sigmar Gabriel slíbil svému českému resortnímu kolegovi Liboru Ambrozkovi, že se pokusí zabránit nelegálnímu dovážení odpadků z Německa do Česka. (muž)
- 7) Reagují tak na zjištění, že se z tohoto materiálu uvolňují toxické ftaláty. (muž)
- 8) Americký časopis New Yorker obvinil Izrael, že vpád do Libanonu plánoval několik měsíců dopředu. (žena)
- 9) Třídenní motocyklové závody na Masarykově okruhu splnily odhady policistů, že přijede rekordní počet návštěvníků. (žena)

- 10) Policisté v této souvislosti upozorňují na to, že na červenou začínají jezdit stále častěji i profesionální řidiči. (žena)
- 11) Opět se tak ukázalo, že přistěhovalci ve Francii žijí ve velmi obtížných podmínkách, které mohou končit katastrofou. (muž)
- 12) Mnoho rodičů se proto rozhodlo, že vezme ne právě růžovou situaci do svých rukou. (muž)
- 13) Jen si přes média vzkazovaly, že jsou ochotny jednat. (žena)
- 14) Dnes se ale ukázalo, že velký otazník visí nad školními autobusy. (muž)
- 15) Obě strany se navzájem obviňují z toho, že ta druhá nechce ustoupit. (žena)
- 16) Prokuratura se ale později přiklonila k tomu, že si vyřizovali účty podnikatelé, a vyloučen není ani teroristický útok. (žena)
- 17) Žalobce mu přičítal, že zneužil dvě nezletilé sboristky. (žena)
- 18) Ještě vpodvečer to vypadalo, že už žádná další jednání mezi ODS a ČSSD nebudou. (žena)
- 19) Moskevská prokuratura předpokládá, že šlo o vyřizování účtů mezi skupinami organizovaného zločinu. (muž)
- 20) ODS trvá na tom, že příští rok budou předčasné volby. (muž)

Spojka „ŽE“ – projevy připravené nečtené

- 1) No a já si myslím, že ještě dodáme, že taky budeme vařit, s Romanem Hadrbolem. (žena)
- 2) My bychom asi měli říct, že pro nás koberec je vlastně taková součást obydlí, že jo, potom se chodí, šlape, kdyžto pro lidi v Asii to znamená úplně jiné věci. (muž)
- 3) Na první pohled by to mohlo vypadat, že květinová výzdoba u nás ve studiu je složená výhradně z květin umělých, ale byla jsem požádána, abych takhle seshora zalévala, tak jsou to kytky živé. (žena; hudební podtext)
- 4) A taky ještě musím zmínit, že tam bylo vynikající jídlo. (žena)
- 5) On svého času, to je pár týdnů, říkal, že chce rakouské zdravotnictví. (muž)
- 6) Vy sice tvrdíte, že já měním názory, ale já je mám už patnáct let konzistentní. (muž)
- 7) Před týdnem jsme se dozvěděli, že ministr zdravotnictví David Rath od dubna vyhlášku změnil. (muž)

- 8) Kvůli konkurenci levných vín z ciziny jim totiž Evropská unie hrozí, že budou muset zlikvidovat část svých vinohradů. (muž)
- 9) Není vyloučeno, že si někdo z majitelů hřiště jen udělal dobrý den. (muž)
- 10) Topolánek a Paroubek počítají, že jasno by mohlo být už do středy. (muž)
- 11) Jiří Paroubek přišel na tiskovou konferenci s prohlášením, že ČSSD je připravena přejít do opozice. (muž)
- 12) Přitom ještě před zasedáním předsednictva sociální demokracie Jiří Paroubek tvrdil, že se zasadí o to, aby už s ODS dále nejednali. (muž)
- 13) Podstatné je, že se snaží zkombinovat svou opoziční a koaliční roli, a my jasně říkáme, že to nejde dohromady. (muž)
- 14) Na jednu stranu je říkáno, že podmínkou schválení rozpočtu je odsunutí těch zákonů, a na druhou stranu je evidentní, že prostor časový pro to není žádný a podpora sociálních demokratů taky žádná. (muž)
- 15) Třeba prezident Spojených států George Bush má vizi, že do roku 2015 by se měli lidé vrátit na Měsíc a odtamtud v další fázi vyrazit za poznáním Marsu. (muž)
- 16) Ministerstvo zdravotnictví ale tvrdí, že dělá maximum. (žena)
- 17) Dá se očekávat, že s reklamou by tržby mohly mírně vzrůst, ale bude to složité, protože pivovary zde mají nejen dlouhodobou tradici, ale i velkou reklamu. (muž)
- 18) Paroubek dnes řekl, že chce zítra s novým premiérem Topolánkem jednat především o personálních otázkách jeho vlády. (muž)
- 19) Třeba dnes ČSSD řekla, že jsou ještě programové rozpory. (žena)
- 20) Mirek Topolánek přesto věří, že se může s ČSSD dohodnout. (žena)

Spojka „ABY“ – čtené

- 1) Německá vláda se zasadí, aby už nedocházelo k nelegálnímu vývozu odpadu z Německa do České republiky. (žena)
- 2) Ministr Sobotka ale trvá na tom, aby Rath alespoň polovinu peněz našel ve svém úřadu. (žena; hudební podtext)
- 3) Ministr Vyvadila minulý týden vyzval, aby odstoupil. (žena)
- 4) Policisté žádají všechny, kteří by mohli ve vyšetřování pomoci, aby se ozvali na tísňovou linku. (žena; hudební podtext)

- 5) ČSSD vyzvala ministra Němce, aby opravil trestní zákoník, ze kterého vypadl paragraf o tunelování. (muž; hudební podtext)
- 6) Sociální demokraté dnes vyzvali ministra spravedlnosti Pavla Němce, aby napravil chybu v trestním zákoníku. (žena)
- 7) Lidé se báli, aby hustý dým nezamořil jejich domy. (žena; hudební podtext)
- 8) Už dva tisíce lidí podepsaly petici požadující, aby podnik zastavil výrobu toxických látek. (žena)
- 9) Představenstvo harvardského holdingu zabránilo Borisi Vostřemu, aby se dostal zpátky do jeho vedení. (žena; hudební podtext)
- 10) Sociální demokraté nehodlají umožnit menšinové vládě ODS, aby vládla celé čtyři roky. (muž)
- 11) Do irácké metropole se sjely statisíce šítů, aby oslavily jeden ze svých největších svátků. (žena; hudební podtext)
- 12) Kraj totiž nařídil dopravnímu podniku ústeckého kraje, aby jezdil dál. (muž)
- 13) Obžaloba trvala na tom, aby byli souzeni společně. (žena)
- 14) Chce tak ušetřit čas a také chránit svědky, aby nemuseli o svých traumatech mluvit opakovaně. (žena)
- 15) Tak rozhodl ústecký soud v případě mužů, kteří měli se zbraní v ruce donutit podnikatele, aby podepsal směnku na deset milionů korun. (žena; hudební podtext)
- 16) Přimět všechny, kteří usedají za volant, aby se zamysleli, jak vlastně řídí a nepodceňovali zdánlivé maličkosti, které můžou skončit velkým karambolem. (žena)
- 17) Íránci oficiálně odpověděli OSN na výzvu, aby zastavili obohacování uranu. (žena)
- 18) Světové velmoce teď studují, jestli nabídka stačí na to, aby se Írán vyhnul sankcím. (žena)
- 19) Obě strany se tak zavázaly respektovat a dodržovat dohodu o příměří a přijmout veškerá nutná opatření, aby nedocházelo k násilnostem. (žena; hudební podtext).
- 20) Německý ministr životního prostředí slíbil, že se zasadí o to, aby se odpadky z Německa do České republiky nevozily. (muž; hudební podtext)

Spojka ABY – projevy připravené nečtené

- 1) Dávejte pozor na termíny, aby se vám to eventuelně i hodilo, protože to bude rychlostní soutěž, telefonická soutěž, tak o co přesně jde. (žena)
- 2) Je tam potom velice důležitý okamžik, aby se tato vada včas a přesně diagnostikovala. (muž)
- 3) Ministerstvo chce, aby se ten odpad zlikvidoval v Německu, protože z Německa pochází. (žena)
- 4) Drdol musí mít těžiště, aby prostě třeba nebyl nakřivo. (žena)
- 5) Vy sám jste byl nedávno, není to tak moc dlouho, na shromáždění okresní komory v Plzni, kde jste ty lidi ponoukal k tomu, aby na tu demonstraci šli. (muž)
- 6) Já se domnívám, pane redaktore, že na to je ještě velmi brzy, a těžko budu sdělovat tady, jaké máme plány, před panem ministrem, aby se na to připravili. (muž)
- 7) Myslím, že pan ministr nemůže natolik podceňovat kolegy, lékaře, i když jsou třeba jenom zubní, že by se nechali zmanipulovat někým, aby chodili na náměstí. (muž)
- 8) Diamanty jsou natolik specifická komodita, že bych rozhodně nedoporučoval, aby někdo nakupoval diamanty přes internet. (muž)
- 9) Kraj dopravnímu podniku přikázal, aby jezdil do osmého září, než si spoje převezme nový dopravce. (žena)
- 10) Naši zástupci se snaží přesvědčovat cestovní kanceláře včetně firmy Blue Style, aby reálně hodnotili situaci a vycházeli vstříc přáním klientů. (muž)
- 11) Není důvod, aby stát do toho vstupoval. (muž)
- 12) ČSSD chce, aby to byly pouze dva roky, zatímco občanská demokratická strana říká, měly by to být nejméně tři a nejlépe samozřejmě celé čtyři roky. (žena)
- 13) Chtějí například, aby byl do budoucna lichý počet poslanců. (žena)
- 14) Podle ministerstva zahraničí platí až do odvolání doporučení pro naše občany mířící do Řecka, aby se na situaci v postižených oblastech před odjezdem důkladně informovali. (žena)
- 15) Vlastimil Tlustý požaduje, aby se mu Jana Hrbáčková a Stanislav Polčák za tyto pomluvy co nejrychleji omluvili, jinak je prý bude žalovat. (muž)
- 16) Lidé z mosteckého magistrátu tvrdí, že se budou dál pokoušet zastupitele přesvědčit, aby výplatě peněz nebránili. (muž)

- 17) Je to asi snaha o to, aby udělali stejný objem péče za daleko menšího úsilí.
(muž)
- 18) Teď už je první skupina na cestě, aby oběti mohli identifikovat. (muž)
- 19) Vedení radnice v Pavlovicích trvá na tom, aby šla bývalá starostka za své činy před soud. (žena)
- 20) Přitom ještě před zasedáním předsednictva sociální demokracie Jiří Paroubek tvrdil, že se zasadí o to, aby už s ODS dále nejednali. (muž)

Spojka „PROTOŽE“ – projevy čtené

- 1) Hořet začalo hodinu po půlnoci a ještě dnes dopoledne museli být hasiči v pohotovosti, protože pod zřícenou střechou stále hořely uskladněné výrobky.
(žena)
- 2) Upozornil ale, že je to i český problém, že někteří čeští podnikatelé na takovém dovážení odpadků z ciziny mají zájem, protože na něm vydělávají. (muž)
- 3) Podle odborníků už bylo načase, protože stav této památky se každým měsícem zhoršuje. (žena; hudební podtext)
- 4) Pardubická firma se cítí podvedena, protože tento název byl použit bez jejího svolení. (muž)
- 5) Tak a dnes vám ještě řekneme, že policisté stíhají ředitele městské policie Prahy jedna, protože zasáhl proti taxikářům. (muž)
- 6) Ústavní soud sice už potřetí zrušil vládní nařízení upravující výrobu cukru kvótami, protože tak prý zasahuje do pravomocí Evropské unie. (žena)
- 7) Zákrok je mnohem bezpečnější a kvalitnější, protože ta část přístroje, která se dotýká oka, je jednorázová. (muž)
- 8) Některé vesnice dokonce mají po zdražení energií problémy s tím, že musejí vracet dotace za plynofikaci, protože lidé radši spalují levnější uhlí. (muž)
- 9) Ptám se, protože ke Spojeným státům míří tropická bouře Ernesto. (žena)
- 10) Ředitelova verze zní: sekretářka mi těsně před začátkem schůzky oznámila, že nemusím chodit, protože už mě odvolali. (žena)
- 11) Filmová společnost neobnovila hollywoodské hvězdě smlouvu, protože jí Cruisovo chování mimo plátno nepřipadá dostatečně reprezentativní. (muž; hudební podtext)
- 12) Příjemný podvečer, začínají Televizní noviny dnes v neobvyklém čase, protože za půl hodiny začíná přímý přenos Formule1. (žena)

- 13) Neznámý muž, který po něm chtěl peníze, protože prý měl hlad, ho třináctkrát bodl. (muž)
- 14) V zemi panuje chaos, protože politické strany se stále nemohou dohodnout, kdo povede vládu do lednových voleb. (muž; hudební podtext)
- 15) Já upozorňuju na Sportovní noviny, protože ty vám jako jediné nabídnou rozhovor s maminkou zraněného brankáře Petra Čech. (muž)

Spojka „PROTOŽE“ – projevy připravené nečtené

- 1) No já bych teďko se ráda ještě obrátila na naše diváky, protože máme pro vás také připravenou soutěž, a ta soutěž je právě o podepsané cédéčko, které podepíše samozřejmě Ali Amiri, a soutěžní otázka zní. (žena)
- 2) Dávejte pozor na termíny, aby se vám to eventuálně i hodilo, protože to bude rychlostní soutěž, telefonická soutěž, tak o co přesně jde. (žena)
- 3) No a nediv se tomu, protože visuté květiny se samozřejmě zalévají seshora. (žena; hudební podtext)
- 4) Dnes jsme si vás pozvali na téma dětská páteř, protože páteř probíráme vlastně celý týden. (žena)
- 5) No a na nás už čeká první host, protože hlavním tématem tohoto týdne je páteř. (žena)
- 6) Uvidíme, jestli bude i tady, ale já si myslím, že jo, protože to rozjedeme ve velkém, dnes začíná na Žižkově masopust. (žena)
- 7) Ale to zlé ministerstvo zdravotnictví třeba v oblasti zubní lé- péče je naprosto nevině, protože si to dohodli sami zubaři se zdravotními pojišťovnamí. (muž)
- 8) Víte, ta situace je složitá, protože denně je ošetřeno několik desítek, ne-li stovek tisíc lidí. (muž)
- 9) Já vám v tuto chvíli více neprozradím, protože my jsme si pro vás přichystali reportáž, v té uvidíte průběh celého dnešního dne. (žena)
- 10) Já se v tuto chvíli s vámi loučím, protože odtud je to z Brna opravdu vše. (žena)
- 11) Bylo by škoda, kdyby pan Topolánek v této jediné věci byl tvrdohlavý, protože v tomhle tom my prostě neustoupíme. (muž)
- 12) Případ tím ale zřejmě neskončí, protože obě strany se mohou ještě odvolat. (žena)

- 13) Budeme tam mít určitou kontrolu v rámci aspoň projednání personálního obsazení takovéto vlády, protože bychom byli neradi, kdyby tam infiltrovali skrytě lidovci nebo zelení nebo podobně. (muž)
- 14) Dobrý večer, tak na ten absolutní krach to skutečně vpozdvečer před předsednictvem ČSSD vypadalo, protože to byla v podstatě jediná věta, kterou tady novinářům Jiří Paroubek řekl. (muž)
- 15) Jestli toto bude nějaký posun, to se teprve uvidí, protože jednat se bude, jednat by se mohlo už zítra, jak řekl Jiří Paroubek, ale je tady jedna podmínka, musí se jednat seriózně a dnešek už se nesmí ze strany ODS opakovat. (muž)
- 16) To je samozřejmě jenom technický problém, protože v rozpočtu bude samozřejmě vytvořena rezerva, která bude odpovídat dopadu těch nepříjatých norem. (muž)
- 17) Jednak se domnívám, že se jedná o subjektivní hodnocení z jejich strany, protože ochota cestovní kanceláře Blue Style je velmi nadstandardní. (muž)
- 18) Připomínám, že teď soutěžíme každý den, to znamená teď telefonujte, protože už na konci nebo tak zhruba v polovině, druhé polovině Prima jízdy, bude vylosován jeden z vás, který získá deset tisíc korun. (žena)
- 19) Tak paní doktorka Moravcová má spoustu práce, protože má těch dotazů velké množství, my vybereme jenom namátkou. (žena)
- 20) Dá se očekávat, že s reklamou by tržby mohly mírně vzrůst, ale bude to složité, protože pivovary zde mají nejenom dlouhodobou tradici, ale i velkou reklamu. (muž)

Spojka „ALE“ – projevy čtené

- 1) Domácí Zak Randolph dal třiadvacet bodů, ale bylo to málo. (muž; zvukový podtext)
- 2) Baníku se podařilo snížit v sedmdesáté osmé minutě díky Angličanovi Lukáši Mageri, ale to bylo vše. (muž; zvukový podtext)
- 3) Rádio Zona prý nechce dělat nejstaršímu ženskému řemeslu reklamu, ale informovat o tématech, která s povoláním souvisejí. (žena; hudební podtext)
- 4) Spojené státy s Velkou Británií chtějí Teheránu pohrozit sankcemi, ale Rusko a Čína dávají přednost vyjednávání. (muž)
- 5) Vy je teď uvidíte, ale musím vás upozornit, že slabší povahy by se měli raději otočit. (muž)

- 6) Zaměstnavatelé totiž často papírově převádějí zdravotní sestry na méně kvalifikovanou práci, přitom je nechají dělat tu původní, ale zaplatí jim méně. (žena)
- 7) Zní to možná neuvěřitelně, ale žena do bytu ve třetím patře musela s čerstvou sádkou na noze dolézt po čtyřech sama. (žena)
- 8) Jeden pilot katastrofu přežil, ale je stále ve velmi vážném stavu. (muž)
- 9) Čeští turisté v Řecku se bouří, někteří si přejí jet domů, ale nemohou. (žena, hudební podtext)
- 10) Domáci mohla výhra posunout na druhou příčku za suverénní Bayern, ale hosté byli proti. (muž; zvukový podtext)
- 11) Jiří Paroubek zase volá po hlavách svých spolustraníků tam, kde ČSSD mohla uspět, ale neuspěla. (muž)
- 12) Teď se podíváme do sněmovny živě, v ní probíhá naplánovaná schůze, ale samozřejmě se tam diskutuje i o případu zmizelého poslance Michala Pohanky a možné změně poměru sil mezi levicí a pravicí. (muž)
- 13) Pitsburg prohrál s New Jersey jedna dva, ale ten výsledek vůbec není podstatný. (muž; zvukový podtext)
- 14) Oheň se podařilo uhasit během několika minut, ale tři zdravotní sestry se nadýchaly zplodin, jedna z nich skončila v nemocnici. (žena; hudební podtext)
- 15) Kubánský vůdce na záznamu říká, že jeho zotavování probíhá podle plánu, ale bude dlouhodobé a nikoliv bez rizika. (žena)
- 16) Reklamovali jste zboží, ale prodejce chybu nepřiznal. (žena)
- 17) Tomáš Pitr měl do věznice v Praze na Pankráci k pětiletému trestu za daňové delikty nastoupit před jedenácti dny, ale neudělal to s tím, že má vyhřezlou meziobratlovou ploténku. (muž)
- 18) Ukazuje klíčové momenty jeho života, ale pokouší se zobrazit i jím prožívané pocity. (muž)
- 19) Autoři hry Doktor Gustáv Husák tak čerpali z dobových dokumentů a vzpomínek pamětníků, ale přiznávají, že pracovali i s fikcí. (muž)
- 20) On sám dnes naší televizi řekl, že oficiální nabídku nedostal, ale prý o ní ví a nejspíše by premiérský úřad neodmítl. (muž)

Spojka ALE – projevy připravené nečtené

- 1) Na první pohled by to mohlo vypadat, že květinová výzdoba u nás ve studiu je složena výhradně z květin umělých, ale byla jsem požádána, abych takhle seshora zalévala, tak jsem to kytky živé. (žena; hudební podtext)
- 2) Já vám moc děkuju a vidím, že máme skutečně co trénovat, ale budeme se držet té první zásady: předcházet nebezpečí. (žena)
- 3) Nejsou to jen má slova, ale stojí za mnou všichni zubní lékaři. (muž)
- 4) Uvidíme, jestli bude i tady, ale já si myslím, že jo, protože to rozjedeme ve velkém. (žena)
- 5) Vy sice tvrdíte, že já měním názory, ale já je mám už patnáct let konzistentní. (muž)
- 6) Já nevím, o co se pan ministr skutečně snaží, ale ten výsledek je skutečně naprosto brutální. (muž)
- 7) Především si myslím, že připojištění je možné, ale nemělo by jít na úkor toho, co dosud bylo garantováno univerzálním a veřejným pojištěním. (muž)
- 8) Aktivní antiradary opravdu existují, ale na českém trhu se prakticky nedají sehnat, pouze v zahraničí. (muž)
- 9) Jestli toto bude nějaký posun, to se teprve uvidí, protože jednat se bude, jednat by se mohlo už zítra, jak řekl Jiří Paroubek, ale je tady jedna podmínka, musí se jednat seriózně a dnešek už se nesmí ze strany OSD opakovat. (muž)
- 10) KDU-ČSL bude mít vyjednávací tým, pokud bude vyzván, tak na jednání půjde, ale vůbec nepředjímám výsledek, protože ten je samozřejmě v tuto chvíli velmi vzdálený. (muž)
- 11) Jí nic nenasvědčuje, zdá se tedy, že ta dnešní tragédie nebude dílem dílem teroristů, ale bude jen tragickou nešťastnou událostí, které kterých Rusko také v posledních letech zažilo mnoho v letecké dopravě, o čemž svědčí následující reportáž. (muž)
- 12) Přínos pro průmysl je naprosto zjevný, nicméně vždycky je tady jistý časový posun, než jsou tyto nové poznatky uvolněny pro komerční využití, ale potom finanční návratnost těchto projektů existuje, byť je dlouhodobá. (muž)
- 13) Karel byl proti jakýmkoliv takovýmto významným věcem, ale myslím si, že tam někde nahoře, že ho to těší. (muž)
- 14) Zítra bude středa, k dohodě dojít může, ale zatím to nevypadá, že by sociální demokraté jednat chtěli. (muž)

- 15) Rady nejsou zpracovaný školometsky, jsou poučující, ale jsou zpracovaný v příbězích, takže ty lidi to i baví se na to dívat. (muž)
- 16) Dá se očekávat, že s reklamou by tržby mohly mírně vzrůst, ale bude to složité, protože pivovary zde mají nejen dlouhodobou tradici, ale i velkou reklamu. (muž.)
- 17) A pak postava, kterou znáte možná úplně odjinud, ale v tuto chvíli je David Čín v roli Bakchuse čili boha vína. (muž)
- 18) Voliči chtěli pravicovou vládu, ale nechtěli to dostatečně. (muž)
- 19) Byl bych překvapen, ale možná, že to pan prezident umí tak umě zakomponovat do projevu, že to nebude působit nějak násilně. (muž)
- 20) Dobrý večer z Moskvy, tak zdá se, že o tom, kdo si tu vraždu objednal, policie má určité indicie, ale nechce se o ně dělit, každopádně v tom celém případě došlo k velkému průlomů. (muž)